

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



FP
431



L. Kallberg

I D U N S
J U L N U M M E R
I 9 I 6

SÖNDAGEN DEN 17 DEC. 1916.

PRIS: 1 KRONA

N:R 51 (1562) A. UPPL. A.

INNEHÅLL:

HELGHVILA. Dikt af CARL LARSSON I BY. Illustrerad af AXEL WALLERT. — Magister Frykstedt. Skiss af SELMA LAGERLÖF. Illustrerad af EDVARD BERGGREN. — Emanuels hjärta. En berättelse från bergen af JOHAN NORDLING. Illustrerad af VICTOR ANDRÉN. — Kvinnornas själstillstånd under världskriget af ELLEN KEY. Illustrationerna af EDVARD BERGGREN. — Fyra förnumstiga bref. Skiss af ELIN WÄGNER. Illustrerad af BRITA ELLSTRÖM. — Drottning Victorias "Solliden". En skildring från vår drottningens sommarhem på Öland, med fotografier, tagna af hoffotograf WILHELM LAMM. — Eit hus vid gränsen. Skiss af MARIKA STJERNSTEDT. Illustrerad af VICTOR ANDRÉN. — Den blinde og Kröblingen. Skiss af SVEN LANGE. Illustrerad af LYDIA SKOTTSBERG. — Parad- och salutdagen. Skiss af SIGFRID SIVERTZ. Illustrerad af BERTIL LYBECK. — En af mitt hjärtas visor. Dikt af FANNY ALVING (Maja X). Illustrerad af LYDIA SKOTTSBERG. — Mot solen. Skiss af BO BERGMAN. Illustrerad af AXEL WALLERT. — Göthildas roman. Skiss af HILDUR BRETTNER. Illustrerad af KNUT STANGENBERG. — Anatolius Söderlunds jul. Novell af HARALD WÄGNER. Illustrerad af JOHN DUNGE. — Omslagsbilden af LYDIA SKOTTSBERG. — Redaktör: ERNST HÖGMAN.



Klichéerna från GENERALSTABENS LITOGRAFISKA ANSTALT.

Papperet från GRANSHOLMS PAPPERSBRUK.

Tryckt hos WILHELMSSONS BOKTRYCKERI A.-B.

STOCKHOLM 1916.



HELGHVILA

AF

CARL LARSSON I BY



FRÅN LUSSE NATT TILL THOMAE DAG
det räckt

att rifva milor ut och vakta heta kol,
men nu är på kolkojans flata äril släckt
och falnadt den sista vakans bål.
Nu haspar jag kojans dörr för i år
och ner åt bygden går.

Från lador, strödda öfver vret och äng,
är höet foradt hem, och helgens hvita ved
är huggen och stafrad upp af dagakarl
och dräng
mot väggen i lidrets skumma fred.
Från höet på skullar och löf på loft
äro husen fyllda af doft.

I lagårns varma tystnad mumsa kalf och ko
vid häckens tvagna rand på halm och hö,
och pigan skurar bunk och balk och grisens
djupa ho,
och hönsen de krafsa i sitt strö.
Fåren i kätten med ull och hull
bräka med munnen full.

När handen tar i stalldörrens blanka vred,
då gnuttra hästarna vid krubbans goda hö,
och golfvet tväradt är på god gammal sed
för hvar häst af åtta rader strö.
Fålen i buren kommer till grind
och flåsar varmt på min kind.

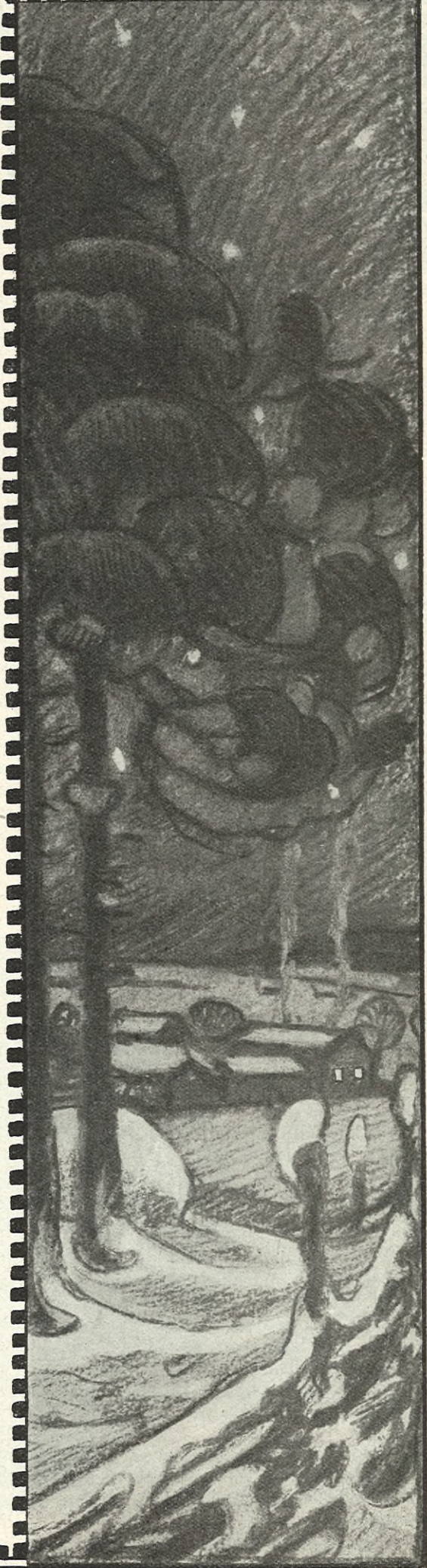
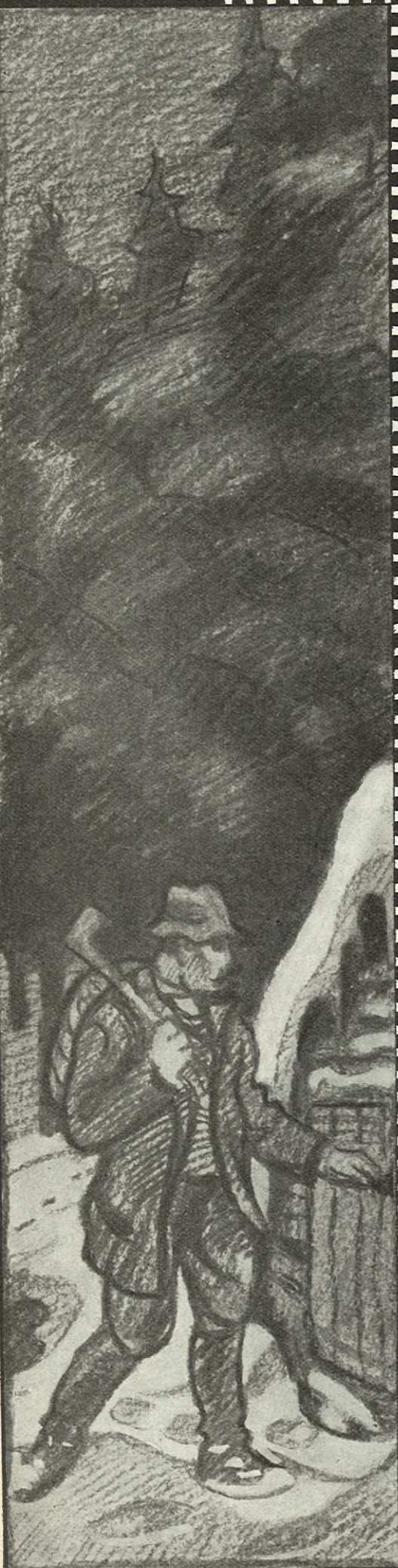
Julkärfvarna är resta vid portlidrets knut,
och dagkarln fäster enar rundtom farstus-
bron,
och julgranen är hämfad. — Nu rusa
barnen ut,
att möta far. Den minste tappar skon.
Han vänder och ropar: Mor, se far!
Mormor, nu kommer far!

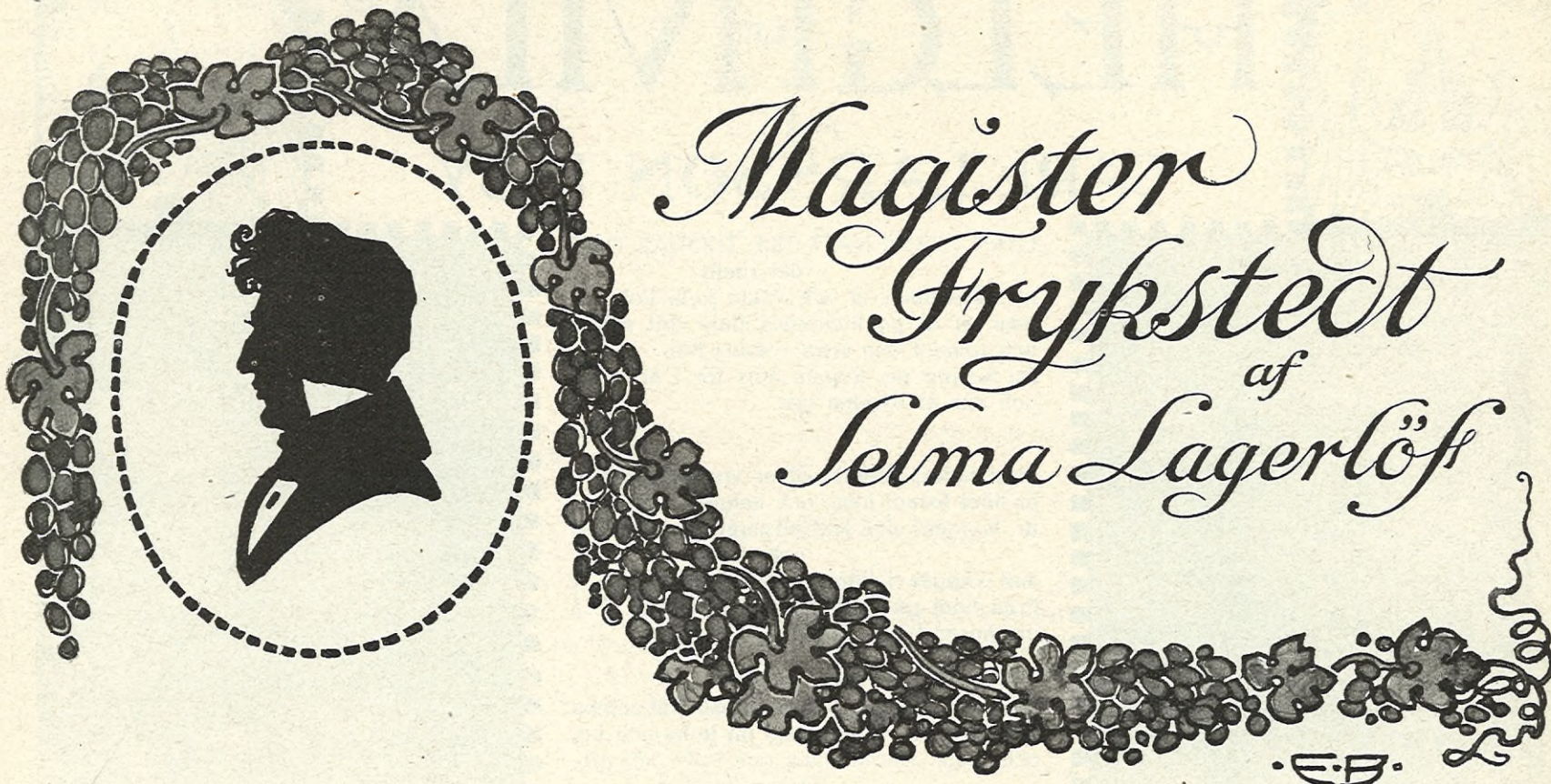
I slugans heta ro står husfrun varm och röd
med mjöl i hy och hår vid stora bord och
bak.
Det gassar ifrån stickgluggens heta brän-
ders glöd,
och degarna jäsa högt i tak.
Öfverallt står det rågade fat
och doftar af helg och mat.

På redlig sträfvan följer helg och hvila.
Nu, husfolk, samlas vi från skog och mila,
från gjorda sysslor och från stillda ök.
I skuradt tennstop starka ölet jäser,
och julens feta ved på hällen fräser,
och högt mot stjärnor stiger gårdens rök.

Nu svepes julens stilla natt kring huset
och genom helgens tystnad höres suset
af vintermörkrets täta, djupa ro.
Nu är vi djupast ner i mörkrets klyfta,
men våra pannor vi mot ljuset lyfta,
och vårens frön i julkattsmörkret gro.

Illustratör: Axel Wallert.





MIN GAMLA FASTER, NANA LAGERLÖF, som var gift med prosten i Karlskoga, Tullius Hammargren, var ingen beundrare af Gösta Berlings saga. "Lifvet var alls inte sådant på den tiden," sade hon till mig kort efter att boken var utkommen. "Hvarken män eller kvinnor äro rätt tecknade." Hon tycktes snarast tro, att boken skulle bringa förakt och vanheder öfver de gamla värmlänningarna och deras land.

Det var en hård dom. Och isynnerhet gjorde det mig bedröfvelse, att den skulle komma från detta håll. Prostinnan i Karlskoga var en framstående och hängifven berättare af sin ungdoms händelser, och jag visste, att det infel allena var ett par af hennes egna historier, utan framförallt mycket af hennes säregna syn på de gamla tidernas människor, som gick igen i min bok.

Eftersom hon inte hade något godt att säga om boken, undvek hon för det mesta att alls nämna den, medan jag vistades i prostgården på mitt vanliga sommarbesök. En dag föll det henne emellertid in att fråga hvem jag hade tänkt mig som förebild till Gösta Berling.

Jag förklarade, att karaktären var utbildad efter mönster af en prostson från Sunne, som jag hade hört mycket omtalas i mitt hem. Det blef glädje på gästabuden, så snart han visade sig, och det allra skrälligaste klavér fick klang och ton, bara han rödde vid tangenterna.

Den gamla prostinnans tankar flögo nu säkert tillbaka till hennes ungdomstid på Mårbacka. Sunne prostgård var ju ett af grannställen. Där hade hon dansat och lekt på många stora tillställningar.

"Jaså, Kalle Frykstedt," sa hon. "Jag har just undrat om det inte var honom du tänkte på."

Jag tordes inte fråga, om han var rätt tecknad; sökte bara få veta, om hon hade varit mycket tillsammans med honom, medan de voro unga.

Nej, det hade hon inte. Han hade varit mycket äldre än hon, förstås. Men hon hade

råkat honom ett par gånger i Karlstad, sedan hon hade blifvit gift.

"Då var han kanske redan förfallen?" inföll jag.

"Kalle Frykstedt!" utropade prostinnan med ett ganska skarpt tonfall. Och hon såg på mig så förvånad, som om hon inte alls visste hvad jag talade om.

Det förhöll sig så, att hon på något sätt hade kommit genom lifvet med en egen oantastbar trollkrets omkring sig. Skön och intagande och rikt begåfvad hade hon varit och var alltjämt. Alla som hon hade känt sympati för, hade visat henne sina bästa sidor, och hon var trogen mot dem och såg dem för sig fina och goda och snillrika för beständigt. Hon var inte alls blind eller oerfaren, hon visste hurudan världen var, men hon höll den kunskapen stolt åt sidan, och detsamma fordrade hon, att alla, som kommo i hennes närhet, också skulle göra.

Hon satt tyst en stund med stickningen hvilande i sitt knä. Men snart såg hon upp med ett fint småleende. "Vänta nu, så skall du få höra hurudan Kalle Frykstedt var," sa hon.

Jag blef lika ängslig som en skolpojke, som väntar på ett dåligt betyg för ett skriptia. Men jag tyckte i alla fall, att detta var bättre, än då hon inte alls värdigades tala om boken.

"Det var på den tiden, då jag var nygift," började hon, och nu visste jag, att jag skulle få höra något riktigt vackert. För hon, som nu satt på den största prostgården i Värmland och hade fullt upp af allting, hade sin stora glädje af att berätta om den tiden, då hennes man var en ung magister, anställd vid gosskolan i Åmål, och de hade haft så förunderligt litet att lefva af. Jag glömmet aldrig en historia om en packlär, som blef förvandlad till hennes första förmakssoffa. Hon gjorde en så vacker berättelse af den soffan, att både gamla och unga kunde få fårar i ögonen, medan de sutto och lyssnade.

Nu berättade hon för mig, att då hon hade varit gift ett år, hade hennes man beslutat sig för att ta prästexamen. Han hade ju redan tagit magistergraden i Uppsala, men det var brukligt på den tiden, att skolmagisterna också skulle vara präster. "Skulle han resa till Uppsala då än en gång?" frågade jag. — "Nej, bara till Karlstad. Det gick an att ta prästexamen i Karlstad förr i världen."

Faster Nana och hennes man lämnade alltså Åmål och bodde i Karlstad så länge, som de nya studierna räckte. Och hela tiden måste de lefva på lånade pengar. — "Att ni vågade er på det!" sa jag. — "Det fick lof att göras," svarade faster. Men det hördes på rösten hvilket stort vågspel ett dylikt företag en gång hade syntts henne.

"Men nu var det inte om oss jag skulle tala," forffor hon, utan om magister Frykstedt. Han var med bland dem, som skulle ta prästexamen, och han också låg i Karlstad och studerade. Han hade under de sista åren farit omkring från ett ställe till ett annat som informator, nu hade några vänner öfvertalat honom att ta denna examen för att han en gång skulle få ett anständigt lefvebröd. Det var på det sättet, som jag kom att råka honom ett par gånger. — "Och faster tyckte om honom som alla andra?" — "Till en början var jag mest rädd för honom, för han var nästan aldrig nykter." — "Jaså," sa jag, "jag trodde — — —" "Du frågade om han var förfallen," sa faster, "men, vet du, han hade så väl reda på sig och hade så stora kunskaper, att herrarna i domkapitlet nästan voro ängsliga, då de skulle förhöra honom. Men drack gjorde han ju. Hammargren och de andra brukade ta skorna från honom kvällen före en tentamen, för annars kunde de vara säkra på att han skulle sitta på krogen hela natten och inte kunna stå på sina ben nästa dag."

Jag tyckte nog, då jag hörde detta, att det passade bättre ihop med min beskrifning på Gösta Berling än jag hade väntat, men jag

aktade mig noga för att komma fram med sådan hedenskap.

"Kom han någonsin att ta sin examen?" frågade jag.

"Ja, han tog den på samma gång som Hammargren och med de bästa betyg, förstås. Ja, jag hade ju helst sett, att det inte hade gått för honom," lade hon till med en suck.

Det föll mig in, att faster i all stillhet hade funnit, att Kalle Frykstedt inte passade för prästämbetet, och det är nog möjligt att så förhöll sig, men det skulle hon aldrig ha erkänt. Det fick inte sägas något förklenligt om gamla tidens bruk och sedvänjor, åtminstone inte då någon, som tillhörde en yngre generation, var närvarande. Nej, hennes skäl var detta, att hon och hennes man ansågo sig tvungna att hålla middag på examensdagen för biskop och domkapitel och till denna middag voro examenskamraterna så godt som själfskrifna. Hon hade inte velat ha Kalle Frykstedt med på festen, eftersom hon var öfvertygad, att han skulle dricka sig full, men då han hade tagit sin examen, så var man tvungen att låta honom komma, han som de andra.

Det var inte med några glada känslor, som faster gjorde förberedelser till den middagen. De bodde i en liten lägenhet med sängkammare och matsal en trappa upp och kök och sluderkammare på nedra botten, och det var just ingen passande lokal för en biskopsmiddag. Mat var det inte så svårt att skaffa, det mesta skickade hennes mor henne från Mårbacka, men porslin och glas och silfver hade hon inte då i sådan mängd, att det räckte till för ett stort middagsbord, utan hon måste låna ihop det felande från vänner och bekanta.

Men bekymret för att Kalle Frykstedt skulle bli drucken och ställa till något spektakel, var ändå det, som öfvervägde allt annat.

Middag blef det i alla fall. Biskopen kom och Kalle Frykstedt med och underbart nog blef det den allra största framgång i kalasväg, som min faster hade haft att anteckna.

Jag tänkte på hur mjuk och förekommande och fint underhållande min faster kunde vara som värdinna än i dag, jag tänkte mig detta förhöjdt af ungdomlig skönhet och glädligheit, och jag sade till henne, att det naturligtvis var hennes förtjänst, att bjudningen hade lyckats så utmärkt.

Men härtill nekadde hon aldeles. Förtjänsten hade inte varit hennes utan Kalle Frykstedts.

Han hade varit så vacker för det första med de djupa melankoliska och liksom brinnande ögonen och det krusiga håret. Så länge som han satt vid middagsbordet, rörde han knappast vid vinet. Det hade varit något högstämmt och förklaradt öfver honom, och allt han sade var så fångs-

lande och intressant, att han blef medelpunkt för sällskapet.

Min faster hade aldrig tänkt sig en mänskliga mäktig af en så stark inspiration. Han höll tal på tal, men det var inga vanliga bordstal, utan de voro fulla af sköna och djupsinniga tankar. Han förde de andra bordsgästerna med sig hvar han ville, det var nya världar, som han visade dem. Men fastän man greps af det han sade, tänkte dock alla, att han själf var det största undret. Och de njöto i fulla drag af den stora uppenbarelse af se snillet brinna och blixtra i en människosjäl.

Det fanns begåfvadt folk närvarande vid gästbudsbordet. Biskop Agardh var själf ett snille och flera af de andra voro lärda och kvicka karlar. De blefvo nu som smittade af Frykstedt, deras hjärnor arbetade fortare och kraftigare än eljes. Men som han var ändå ingen.

Det blef inte mycken uppmärksamhet ägnad åt maten, men gästerna sutto ändå kvar vid bordet timme efter timme. Till sist reste sig biskopen och sade farväl och på samma gång aflägsnade sig flera af de äldre. Min faster gick också och lade sig.

Men några af dem, som hade närvarit vid middagen, kunde inte förmå sig att gå till sängs. De flyttade ner flaskor och glas till arbetsrummet på nedra botten och där fortsatte de festen till ljusan dag.

Magister Frykstedt höll i med att hålla tal hela tiden, men nu drack han också. Mot morgonen stod han och talade, stödd mot bordet, där dryckessakerna voro uppställda. Helt plötsligt raglade han till, föll omkull och drog med sig bordduken och allt, som fanns på den.

När min faster vaknade nästa morgon, hann hon knappast tänka tillbaka på gårdagen och glädja sig öfver, att allt gått väl, innan hon fick veta, att alla glas och karaffiner voro sönderslagna. Och därmed var hennes glädje förstörd. Det hade ju varit en olycka för henne, så fattig som hon var, om det sönderslagna hade varit hennes egen tillhörighet, men nu var det värre än så. Det

var lån nästan alltsammans, och en del var mycket fint och dyrbart gammalt arvegods, som det inte fanns någon möjlighet att ersätta.

Frampå förmiddagen kom magister Frykstedt på visit. Han var nu nykter och sanad och min faster tog emot honom, aldeles som om ingenting händt.

Han tackade för kalaset och började sedan tala om alldagliga saker. Men det märktes en viss oro hos honom. Han såg forskande på min faster, tycktes vänta på något utbrott af harm eller bitterhet. Slutligen kunde han inte låta bli att göra ett försök att urskulda sig.

"Jag kan inte komma ihåg hvad som hände i natt," sa han och strök sig öfver pannan, "men det står för mig något dunkelt. Åh, var snäll och säj mig, om jag på något sätt bar mig illa åt!"

"Nej," svarade min faster, och jag kan tänka mig hur förljusande hon måtte ha smålett mot honom, "magister Frykstedt var den, som roade, ja, det är för litet sagdt, som hänförde oss alla."

Men han tycktes ännu inte känna sig lugn. "Om jag förorsakat skada eller förtret," sa han, "så vill jag bedja om ursäkt."

"Magistern har ingenting att be om ursäkt för," sa min faster med bestämd röst.

Jag förstod väl hvarför hon svarade på detta sätt. Mannen där framför henne hade visserligen förstört hennes glädje och vållat stora bekymmer, men hon hade lärt känna honom som ett snille, en högt stående ande, och hon kunde inte förmå sig att erkänna, att hon visste om hans förnedring. Det fanns ofta något hos min faster, som kom mig att få tårar i ögonen, utan att jag själf visste hvarför. Jag vet nu, att det var därför att hos henne blänkte fram den kostbara pärla, som heter poesi, de gamla tidernas poesi.

"Åh, hvad jag är glad!" hade den arma stackaren sagt. "Åh, hvad jag är glad!" Han hade kyssit min fasters hand liksom en tiggare, som hade fått en nådegåfva. Sedan hade han räfat upp sig och blifvit strålande och snillrik som under gårdagen.

Jag också kyssit min fasters hand, då hon hade slutat sin historia.

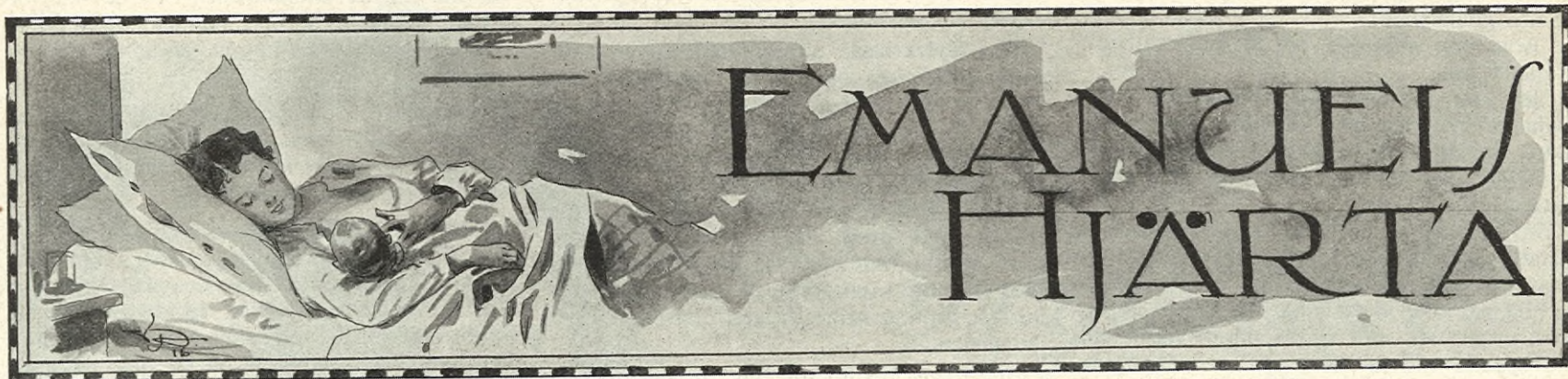
Jag förstod nog, att hon hade velat lära mig, att de stora och snillrika får man endast nalkas med hängifven beundran och för alla deras fel måste man göra sig blind, men tillrättavisningen kändes knappast under det jubel, som fyllde min själ.

"Forna tidens kvinnor, forna tidens män," tänkte jag, "ni voro ändå sådana, som jag har sett er framför mig i en lång dröm."

Illustratör:
Edvard Berggren.



"Magistern har ingenting att be om ursäkt för," sa min faster med bestämd röst.



ETT KVINNOSKRATT KLANG HONOM till mötes genom det öppna köksfönstret, då han längs skogsstigen nalkades sin villa vid foten af berget. Ytterst i det lilla samhället låg den, på lagom afstånd från armbågsfrängseln i byn, just där vägen började vindla upp mot den ryktbara utsiktshöjden.

Han saktade sina steg och lyssnade: hvad det ljudet var honom välbekant och dock ständigt lika lockande nytt! Hans hustrus friska, lefnadslustiga skratt. Hur många gånger hade det ej ljudit i hans öron, medan han ensam med sin bössa och sin hund ströfvade omkring i de milsvida skogarna långt bort från hemmet — ur en fågeldrill, ur en bergbäcksprång, ur vindens sus i de mäktiga furukronorna! Och allid spratt det till i hans bröst därvid. Ja, en sådan hustru med en sådan jublande fågelstrupe, det var en rikedom att äga.

Men nu trängde endast slamret från porlin och köksgeråd, ackompanjeradt af de kraftiga tagen från en rotborste, ut genom fönstergläntan, och han fortsatte sin väg. Minuten därefter stod han i köksdörren att öfverraska de båda kvinnorna, som fejade därinne. Pan, som följde honom hack i häl, smet mellan benen och dansade redan en vild fågnedans mellan skurbaljor och diskbänk.

Fru Margit vände sig hastigt om från sina tallrikar, hennes ansikte lyste till ett ögonblick i flammmande rött, så som det allid gjorde, när något oförmodadt gladdde henne.

"Nej, är det du, Karl-Isak," brast hon ut, "och jag som inte väntade dig förrän i kväll."

"Det var inte meningen komma förr heller, men så fick jag en extra lägenhet med flottningsbåten klockan tre i morse, och då passade jag naturligtvis på att få komma hem några timmar tidigare."

"Du är allid välkommen, när du kommer; men, käraste, är det nu ett sätt af en husbonde att göra sin entré genom köksdörren! Och som här ser ut sen..." Fru Margit hade all möda att freda sig för hunden, som efter en påhälsning i Ris-Karins skurvatten nu envisades att lägga sina våta tassar öfver hennes skuldror. "Gå omkring stora vägen, är du snäll. Om en handvändning skall du få välkomstkysen till din frukost."

Men han dröjde ännu i dörren, mätande sin hustru med lysande blickar. Nog hade hon rätt — här var ju knappast möjligt att ta sig fram, men först måste han åtminstone släcka värsta försten efter hennes åsyn. I tre veckor hade han nu varit ifrån henne, längst uppåt reviret. Och som hon nu stod där inför honom, kraftig, blomstrande och

sund i sitt stora stök-förkläde och med de bara armarna glittrande af vattendropparne, syntes hon honom den härligaste bland kvinnor. Den röda munnen log, de ljusa ögonen logo, groparna i kinden, själfva den lilla trefliga uppnäsan deltog i ensemblen. Oemotståndligt smekte han med blicken ned från hennes ansikte, efter skuldronas och den mognande barmens linjer. Ja, visst syntes det nu allt tydligare, att hon bar på kärlekspanten, den länge efterlängtrade. Men det gjorde henne blott ännu fagrare och stoltare, nästa drottninglik, i hans ögon. Och plötsligt sköt genom hans ådror en våg af eld och ödmjukhet i en förening, som han aldrig förr förnummit. Hans Margit, hans hustru, hans sons blifvande mor! Ty att det skulle bli en pojke, därom var nu ej mer än ett tal.

Dock, i evighet kunde han ej bli där stående. För att vinna ännu ett ögonblick frågade han till sist:

"Men hvad var det, du skrattade så godt åt, strax innan jag kom till grinden? Jag,

stannade och lyssnade, men så blef det intet mer."

"Ah, det var åt den tokan Ris-Karin. Kan du tänka dig, hvad hon säger! Kan jag inte få mig en jägmästare som frun, säger hon, så ska jag tillminstingen ha mig en skogvaktare eller en timmertummare, för det är så skönt, när karlarne äro undan emellanåt så vi kvinnfolk får rumstera i fred, och när di så kommer åter, är det dubbelt roligt och luktar så friskt från dem af skog och kåda."

"Ris-Karin är minsann inte så tokig, hon," skrattar jägmästaren, och ändligen lyder han, hvisslar på Pan och vänder om knuten till stora förstutrappan. — —

Mot all förmodan kostade det fru Margit en hård kamp att bära sin son in öfver lifvets tröskel, men nu var den lyckligt öfverständnen. Sargad och utmattad låg hon där, så hvit mot de hvita lakanen, men med ett skimmer af leende ro öfver sina drag i släkt med den klara septemberdagern, som föll in öfver hennes hufvudgård och de brokiga aslarne på nattduksbordet. Och vid

hennes sida stod Karl-Isak och höll hennes hand. Han hade icke kunnat hårda ut till slutet; när anfallen blefvo som mest öfvermäktiga, måste han fly ut ur rummet för att icke röja sin eländighet. Men nu strålade han af en yfverboren stolthet, som hade han själf hemburit hela segern.

Det var ju också ett stort budskap, som hade nått honom. "Emanuel har kommit," hviskade fru Margit, när hon först öppnade ögonen och mötte hans. "Emanuel är här."

"Jaså, den unge medborgaren är redan etiketterad," sade den hvitskägige gamle läkaren, som stod och vaskade sina händer borta vid tvättstället i hörnet. "Emanuel — det är ett vackert namn, det betyder Gud med oss!"

Ty han hade läst en smula hebreiska i unga dar, medan han funderade på att bli präst och själavårdare, innan han slog om och beslämde sig för den lekamliga läkekonsten.

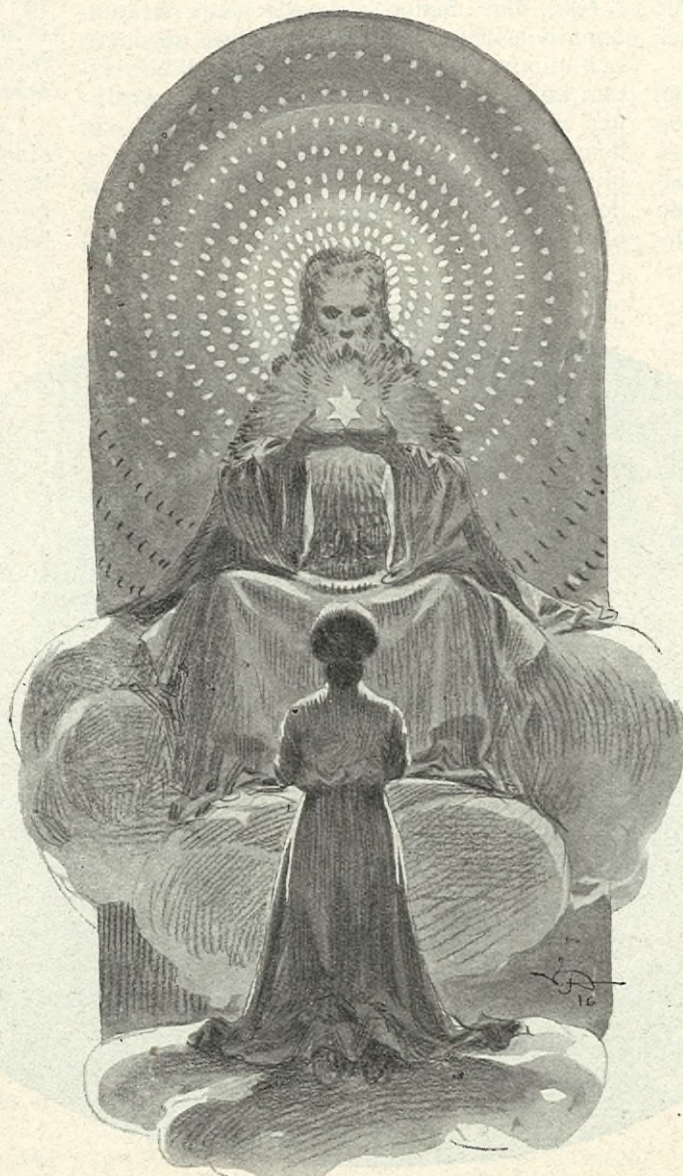
En liten blekröd reflex drog öfver fru Margits kinder.

"Nej, betyder det det," utbrast hon. "Tänk, det har jag aldrig vetat."

"Inte jag heller," instämde hennes man. "Vi har tagit upp namnet efter min döde fosterfar, som hjälpt mig till allt hvad jag har och det lilla jag är här i världen."

I detsamma öppnades dörren och "frun" kom in med den nyfödde på sina armar, pulsad och fin i de spetsprydda lindorna. Fru Margit sträckte genast sin lediga hand efter honom, och så lades han upp till modern i bädden.

"Hvilket underligt litet pyre," for det genom Karl-Isaks hufvud, där han luf-



Det är en frons stol af rosiga moln.

EN BERÄTTELSE FRÅN BERGEN AF JOHAN NORDLING.



de sig ned öfver det röda rynkiga lilla ansiktet. "Att det verkligen kan bli en stor riktig människa af ett sådant litet kräk!" tillade han högt.

"Ähjo, sköter ni nu bara om honom ordentligt," skrattade doktorn, "så skall vi hoppas det bästa. Fast branog spinkig tycker alltså också jag att han är, för en så här stor och duktig mamma. Men nej, nu måste jag i väg, tittar in i afton ett slag. Till dess svarar nog frun och Ris-Karin för affärerna."

En handtryckning åt den unga modern, en klapp i ryggen åt jägmästaren, och som ett jehu är doktorn försvunnen. Men ännu ekar hans friska, smittande skratt därinne. Fru Margit känner det klucka i sin strupe: hon skulle bra gärna vilja stämma in. Men just nu orkar hon rakt inte.

Så hviskar hon i stället: "Den doktorn... den doktorn!" drar den lille närmare intill sig, sluter ögonen och faller i sömn.

Karl-Isak står ännu ett par minuter kvar vid bädden, betraktar moder och son med lysande ögon.

Därpå smyger han på få ut ur rummet. — —

Nu kom där en tid af lif och lust i jägmästarens hem som aldrig förr — sonen var där, den i fyra långa år så häftigt efterlängtrade, och alla tomma vrår, alla döda punkter i det rymliga huset, dem fru Margits glädliga väsen och snarvilliga skratt dock aldrig helt kunnat öferskylla, fylldes med ens af lif och ändamål.

Det dröjde icke många dagar, förrän hon åter var på benen, klarögd och spänstig, i full färd med sina dagliga bestyr. Frimodigt och lätthänt hade hon alltid tagit dem, nästan som en lek, men nu hade de blifvit något vida mer, något af högtid och fest, af allvar och jubel på en gång. Tänk att få lägga den lille till sitt bröst och känna de varma safterna från hennes eget väsen strömma öfver till den glupande lilla parasiten! Att få syssla med de mjuka plaggen, handtera de små lemmanne i det ljumma badvattnet, medan far stod bredvid som högintrasserad åskådare! Ja, till och med att väckas hvarje natt, en gång, tio gånger, vid detta späda skrik, som ryckte henne ut ur sömnens dumma medvetlöshet och liksom med ett blixljus för hvarje gång på nytt påminde henne om verklighetens sällhet att vara mor!

De långa trista senhöstmånaderna, då regnet i veckotal skvalade ned öfver de svarta markerna eller fråna dimmor och allt tidigare mörker svepte om bygden, gledo för jägmästarboställets invånare undan som en enda snabb och lycklig dag. De fingo aldrig ens en tanke till öfvers för tungsinnet i naturen. Inom deras väggar rådde alltid

sol, fru Margit skrattade och gnolade från morgon till kväll, och när Karl-Isak, genomvåt och smutsstänkt långt upp öfver stöfvelskäften, vände åter från ämbetsresorna, försäkrade han, att det aldrig hade varit härligare på skogen. Det fanns stora sträckor, där det fallna björklöfvet lyste gult som lyckoslantar i solsken, furorna sjöngo vaggvisor, och vinden lutade fanfarer, men regnet sade: plask, plask, nu badar mor sitt Putte-barn!

Och så en söndagsmorgon när fru Margit drar undan gardinen, har snön kommit om natten. Den första snön, den rena, strålande ljusa snön. Nu är det slut med alla grå dimmor och mörkret — om det nu verkligen har varit något mörker, hvilket hon sannligen inte kan erinra sig.

"Nej, Puttebarn, se så hvitt!" Hon måste lyfta det lilla byllet upp mot rutan: något dylikt hade han då säkert aldrig varit med om förr! "Lika hvitt som du, lika mjukt som du. Nu är snart julen här, då skall vi fända granen, och mor skall dansa omkring den

med Puttebarnet i famn. Och så blir det vår och sippor och sommar. Karl-Isak, vakna då, din sjusofvare — i dag är det helgdag hela dagen. Det har snöat i natt. Hela byn är hvit, bergen är hvita, allt är hvitt!"

I ett språng är Karl-Isak ur bädden, får mor och unge i samma famn. Strax därefter knackar Ris-Karin på dörren med söndagskaffebrickan. — —

Aldrig hade man väl sett ett par sådana ögon på ett så litet barn, menade fru Margit, så kloka och underligt djupskådande, som såge de en rakt in i själens fördoldaste. Som ett par klara blåa stjärnor, strålande en hälsning från någon fjärran öfverjordisk värld. Mötte de så mors eller fars, kunde med ens hela det lilla ansiktet lysa upp af ett leende, som tycktes fullt af mening och samförstånd, och de små händerna sträcktes till en smekning. Det var för öfrigt inte bara far och mor, som denna spontana ömhet gällde. Efter hvarje mänsklig varelse, som kom i Emanuels närhet, famlade hans späda fingrar — "klappa... klappa" — vare sig det nu var Ris-Karin eller farbror doktorn eller en vildt obekant. Af småbarns vanliga fruktan för främmande ansikten märktes icke ett spår. Ja, allt, som lefde, skulle han smeka och röra vid — den lurfviga Pan, den vackra blomman, som mor bröt ur rabatten och räckte honom. "Klappa... klappa..."

Eljes var Manne-lill — det namnet lyddes han nu till, enligt Karl-Isaks formliga dekret, alltsen sin ett-års födelsedag, sedan Puttebarn befunnits för småbarnsaktigt i längden och Emanuel väl högtidligt till hvardagsglitning — alltså var Manne-lill till sin kroppsliga utveckling nog en smula efterblifven. Liten och späd hade han ju varit redan från födseln, och det gick sakta med tillväxten. Nu var han halft-annat år gammal, men hade ännu inte börjat att gå. Kröp fram och åter på golfvet, reste sig ibland mot något stöd, men så fort han släppte det, var det att ta till jordkryperiet igen, hur än mor sträckte armarna och lockade. Men ett ordförråd hade han vida öfver sin ålder, och när de äldre talade följde de kloka forskande ögonen från mun till mun.

Litet underligt var det visserligen med denna bristande kroppsliga försigkommenhet, och de par, tre unga mödrar, som fru Margit räknade bland sina föga talrika umgängesvännar, skakade smått på hufvudet vid sina fillfälliga besök. Själ fäste hon dock ringa vikt vid saken. Herregud, pojken var ju frisk och kry för öfrigt, om också inte så stor för sin ålder, magen var i ordning, och intet syntes fattas honom. Och så förståndig och andligen utveckl-



I detsamma ser han sin hustru vackla.

lad som han var — där trotsade han hvem det vara månede att uppvisa hans like! Intet under, om de små benen då kommit en smula på efterkälken!

Så kom en dag i augusti med ett ljumt och ljuflikt regn efter en lång tids brännhet torka, och man höll sig inomhus och bara njöt af att höra dropparne rissla utanför de halföppna fönstren och verandans persienner. Karl-Isak var också hemma för ovanlighetens skull, satt på sitt kontor och sysslade med sina papper. Då ljuder plötsligt ett kort, klingande skraff, från sängkammaren — ej alldeles en af fru Margits vanliga drillar, utan något mera likt ett jubelrop — han lyssnar smått förundrad, nu ropas också hans namn: "Karl-Isak, kom, kom genast, får du se!"

Därinne finner han sin hustru, sittande framåtböjd på soffkanen med händerna ifrigt sträckta. "Manne-lill går — Manne-lill går!" jublar hon. Och sannerligen tultar inte den lille på uppräffa, om än vacklande ben ett godt stycke öfver golfvet, från stolen han nyss släppt... så... så... med ett triumfskrik rakt i mors armar!

Karl-Isak bevittnar undret med fadersstolta blickar. "En gång till, så far riktigt får se," eggjar fru Margit och byter i detsamma plats, lämnar barnet vid soffan och vinkar från andra sidan rummet.

Manne-lill, han vill så gärna! "Manne-lill gå! Manne-lill gå!" nickar han och ger sig på nytt ut på den vingliga stråten. Redan är den till hälften tillryggalagd — då tumlar han plötsligt om och blir liggande, utan ett ljud, på rygg på golfvet.

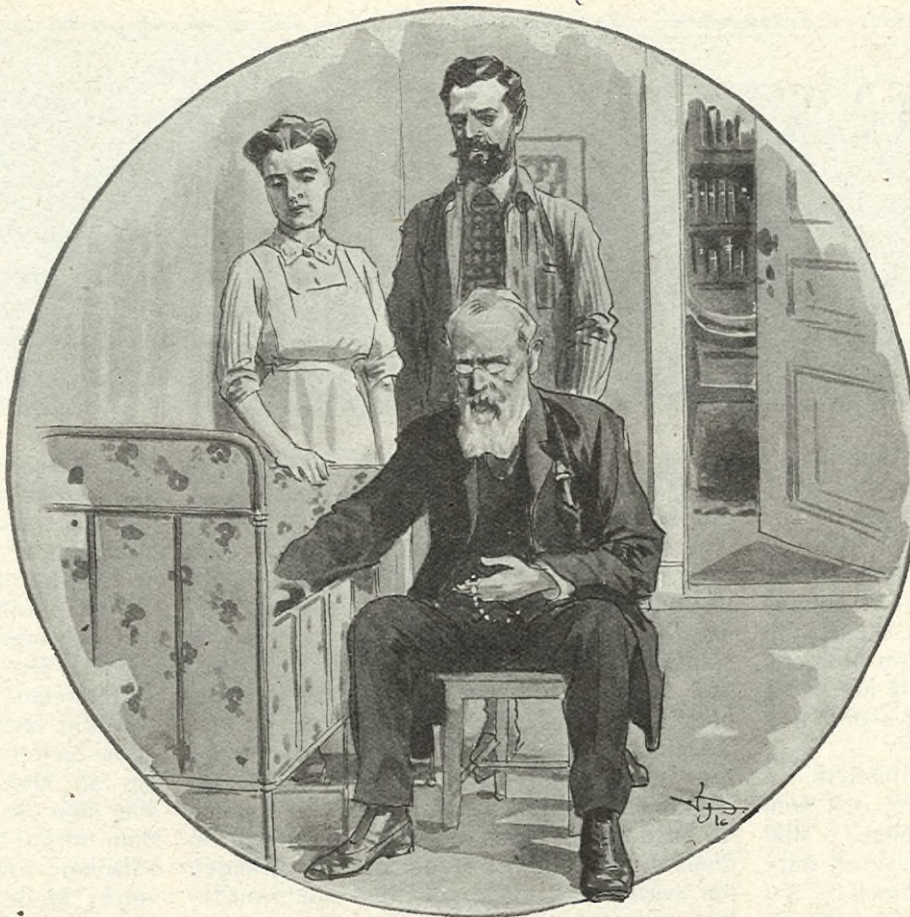
Fru Margit och Karl-Isak springa till, hon lyfter upp barnet: så skrämmande blek han med ens har blifvit, ögonen äro slutna, och det späda bröstet arbetar efter luft.

Han bringas i sin bädd, men ligger alljämt medvetlös, oberörd af alla oroliga frågor. Fru Margit sticker sin hand under den öppnade koltan, känner det lilla hjärtat picka i jagande fart, likt ett ur som mist sin pendel. Då snör förskräckelsen till om hennes strupe, och det är med ansträngning hon kan pressa fram det enda ordet: "Doktorn!"

Till all lycka är läkaren hemma — det är midt i middagstiden, och han lofvar i telefonen att vara på platsen inom tjugu minuter.

När han kommer, är redan det värsta öfver. Manne-lill har slagit upp ögonen, en blek nyans af lifvets färg har återvänt till hans kinder, bröstet arbetar ej så häftigt, hjärtat har saktat sin svindlande fart. Han kan jollrande hviska ett och annat svar på fru Margits ömma frågor, och snaran kring hennes egen strupe har släppt sitt svåraste grepp.

Men ännu, hvilken oro, innan man inhämtat läkarens dom! Han åhör stillatigande och eftertänksamt den detaljerade skildringen af hur allt tillgått, af den stora fröjden vid sonens första steg, af dess bråda upplösning i förskräckelse och ångest. Därefter underkastar han den lille en grundlig undersökning, räknar hans puls, lyssnar både vid bröst och rygg med sitt stetoskop. Och under hela denna tid är det så tyst i rummet, att man kan höra en knappål falla.



Han underkastade den lille en grundlig undersökning.

Manne-lill låter allt ske utan ett knyst. Till sist, när farbror doktorn sänker sin lur, glimmar det lilla ansiktet till, och handen sträcker mot det yfviga skägget: "Klappa... klappa..."

Nu stå alla tre ute i salen: doktorn, fru Margit och Karl-Isak. Den gamle läkaren harklar sig en smula, innan han tar till orda; därpå talar han med sin vanliga, glädtigt hurtiga röst:

"Ingen fara mer, ingen fara alls för tillfället! Men för framtiden måste vi nog vara litet försiktiga. Framför allt ingen öfveransträngning, inga häftiga tag. Det lilla hjärtat är inte alldeles, som det borde vara".

Fru Margit hvitnar, och hennes ögon mörknar till.

"Hjärtat, säger doktorn!" Tonfallet ljuder underligt hårdt och främmande, nästan hoifullt. "Menar doktorn, att det är något fel på hans hjärta... något medfödt..."

"Ja, det är ett organiskt hjärtfel, och man måste vara försiktig. Men det kan ju också hända, att sådant växer bort med åren."

"Men hur är det möjligt," brister fru Margit ut, fortfarande med samma sällsamt hårda klang. "Ett medfött organiskt hjärtfel, och både Karl-Isak och jag som är så friska starka människor!"

"Sådant kan man aldrig förklara, men tyvärr händer det. Men tappa nu bara inte modet; för tillfället är ju all fara öfverstånden. Och vi skall nog pyssla om Manne-lill. En så klok och rar pojke! Och en så duktig och förståndig mamma!"

Så kringklappar han dem bägge till afsked och hvirflar ut.

Ett ögonblick ännu står fru Margit stel, högre och stum. Så sjunker hon med en konvulsivisk snyftning i mannens armar. —

Från denna dag tystnade den klingande tonen i jägmästarens hus. Den nästan bedöfvande verkan, som det första slaget utöfvade på fru Margits sinne, och som kom henne att i en hel veckas tid gå omkring som en sömngångerska, gaf väl efter hand vika

för Karl-Isaks tröstande tilltal, och hon återvände till sina dagliga gärningar med minutiös omsorg och pliktstrohet. Men öfver de förr så ljusa ögonen hvilade en skugga af instängd sorg, som ingen solskensdag, ingen af lifvets lekfulla pustar kunde förskingra, och det snarvilliga skraffet tycktes för alltid förstummadt.

At sonen ägnade hon en oändlig ömhet. Hon vakade öfver hvarje hans rörelse, hvarje blick, hvarje skiftning i det själfulla lilla ansiktet. Timme efter timme satt hon lutad öfver sitt arbete, sysslande med hans plagg, sömmande den finaste battist i mödosamma mönster och broderier, medan Manne-lill stillsamt lekte med sina byggbitar vid hennes fötter och på sitt barnsligt småkloka sätt talade till dem, som vore de lefvande varelser. För det mesta roade han sig själf, men ibland föll frågoanden öfver honom; då klängde han upp i mors knä, slog armen om hennes hals, och med munnen tätt till hennes öra kräufde han svar på sin lilla själs hela brådmogna vetgirighet.

Då var det att släppa allt annat ur händerna, bryta sorgehamnen, tråda honom till mötes och efter bästa modersinstinkt utreda gåtorna. För någon lycklig stund kunde hon då rent af glömma värken i sitt inre och världsförgäten vandra omkring på barnafantasiens perspektivlösa stigar.

Men tyvärr, de voro korta och sällsynta, dessa ögonblick. Svårast var det om kvällarna, sedan hon fått gossen i sömn. Huset låg tyst och stilla, Karl-Isak var som oftast borta på sina tjänsteresor. Grubblande sjönk hon ned på stolen vid barnets bädd, slirrade ut i det svaga nattlampljuset.

Alltjämt vände den då åter, den evigt enahanda, oafflätligt sargande frågan: "Hur är det möjligt — hur är det möjligt?" Hon tyckte sig nästan se den förkroppsligad inför sig, som en mörk skuggskepnad där i hörnet vid kakelugnen.

Hur är det möjligt, att jag — själf så frisk och stark — kunnat föda min man en son med ett dödssår i hjärtat! Hvilken smälek, hvilken blygsel att efter detta nödgas visa sig inför hans åsyn! Hur är det möjligt, att en mor, som i fyra långa år sträckt sina armar efter en varelse att fostra och omhulda, skall låta afspisa sig med en krympling, för svag för denna världen! Emanuel — Gud med oss! Hvilket hån, hvilken hädelse, hvilken lögn!

Så kunde hon bli sittande till långt in på nätterna i ofruktbart rufvande, till dess hon slutligen vid någon rörelse i sömnen från barnet med våld slet sig lös ur förlamningen och dödsströft gick att uppsöka sin egen bädd. —

Genom barrskogen som ångade och doftade af ljufvigaste balsam i högsommarvärmen, ledde en väg ned mot stranden och sjön. Det var just en väg för Manne-lill, sade farbror doktorn, hvar steg, hvar andetag där var bättre än en hel flaska medicin. Fru Margit och den lille gingo den också dagligen, så ofta väderleken inbjöd, veko af i dalgången, som skar ned genom den höga

nipan, och på en gång blixtrade hela kyrkviken emot dem, öfversälad med tusentals dansande gnistor från himmelens eld. Där funnos flera bänkar i skuggan af strandvallens alar, och så långt man kunde se sträckte sig den långgrunda stranden med runda kullerstenar och små oaser af finaste sjösand emellan.

Där satte sig nu fru Margit med sin sömnad, litet afsides från alla grannar. Ty många ljusklädda och högröstade turistdamer från sommarpensionaten uppe i byn tillbragte förmiddagarna här nere, medan deras ungdomar barbenta plaskade omkring i vattenbrynet eller efter badet solstekte sig på de heta stenhällarna.

Det var Manne-lills största nöje att leka i den mjuka sanden, forma vallar och torn, med sin lilla spade gräva kanaler och slingrande gångar. Han befolkade sina byggnadsverk med gestalter och väsen ur de sagor, mor ibland föreläste för honom om kvärlarne: där reste sig prinsessan Snöhvits slott, där var bergakungens sal och dvärgarnes hemlighetsfulla underjordiska kryptor. Men när han hållit på en stund, tröttnade han — icke på sina fantasier, men af den fysiska ansträngningen, som dock var så ringa — kröp upp till mor att hvila en stund, med hufvudet lutadt täft till hennes fötter. Rätt som det var sof han godt i det smeksamma solskenet.

Hon lät arbetet sjunka, satt och såg ned på honom med allvarsamma ögon. Så blekt, så genomskinligt det lilla ansiktet var, ingen solbränna i världen förmådde bita på dessa smala kinder. Han var nu snart fyra år, men knappast som en tre-åring till växten, spädlemmad och spenslig. Och hjärtat?... ja, det var alljämt detsamma: försiktighet, försiktighet, manade ständigt farbror doktorn. En enda brutal vindstöt skulle kunna släcka denna lilla ty-nande låga. Och gammal... nej, det skulle han helt visst aldrig bli!

Till sist lyfte hon sin blick, lät den glida ut till gruppen af muntra barn, som under jublande stäm och rop pul-sade omkring i vattenbrynet ett stycke längre bort efter stranden. Hvilken öfversval-lande lifslust, hvilket öfver-mått af hälsa och krafft! Rödrända som små indianer, dansade de rundt på den mjuka sandbotten, medan vattenpärlorna yrde kring öronen i skimrande hvirflar.

Och på nytt brände det till inom henne, det gamla vanliga... alltid på nytt... Det är orättvist, orättvist! All världens högsta lycka åt de andra, de otaliga! Åt henne ensam en sorg utan gräns, en smäleik utan namn!

Med ens spritter hon till vid att en hand stryker öfver hennes hufvud, ned efter nacken och den bara halsen. Hon vänder sig häftigt om och upptäcker Karl-Isak med sitt badlakan öfver armen. I den ljudlösa sanden har hon icke

hört hans steg. Som alltid vid hans smekningar nu för liden skyggar hon tillbaka, böjer sig undan nästan som för ett slag. Han kan icke fatta denna ömtålighet, hennes sällsamt förändrade väsen. Hennes sorg förstår han nog, de-lar den ju själf, om också inte så oresonligt och öfverspändt. Men denna oförklarliga skygghet, detta afböjande, nästan blygsel-skrämda i hennes sätt att vara, att mottaga hans ömhetsbetygelser, ja, hvardagligaste filltal och ord — det har han fåfängt grubblat öfver på många ensliga vägar.

"Sörj då inte så... sörj då inte så..." marnar han fröstande.

Men hans hustru har intet ord till svar, betraktar honom blott med stora sorgsna ögon, i hvilka tårarne skymmande stiga upp. Hur kan du tala så fåvitskt! säga ögonen.

Karl-Isak stryker sig öfver pannan med en suck, nickar vänligt afsked och återtar sin promenad till badstället. —

En natt i vårdagjämningen, denna svårmodsfyllda tid af längtan och aning, då snön ännu ligger djup inne i de fåta skogarna, medan ute på slätterna isbanden börja brista för jordens krampaktiga andedrag, låg fru Margit vaken i sin bädd och lyssnade till stormen, som brusade genom furukronorna omkring jägmästarens hus. Stark och ofärlig gick den fram, i ett enda orgeltonande stråk, ett dån af jättevingar genom den mörka rymden.

Det mäktiga ljudet hade en märkvärdigt rogifvande verkan, tyckte hon; det var som om något kälbundet löstes och tinade inom henne, eller rättare, som rycktes hon bort från

sig själf och sin egen lilla plåga och fördes ut i den stora tyngdlösa oändligheten. En ljuf domning göt sig genom hennes lem-mar, en smärtlös förgätenhet, sådan hon icke känt på länge, länge.

I detsamma fick hon i springan mellan fönstergardinerna syn på en stjärna, en ensam vakande stjärna, af ett vänligt tindrande ljus.

Nej, det kan icke vara rätt, hviskade en röst i hennes inre, detta sätt att bära sin sorg, detta sätt att förgräma sig och trotsa mot Gud. Det leder till intet, det förbättrar intet. Hellre då underkasta sig och låta honom allena råda!

Aldrig förr hade hennes känslor funnit väg i den riktningen. Det var som om någon hemlig åder helt oförmodadt brutit fram i hennes själ, liksom det plötsligt kan porla upp under en frusen tufva i källossningen. Men efter detta blef det ännu mera stilla inom henne, och strax därefter föll hon i sömn.

Den natten drömde fru Margit en underlig dröm.

Hon går fram på en väg, en bister vinter-väg, där snön ligger hård och hvit, men på ömse sidor blomma alla vårens och sommarens blomster, och fågelstämmor locka och svara inifrån skogsdjupen. Hon bär något framför sig i sin utsträckta hand, hon vet icke rätt själf, hvad det är, ej heller, hvar-t hon vill hän. Hon endast vandrar och vandrar, drifven af en oemotståndlig makt.

Om någon tid står det dock klart för henne, hvad det är för ett föremål hon bär på — javisst, det är ju hennes eget hjärta, ett stort friskt och högrödt hjärta, som sakta häfves och andas i hennes kupade hand.

I detsamma vet hon också hvar-t vägen för. Det är till den gamle doktorn på andra sidan berget.

Strax därefter står hon inför honom. Han sitter, som han så ofta plägar, med sin snugga i munnen på gungbrädet utanför gafel-väggen, där spaliérosorna lysa öfver den hvita snön.

"Se här," säger fru Margit och sträcker fram föremålet i sin hand, "tag mitt hjärta och gif det åt Manne-lill, jag vill ha hans i stället." Och så ser hon bedjande upp på den gamle doktorn.

Men nej — nu känner hon icke längre riktigt igen honom; det är nog han, men ändå icke han. Det hvila skägget har blifvit så stort och sidt, det böljar som en silfverflod ända ner mot marken. Det vänliga gamla ansiktet har fått en majestä-tisk och förklarad höghet; ögonen blicka så djupa och genomträngande, men ändå milda. Det är icke det gröna gungbrädet han sitter på, icke spaliérosorna, som glöda. Det är en tronstol af rosiga moln, en strålgans af himmelsk genomskinlighet, som utgår från hans panna... ack, nu förstår hon det: det är inför Gud Fader själf, inför hans fotapall, som hon, fru Margit, knäböjer och räcker sitt hjärta.

Gif det, gif det åt Manne-lill...



Det var Manne-lills största nöje att leka i den mjuka sanden.

Den höge gamle ler och böjer jakande på sitt hufvud; tar hjärtat ur hennes hand mellan bägge sina. Och i samma ögonblick han fattar det, börjar det att lysa som en stjärna, en stjärna af ett vänligt findrande ljus.

Vid denna punkt i drömmen slocknar synen. Fru Margit sofver i sin bädd, djupt och godt. Alla jordiska tankar, alla aningens hägringar ha vikit ifrån henne. Stark och oafällig går vårstormen genom furukronorna omkring jägmästarens hus. — —

Under de dagar, som närmast följde, vände fru Margits tankar ofta åter till den sällsamma drömmen, som alljämt stod framför hennes minne i friska och oblekta färger. Det lättade upp grubbdimmorna i hennes inre, tyckte hon, likt ett vinddrag öfver ett stillastående vatten. Det var, som om hon gick och väntade på något — hvad, det kunde hon icke klagöra. Men icke för någon berättade hon om sin nattliga syn.

Karl-Isak kunde icke undgå att märka den ljusning, som kommit öfver hennes sinne, och han gladdes uppriktigt däråt. Tiden läker alla sår, fänkter han, och icke ens hon kunde i längden motstå dess helande inverkan.

Nu var man i slutet af april, det var själva Valborgsmässoaftonen, och efter en strålande dag beslöt man om kvällen att gå upp på utsiktsberget och beskåda Valborgseldarne.

Det var ännu full dag, när de bröto upp. Fru Margit gick främst på den sakta stigande uppfartsvägen, tält efter, följde mannen med Manne-lill öfver sina skuldror. Framför och bakom fägade grupper af uppspelt och klarröstad ungdom från bygden, herrskap och turister från byn, alla med samma mål — det stora bålet och utsiktsplatån på berget.

Allt efter som de nalkades toppen blef stigen allt brantare; de sista par hundra stegen öfver de skrofliga hållarne voro ansträngande nog. "Sakta, sakta," manade Karl-Isak, "vi ha ju ingen brådska."

I detsamma ser han sin hustru vackla, hon får stöd mot en trädstam med ena handen, den andra trycker hon tätt under hjärtat mot sitt bröst. Det arbetar häffigt och flämtande efter luft.

Karl-Isak blir först nästan förskräckt, men glömmet i nästa sekund sin oro för en ny och oväntad syn. Fru Margit har vändt sig om och betraktar barnet på hans axlar med en lång forskande blick, i det hennes ansikte lysas upp af en flammande rodnad, såsom det fordomdags alltid brukade, när något oförmodadt glädde henne.

Han iaktar henne förvånad, vet icke rätt hvad han skall tro. "Käraste, du är väl inte sjuk! Hvarför också ta det så häffigt!" säger han. Men fru Margit är redan sig själf igen. "Åh, det är ingenting, litet andfådd bara af marschen. Nu är det öfver igen, och nu är vi ju också strax framme."

Uppe på berget råder ett myllrande lif. Det väldiga bålet ligger redan stapladt på högsta krönet, färdigt att tändas, så snart skymningen fallit på. Rundtom sorlar och tränges en hundrahöfdad skara af manlig och kvinnlig ungdom, hälsningar och handslag växlas, rop och skraff klingar. Familjerna och de äldre ha mest dragit sig undan den yraste hvirfveln, lägrat i de många skrefvorna rundt bergets hjässan, där flata hållar och rundslipade stenblock bjuda bekväma sittplatser och förträffliga matsäcksbord. Invid det lilla kaféet i skogsbrynet spela en oförtruten mässingssextett sin repertoar af dansmusik och fosterländska sånger, till hvilka ingen lyssnar, medan kaffebrickorna och de rågade brödkorgarne äro i jämn trafik mellan köket och utsiktstornets gallerier. Längst bort från vimlet, i en undangömd

sänka på höjdsplatåns ytterkant, finna nykomlingarne från jägmästarbostället en fredad plats.

Här är också den vidaste och friaste utsikten. Djupt under deras fötter glimmar kyrkvikens spegel likt en ädelsten af någon mystisk inneboende glöd. Rundtom blånar, i rytmisk böljegång, kransen af berg, smältande mot en himmel i flammande orange, från hvilken solen nyss har dalat. För hvarje minut växlar ljusspelet, skiffar stämningen. De högspända färgerna djupna alltmer, som ett göt under svalnandet, sammanflyta och utplånas. Majnattens skymningslöjor sänkas och tärna.

En signalraket smattrar, en eldorm ringlar upp mot zenith. Nästa minut är Valborgsbålet tändt; den tjärdränkta torrveden flammnar upp i ett nu, fräsande slå lågorna mot skyn, medan ett regn af gnistor drifver ut öfver skogstopparna.

I samma ögonblick svarar en lysande punkt under den svarta åsen på andra sidan fjärden; så ännu en... och ännu en... ett tjogtal, ett femtiotal eldar, likt en rad af gyllene länkar i bergens mångmila gördel. I denna kväll sofver ej en by i Dalarnas land. Från berg till berg, från strand till strand tilljubla de hvarandra med flammande tungor, att nu är vinterns välde bräckt och våren är för handen.

I tysta tankar dröja fru Margit och hennes man inför det fängslande skådespelet. Den lille har slumrat in bredvid dem, väl insvept i mors präktiga sjal. Karl-Isak söker sin hustrus hand — nej, hon drar icke undan den, förtroendefull och varm hvilar den i hans. Och Valborgsmässoeldarne glimma rundt den mörknande himlaranden. —

Några dagar senare, medan fru Margit som bäst gick omkring mellan sina husliga bestyr, greps hon af ett häffigt illamående. Det svartnade för hennes ögon, hon segnade omkull på golfvet där hon stod och låg en lång stund medvetslös, utan tecken till rörelse eller lif.

Jägmästaren var borta, men den förskräckta Ris-Karin fick bud efter doktorn, och under hans omsorger repade sig så småningom den sjuka. Hon förbjöd strängeligen tjänarinnan att nämna något om tilldragelsen för Karl-Isak, men när jägmästaren dagen därpå kom hem, ledde honom ett barnsligt ord från Manne-lill på spåret, han underkastade Ris-Karin ett förhör och uppsökte läkaren. Denne, som hade för grundsats att alltid iaktta uppriktighet, satte honom genast in i ställningen. Det var hjärtat, ett långt framskridet klaff-fel, och situationen var nog så allvarlig.

"Det här har hon gått och sört sig till; det är Manne-lills onda, som går igen," förklarade den gamle med rösten sträf af deltagande.

Nu följde en tid af en obeskriflig, en sällsamt växlande stämning i jägmästarens hem. Det var som på en tryckande het julidag, solen lyser klar från djupblå himmel, men det är åska i luften, hofullt svarta molnbollar förtätas plötsligt i atmosfären, hvassa vindstötter korsa hvarandra. Så upplöses hotet på nytt, och ingenting sker.

Fru Margit ville icke höra talas om sitt onda, bagatelliserade det och vek undan bakom hundra andra samtalsämnen, så fort den bekymrade mannen bragte det å bane. Svårfattligt var det ju också, att hon skulle gå omkring där med en ödesdiger sjukdom i sitt inre, så glädligt, så förvandlad till gångna dagars lefnadslustiga frimodighet som hon till det yttre tedde sig. Aldrig hade mannen känt hennes ömhet strömma honom till mö-

tes i ett jämnare och starkare flöde. Aldrig hade hennes umgänge med sonen glittrat af en smidigare lekfullhet, en moderligare uppfinningsrikhet. Hennes klara ögon, hennes ljusa leende besjälade åter hvarje vrå i huset, ja, till och med hennes skraff kunde ibland lyfta vingen, om än dämpadt som af sordinen öfver violinens sträng.

Det förunderligaste af allt är dock att förtälja om Manne-lill. En lycklig vändpunkt hade tydligen öfverskridits: det klena, efterblifna barnet tog hastigt till att växa och förkofras. Den långa sköna sommaren blef honom en härlig utvecklingstid, de små lem-marne fingro för hvarje dag ökad stadga och rundning, det bleka lilla ansiktet blommade upp af friskhet och hälsa. En ny frimodighet genomsyrade hela hans väsen.

De soliga förmiddagarne vid stranden utgjorde nu för fru Margit ej längre en källa till sorg och bittra jämförelser. Med stolthetsstrålade ögon följde hon från sin bänk i alarnas skygd hans allt oförvägnare lekar, såg den forna skyggheten vika, medan han ifrigt bekantade sig med de öfriga barnen.

Och en dag i slutet af augusti, när farbror doktorn vid sitt besök ägnade honom en grundlig undersökning, kunde han förvånad bekräfta, att det lilla hjärtat öfver all förväntan tagit till i spänstighet och kraft. Af det gamla lytet märktes nu endast ringa spår. Det var uppenbart att Emanuel på allvar tagit sitt parti och slagit in på den raka vägen, som leder upp mot lifvet.

Den låga, som genomflammade fru Margits ansikte vid denna fröjdefulla underrättelse, hade något af ett öfverjordiskt sken. Den grep Karl-Isak på ett sätt, som han själf icke kunde förklara. Han måste gå ut ur rummet och stänga sig inne med sig själf. Där lutade han pannan mot den svala kakelugns-skifvan och snyftade högt. — —

Under höstens lopp drabbades fru Margit af flere anfall af öfvergående medvetslöshet, och i midten af november måste hon intaga sängen. Hon var då så svag, att hon icke längre orkade gå uppe, minsta ansträngning medförde andnöd och uppjagad hjärtverksamhet, och läkaren förklarade att absolut stillhet och hvila voro af nöden.

Alla visste nu, hvad man hade att vänta, kanske undantagandes Manne-lill, som ännu knappast kunde fatta dödsaningens innebörd. Kring hennes läger härskade dock ingen dysster stämning. Det kära anletet där på hufvudgården lyste ju beständigt af en stilla glädje, hvarje ord, hon yttrade med sin milda röst, andades uppmuntran och förnöjsamhet. Denna sol kunde icke framkalla några skuggor, endast ett vemodigt förtö-nande aftonljus.

En dag, när hon kände sig ovanligt stark och vederkvickt af den rena, nyfallna snön, som glimmade på furugrenarne utanför hennes fönster, berättade hon för Karl-Isak om den vårliga stormnattens dröm. "Och nu är Emanuel frisk och skall lefva," slutade hon. "Gud hörde min bön — jag fick återlösa honom åt dig."

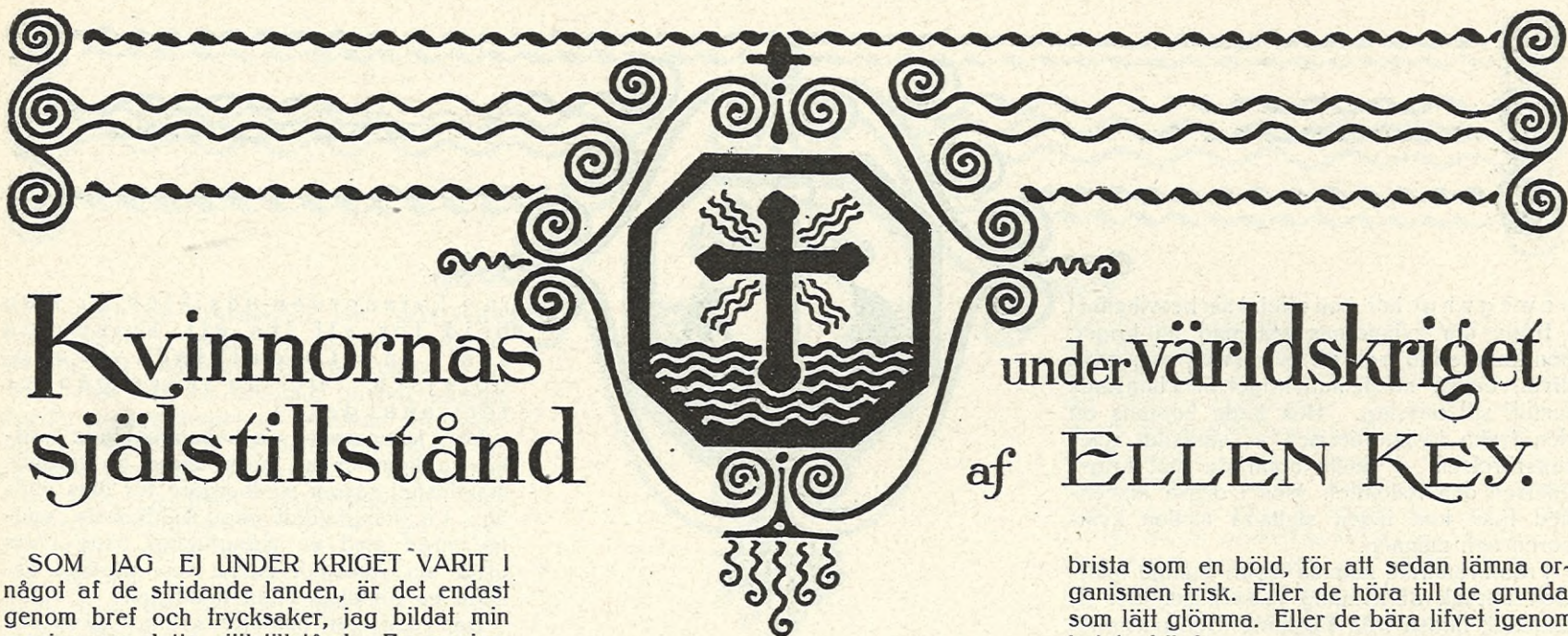
Mannen vid hennes sida förmår infet svar. Ett enda ord skulle sönderslita hans behärskning. Han endast stryker och stryker hennes fuktiga smala hand. — —

Morgonen därefter finner man fru Margit död i sin bädd. Slutet har tydligen varit smärtfritt och stilla. En leende ro hvilar öfver hennes drag, kring läpparna stegrad nästan till ett uttryck af triumf.

JOHAN NORDLING.

Leksand, mars-april 1916.

Illustratör: Victor Andrén.



Kvinnornas själstillstånd

under världskriget
af ELLEN KEY.

SOM JAG EJ UNDER KRIGET VARIT I något af de stridande landen, är det endast genom bref och trycksaker, jag bildat min mening om detta själstillstånd. En mening, som dock just på grund af afståndet har mer möjlighet att vara objektiv än deras, som i något af de stridande landen fått sina intryck.

Liksom männen ha kvinnorna varit fyllda af segervilja, offermod och stridslust, sällan af fredsifver. Visserligen ha små grupper i Tyskland, England, Frankrike verkat för freden men flertalet har, om icke öfverträffat så åtminstone varit fullt likställda med männen i önskan att hålla ut till segerns stund. Och ej heller i fråga om fiendehat torde kvinnorna visat sig mindre brinnande än männen.

Det är ofta de kvinnor, som genom giftermål eller födelse tillhöra två folk, hvilka nått högst i fråga om fredsvilja. Så t. ex. har Yvette Guilbert — hvars man är tysk — väddjat till Hollands drottning att verka för freden och befria Europas män från krigets förråande handverk. Själfl slungar hon ingen anklagelse mot någon särskild nation; tvärtom andas hennes bref en människokärlek, fri från all nationalism. På samma ädla sätt har den tysk-franska Anette Kolb verkat i Tyskland. Visserligen finnas kvinnor, som trots sin dubbla nationalitet helt gå upp i det lands åskådning där de bo och sakna all förståelse för de andras. Men i det hela torde nationalhatet ha ägt den magraste jordmånen i de internationellt sammansatta hemmen och fredsviljan där varit mest känslöbetonad. En svensk kvinnlig doktor har skildrat sitt intryck från Tyskland — under besök hos flera henne tidigare bekanta familjer — på följande sätt:

"Familjerna reducerade, de unga saknas, männen stupade eller vid fronten eller hemma som konvalescenter, döttrarna upptagna af frivilligt hjälparbete. Mödrarna förstenedt lugna, en visar stelt leende den långa bajonett, som hennes son i sista ögonblicket vridit ur en fransmans hand, en annan visar sin favoritlektyr, ett häfte hatdikter mot England. Och öfver mitt otrogna hufvud strömmar vid hvarje besök i samma ordalag läxan om själf försvar och rättfärdighet och alla fiendens lögnar och uselhet. De grufligaste förbannelser och den ljusaste segervissheit. Absolut okänsliga för krigets offer som för egna lidanden. Och jag som trott, att de vaknat. Förtrytsamt afvisa de misstanken om extas, om massuggestion, för hvad som endast är sund, naturlig kraftutveckling. Mot en stenhård mur studsas alla mina försonande inlägg. Den vekaste af dem alla, en känslig konstnärnatur, som älskat och beundrat dessa grannfolk, dem hon nu önskar utro-

tade från jorden, hon har ej ord nog starka för sitt förakt och hat."

Från Frankrike ha svenskar lämnat alldeles liknande skildringar.

Att flertalet kvinnor inom de stridande landen tillsvidare hålla folckhatets brand vid lif är ett faktum, som delvis måste ses i samband med ett under krigets inflytande sjukligt förändradt själslif. Man behöver ej tänka på de kvinnor, hvilka sett sina män och söner dödas inför sina ögon, sina hem nedbrännas, sina späda barn försvinna eller dö under flyktens elände; som själfva under alla slags dödsfaror — från fiendens som sina landsmäns eld, från luften som vattnet — lyckats undkomma; som under alla dessa fasor födt barn för att snart åter mista dem; som blifvit kastade från välstånd den ena dagen till tiggeri den andra; som på mångfaldiga sätt blifvit sårade i sin blygsamhet och andra sina kvinnliga instinkter; som blifvit våldtagna af fienden och nödgats bära den förhatade bördan af ett sålunda tillkommet barn; som sett sina gamla föräldrar skälfva under andliga och kroppsliga kval. Dessa kvinnor — från Belgien och Frankrike, Polen och Ostpreussen, Galizien och Serbien eller öfriga områden, där kriget rasat — äro nu antingen döda eller själssjuka, eller tungsinta för lifvet. Eller, om de återfått kraften att leva, äro de antingen af det starka slaget kvinnor, hos hvilka det i dessa fall berättigade hatet kan värka ut och

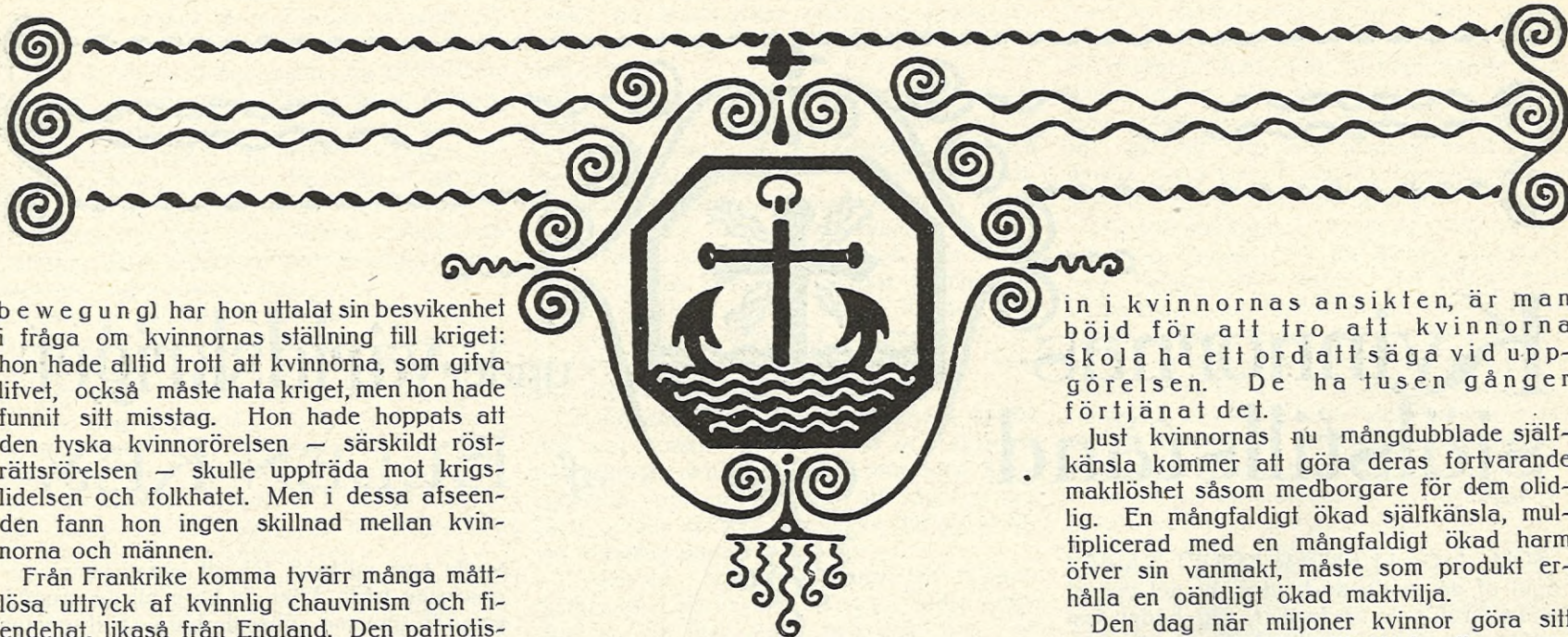
brista som en böld, för att sedan lämna organismen frisk. Eller de höra till de grunda, som lätt glömma. Eller de bära lifvet igenom hatets börda.

Men äfven de kvinnor, som icke upplevat sådana fasor, ha under dessa tjugotvå månader fört en tillvaro, hvilken i högsta grad måst rubba deras andliga jämvikt. Hur många kvinnor ha icke frivilligt lämnat sina hem för att under alla slags mödor och faror bakom fronten söka en make, en son, en brudgum, och — hunnit fram med sina kärleksgåfvor då det var försent! Hur många ha ej blifvit kallade till sjukhusen för att finna den ännu lefvande men vanställda återstoden af den älskade mannen, sonen eller brodern! Och alla ha lefvat i en bäfvan, som upphört först när vissheten om det värsta förstenedt dem. Alla ha de ena stunden varit högt uppe i den fosterländska känslans extas; den andra djupt nere i den mörkaste förtviflan för de kära, om hvilka de ej veta ifall de äro döda, lemlästade, sjuka, fångna. Att hvar dag med darrande händer uppveckla dödslistorna; hvar dag med ångest höra en ringning på dörren; att hvar natt väckas af hemska drömmar eller ligga vaken med fantasien kretsande kring verklighetens skräckbilder; att därunder bära mångdubbla arbetsbördor, fördubblade näringsomsorger; att rundt omkring sig möta samma sorger, samma bekymmer och därunder förbli jämviktsfulla — detta kunna endast de allra största naturer på grund af sin storhet och de allra minsta på grund af sin litenhet. Flertalet råkar i mer eller mindre hysteriska tillstånd, af hvilka en form är den blinda fosterlandsförgudelsen, en annan det lika blinda fiendehatet.

Det förefaller visserligen som om kvinnorna — d. v. s. de kvinnor, hvilka skrivande ge sina känslor uttryck — mycket mindre än männen hemfallit åt detta hat. Och när det skett, då har strax en annan kvinna tagit afstånd från detta sätt att visa sitt fosterländska sinnelag. Så t. ex. skref den tyska författarinnan Ida Boy-Ed en artikel med titel: *Lieben oder hassen*, där hon predikade hatet, icke blott mot fiendens män utan äfven mot kvinnor och barn i fiendeland! Strax skref en annan tyska, dr Helene Stöcker — utgifvarinna af tidskriften *Die neue Generation* — ett inlägg med samma titel, där hon påvisade det för folksjälen fördärflika i fiendehatet, liksom i det hejdlösa lättsinne med hvilket män och kvinnor under patriotismens skyddshjälms utsända förtalets gifgaser.

Äfven ledarinnan för den radikala riktningen inom den tyska kvinnorörelsen, Minna Cauer, har stridit emot halkkampanjen och krigsjublet. I sin tidning, *Die Frauen-*





bewegung) har hon uttalat sin besvikelse i fråga om kvinnornas ställning till kriget: hon hade alltid trott att kvinnorna, som gifva lifvet, också måste hata kriget, men hon hade funnit sitt misstag. Hon hade hoppats att den tyska kvinnorörelsen — särskildt rösträttsrörelsen — skulle uppträda mot krigslidelsen och folkhatet. Men i dessa afseenden fann hon ingen skillnad mellan kvinnorna och männen.

Från Frankrike komma tyvärr många måttlösa uttryck af kvinnlig chauvinism och fiendehat, likaså från England. Den patriotismens gyllene sköld, som kvinnorna lyfta till värn för sina land, har öfverallt en baksida af koppar: orättfärdigheten mot fienden. Om det än, i det stora hela taget, torde kunna sägas att i hvarje land de socialdemokratiska och radikala folkskikten mindre blifvit gripna af den nationalistiska febersjukdomen, så gäller det äfven om dessa hvad den engelska rösträttskvinnan mrs Despard sagt sitt lands kvinnor: "Krigets andliga fara är större än den materiella; om man icke låter förnuffet, rättfärdigheten och friheten härska, då blir freden till ringa båtnad. Ja, allt hvad nationerna fått offra blir fruktlöst. Ty den varaktiga freden kommer först, när krigiskhetens anda blifvit utrotad ur människosjelen".

Ofvannämnda själsstillstånd hos de stridande landens kvinnor ökar de lidanden, som äfven vi kvinnor i de neutrala landen ha att utstå. Vi ha fått de yppersta värden af den tyska som den engelska, den franska som den italienska och ryska kulturen. Vår själsriktning har delvis blifvit bestämd af tänkare, diktare och konstnärer ur alla stridande land. Vi ha lärt känna och älska så väl det ena folket som det andra. Och nu fordrar Frankrike och England, att man skall kasta all sin tacksamhet, all sin sympati för Tyskland på sophögen, medan man i Tyskland blir betraktad som fiende, om man icke godkänner alla Tysklands handlingar mot sina fiender! Dessa kraf, som, om vi uppfyllde dem, skulle sänka oss djupt i våra egna ögon — emedan detta vore ett svek mot det bästa inom oss själva — förefalla emellertid en del kvinnor i de stridande landen såsom själfklara villkor för deras fortsatta vänskap!

Det hör med till de bittra lidanden, som kvinnorna i de stridande landen nödgas bära, att de — på grund af dessa sina orimliga kraf — så ofta känna sig svikna af sina neutrala vänner, emedan dessa icke äro i stånd att godkänna de respektiva regeringarnas synpunkter på sanning och rättfärdighet! När dessa så utsägligt lidande kvinnor en gång återfinna sitt jämviktsläge, komma säkert många nu brusina band att återknytas. Men andra själar torde i smärtornas ugn så hafva ändrat sin form — och sedan så stelnat i denna form — att de icke bli i stånd att omlära något genom t. ex. de neutralas syn på sanning och rättfärdighet. En syn, som krigscensuren i hvarje land nu omsorgsfullt undanhåller, men som efter freden icke längre kan förbli okänd.

Den själsstämning, som vid krigets utbrott grep Europas kvinnor i hvarje land, var

den af en nästan vansinniggörande vanmakt att hindra världsoluckan. Samma känsla finnes nu i fråga om oförmågan att uppnå freden. Lika litet som de stora massorna af män inom de stridande landen hade önskat krig, lika litet hade kvinnorna gjort det. Att de sedan hjältemodigt se män och söner, fäder och bröder offras; att de ge sin kraft, sitt arbete åt fäderneslandet, innebär icke att de med samma känsla som männen upplefva kriget. Otaliga ha grämt sig nätter och dagar öfver att sakna alla möjligheter att omedelbart inverka på de afgöranden, hvilka följder de måste bära. Denna förtärande vanmaktskänsla måste för den stora mängden af kvinnor, som hittills varit likgilliga för rösträtt och andra rättigheter, bli en plog, som kommer att dra fåror för nya tankars utsäde.

En stor, allmän verkan på kvinnorna af krigstiden blir deras höjda själfkänsla. Många kvinnor, som förut instämt i det manliga talet om kvinnan såsom den svaga, hjälpbehöfvande varelsen, den i allmänna värf föga förstående och förmående, torde nu få en ny syn på sitt eget kön. Kvinnorna komma icke att med samma jämnmod som förut tåla människens snäsor, när dessa mena att kvinnorna "lägga sig i saker, de icke begripa".

Det blir i alla land och på många oväntade områden som Kiplings ord — fällda om de franska kvinnorna — torde besannas: När man sett tillräckligt länge



•E.B.

in i kvinnornas ansikten, är man böjd för att tro att kvinnorna skola ha ett ord att säga vid uppgörelsen. De ha tusen gånger förtjänat det.

Just kvinnornas nu mångdubblade själfkänsla kommer att göra deras fortvarande maktlöshet såsom medborgare för dem olidlig. En mångfaldigt ökad själfkänsla, multiplicerad med en mångfaldigt ökad harm öfver sin vanmakt, måste som produkt erhålla en oändligt ökad maktvilja.

Den dag när miljoner kvinnor göra sitt uppror mot det krigstillstånd, männen underhålla, då mognar skörden af den sådd, som nu nedlägges i de af ångest utpinade kvinnosjälar, hvilka dessa krigsår gått i väntan på freden, i fasa för förlustlistorna, i växlingar mellan förtviflan och hopp, när deras kära äro bland de "saknade". Kvinnor, som sedan — under de många långa åren af sorg, ofta äfven af nöd — få tid att öfvertänka frågan om fäderneslandet verkligen vunnit något, som kan ersätta allt hvad det — och dess kvinnor — genom kriget förlorade.

När kvinnorna återfå sina kära utan svårare skador till kropp eller själ, finna de dem dock ofta så förvandlade till sin karaktär, att hustrun eller modern känner sig stå inför en annan man än den de lämnade: en dyster i stället för glad, en hård i stället för en känslig, en rå i stället för en förfinad. När den fosterländska högspänningen slappnat, när bakslaget kommer: huru mycken leda, huru mycken lifströtthet måste då icke komma i exstasens ställe! Nervläkare ha påpekat att så länge en starkt känslobetonad föreställning fordrar en människas uthållighet och offervilja, kan hon med spänstighet och själsk jämvikt gå igenom de mest otroliga mödor och lidanden. Men när det, för hvilket krafterna spändes, är avslutadt, då kommer reaktionen, hvars följder kunna sträcka sig genom år, ja, lifvet igenom.

Liksom hos männen se vi nu hos kvinnorna att deras medvetandes innehåll krympt samman till helt få, men dess mer hårdnackadt fasthållna föreställningar. De motiföreställningar, som tidigare vidgade deras synpunkter, ha fallit bort. De män och kvinnor, som behållit sin tanke oberörd af de nationella lidelserna och sitt hjärta öppet för de internationella värdena, bli misstänkta, ja, hatade af sina landsmän, för hvilka det motsatta tillståndet nu synes vara det enda naturliga!

Tyvärr kunna säkert många af de sålunda själskrympta aldrig återfå de andliga mått, de ägde före kriget. Ingen vuxen människa, som upplefvat världskriget, blir någonsin densamma som hon var före det. Men det blir på ofantligt mycket olika sätt, vi komma att bli oss olika.

En mängd kvinnor, allt för tomma och obetydliga att under vanliga förhållanden mäktas ge sitt lif innehåll — ha genom världskriget med öfverraskning funnit sig själfva förflyttade till ett högre plan, till en ädlare lifsförelse. Många af dessa torde åter känna



lifvet grått och hvardagligt, när "den stora tiden" slutligen endast är ett minne. Andra kvinnor åter, som varit fyllda af tron på höga ideal, som haft en orubblig ljussyn, slunga kanske med bitterhet all sträfvan för höga mål och inrätta sig för den "verklighet", de nu anse omöjligt att förbättra. Många ha under de tragiska upplevelsorna fått oväntade uppenbarelsen öfver sin egen själ eller andras själar. Blixtrika intryck, ena gången af en oväntad höghet, den andra af en lika oväntad låghet, ha för alltid satt märke i deras öde. Den ena har i de stora afgörande ögonblicken funnit sig mindre och svagare än hon trodde, den andra såg sig med häpnad större och starkare än hon väntade. Lika mångfaldiga som individerna äro, lika mångfaldiga bli de omvandlingar och omvärderingar, som världskriget själskt kommer att medföra. Endast ett kan redan nu förutsägas: att ingen villa kan vara större än den, att alla komma att utgå större och allvarigare ur den stora och allvarliga tiden!

Det är med den stora nationella upplevelsen som med den första kärleken: genom den bli äfven små människor under en tid större, men snart återtaga de sitt vanliga mått. Mångfaldiga bli de, som lefvat igenom "den stora tiden" så som de lefvat igenom kärleken: deras barn kunna sedan ej på sina föräldrars andliga mått märka att de haft vare sig den ena eller andra mäktiga upplevelsen. Mångfaldiga äro äfven de, som i krigets fador komma att förlora ädla egenskaper, dem de förde med sig dit. Omsinta hårdna genom vanan vid gräsligheter; finkänslighet aftrubbas; lifsmotet sjuknar, allt synes lika värdelöst, lika tröstlöst. Tron som godheten, hoppet som modet, allt är kastadt i en afgrund af lifsleda, hvilken slukar allt och ändå aldrig blir fylld. "Jag är död," skref till mig en fransk mor, som mist sin siste son. "Jag tar nu hand om fyrtio änkor. De tro att jag hjälper dem att lefva. Det är i stället de, som hjälpa mig".

Stora skaror kunna bekräfta den franska moderns andliga erfarenhet: att ett öfvermått af själsliga — likasom af kroppsliga — kval medför känslolöshet. Många af dessa kvinnor, som outtröttligt arbeta, organisera, hjälpa och lindra andras lidanden, lefva icke längre själva: de äro förstenade. Det är icke lifvet, endast döden, som numera åt dem kan skänka en god gåfva. Andra kvinnor åter — isynnerhet de, som icke mist det dem käraste i kriget — komma att ur detta medföra en verklig lifsstegring. De ha stått inför nödvändigheten af stora, snabba beslut; de ha valt vägstycken, där det gällt lif eller död, deras hjärta har vidgats af starkare slag; de ha erfått hvad det heroiska lefnadssätt är, om hvilket de i sin barndom drömde. Och äfven när senare hvardagen kommer tillbaka kan den för dessa kvinnor icke bli grå och innehållslös: de ha varit på lifvets höjder som i dess djup och de behålla prägeln af dessa upplevelser.

Jag var bland dem, som vantroget lyssnade till det i början hörda talet om att kriget skulle utjämna alla skillnader mellan klasser

och partier och göra hvarje krigande folk till ett. Hur berättigad denna skepsis var är nu uppenbart. Men kriget har haft en annan god verkan: det har, inom de stridande landen, minskat afstånden från människa till människa. Man hör t. ex. att när arbetare från ammunitionsfabrikerna komma in i underjordiska järnvägar, resa sig andra passagerare för att bereda de trötta sittplatser. Såväl damer som herrar lämna ofta sina platser i tåg och spårvagnar åt soldater och matrosar. Allmänheten lär nu vara mindre otålig än förr vid begagnandet af samfärdsmedlen och man menar att de kvinnliga konduktörerna, biljettförsäljerskorna, brefbärarna och hisslickorna i alla land ha sin del i att hänsynfullheten blifvit större.

Men ännu djupare torde krigets utjämning inflytande sträcka sig. Hertiginnan, som haft sin sömmerska bredvid sig i ett och samma hjälparbete; bankirfrun, som gråtit i famn på portvakterskan när hvardera förlorat sin ende son i samma slag; konstnärinnan, som samman med tjänsteflickan far till sjukhuset, där hvaraderas trolofvade vårdas, komma hvarandra nära på ett sätt, som framdeles gör det omöjligt att lika vida afstånd som förut skola sträcka sig emellan dem.

Om sålunda kvinnornas sociala kultur både i detta och många andra afseenden kommer att ökas genom kriget — och genom de mångfaldiga formerna af socialt samarbete klasserna emellan — blir kriget däremot icke gynnsamt för själfkulturen. Redan några år

före kriget förskräcktes jag af följande ord i en amerikansk tidskrift: "Selfculture is of the antiquated past." I dess ställe hade kommit "Service to humanity". Ty intet är vissare än att om själfkulturen försummas, då bli de personligheter, som ägna sig åt mänsklighetens tjänst, mindre utvecklade och innehållsrika och därmed också de värden, de ha att ge åt samhällsarbetet, kvalitativt allt ringare i samma mån som detta arbete — på själfkulturens bekostnad — kvantitativt ökas. Att det under själfva världskriget varit svårt att läsa andra böcker än de, som handla om kriget; att studiehågen varit hämmad, tankearbetet förstördt, skaparlusten svag gäller redan de neutrala landens människor, hur mycket mera då de stridandes! Efter krigets slut kommer ju detta ensidighetens tillstånd att förändras. Men om redan många kvinnor i och genom det sociala arbetet mist hågen för personlig själfutveckling, torde antalet af dessa raslöst verksamma nu bli ännu mycket större. D. v. s. inom den generation, som nu står i sin verksamma ålder och som lifvet ut måste släpa på krigets följder: skatter, sjukdom, fattigdom. Men genom reaktionens makt kommer kanske den allvarigare delen af den uppväxande ungdomen att åter försjunka i de stora klassiska diktarna och tänkarna; åter visa sig upptagen af frågan om sin egen andliga växt. Hos den öfriga delen, den, som nu står i öfvergången mellan barn och ungdom, kommer den förfärande tyngden af det lidande och de umbäranden, de se i sina hem, att framkalla en reaktion i annan riktning: en hetsig längtan efter lifvets lek, efter nöjen och njutningar, torde ofta hos dem uppstå.

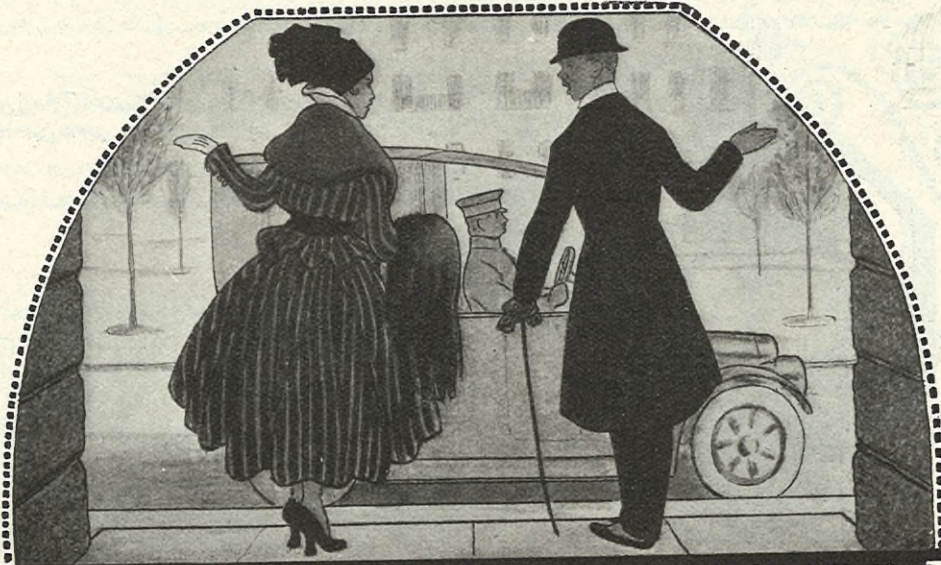
För många grunda naturer har världskriget snarare varit yltre sensation än inre upplevelse. Och ju mer det drar ut på längden, dess mer blir detta fallet. Redan uttalar af dem, som i ordets djupaste mening upplefva kriget, farhågor att dess frukter bli omogna kart för grunda naturen, som rycka dem till sig så att säga på lek.

En tysk, som vid en kurort osedd hört en s. k. "Badegans" upphäfva gälla skraft under en ung löjtnants skildring af krigarlivets råa bedrifter och dryckeslag, uttalade med gripande allvar sitt hopp att krigets stora, andliga upplevelser icke allmänt sålunda skulle neddragas. Man kan af hela sin själ instämma i detta hopp, på samma gång man vet att i alla land förblir en gås en gås, äfven om man lindrar henne i sorgflor!

Men äfven i fråga om de mera högtstående är det en villa att de ädla mänskliga egenskaper, dem kriget utvecklade eller undanskjutit, skola i ena fallet bestå, i det andra återkomma efter kriget. Hvarje mottaglig själ blir i någon mån omformad. Detta är krigets djupaste olycka i de otaliga fall, där omdaningen icke verkat en andlig lifsstegring utan tvärtom ett sänkande af den lifsåskådning och den lifshållning, som samma människor tidigare hade uppnått. Hur många äro ej de kvinnor som män, hvilka kunde blifvit mänskliga mästerverk, men som nu i och genom kriget endast bli brottstycken!

Illustrator: Edvard Berggren.





FYRA FÖRNUMSTIGA BREF. ***** AF ELN WÄGNER

MIN KÄRA GEORG! JA, VISST SKALL jag berätta hur jag har det. Men först en fråga, hur kom det sig, att du så bestämt rådde mig att svara på just det här herrskaps annons? Jag har ännu aldrig svarat på annons utan väntat, till dess jag fått anbud. Visste du något om dem? Jag frågar, därför att jag finner det vara det löjligaste herrskap som jag någonsin träffat i alla mina platser. Det löjliga består i att familjen är nyrik, ur fattigdom stigit upp till tvärrikedom och är fullkomligt ställd på huvudet däröfver. Det gäller nu att rikta in sin blick på världen från en ny synvinkel, lägga om sina begrepp om pengars värde och det egna värdet. Alla vanor måste ändras fort och fullständigt, bokstafligen in på bara kroppen — ja, ty äfven deras renlighet förefaller mig ny och litet osund. Och det är jag — med erfarenheter från fyra grefliga slott — som i vissa detaljer skall vara dem behjälplig. Framför allt måste jag vara mellanhand mellan dem och det nya korrekta tjänstefolket, som de är mycket rädda för.

Jag tänkte först, att ett plötsligt arf fallit öfver dem. Dock därtill hör krusflor och gamla möbler, men fruns garderob är som regnbågens färger, och möblerna luktar politiv. Äfven antikviteterna är nya, men antikvitetsförfalskarna ska ju lefva de med.

Jag vet, att man i dessa tider lär bli hastigt rik på djärfva spekulationer. Men intet i hemmet antyder, att herr Äcks arbetar. I går väntade vi två timmar med middagen utan att frun ringde till kontoret. Alltså har han inget kontor. Dessutom liknar han inte en affärsman. Han är en yngre man och ser högst obetydlig ut. Till en affärsman hör, inte sant, en genomträngande blick och ett säkert imponerande uppträdande. Men den här lille magre är bara dryg, och det förefaller otroligt, när man hör honom skryta, att han skulle kunna planlägga en affär. Ett exempel på dumhet: han använder oerhördt starka stimulantia. Till hans olycka har den gräns, som annars sättes af deras dyrbarhet, nu för honom upphört att existera, och han lyckas inte veta, att det finns någon annan.

Frun har en skönhet, fullkomligt oanfrätt af själ. Hon äger den lilla lågborgerliga stockholmsflickans förmåga att skapa sig och vända sig efter mode's konturer. Hon är aldrig fru Äcks, alltid fru 1915, fru 1916. Troligen var hon stilig på sitt sätt som fattig. Hvad som något försonar mig med henne, är det oblandade lycksalighetsstillstånd hvori hon befinner sig. Hon skrattar, hon speglar

sig, hon stryker sig med händerna utes efter sin kropp. Tänk att pengar kan göra människan så fullkomligt lycklig! Jag vet inte i hvad stånd och villkor hon lefvat förr, troligen har hon stått i affär. Hon måtte i hvarje fall under årtal ha lagrat önskingar och begär. På annat sätt kan jag inte förklara hennes fenomenala uppfinningsrikedom, när det gäller att utfänka behof. Dag efter dag kommer laddningar af kartonger hem och vittnar om resultatet af hennes förmiddagars arbete. Ehuru jag hela min tid förtjänat mitt bröd hos folk, som krånglat till lifvets yltre former, förefaller det mig dock alljämt underligt, att alla dessa ägodelar och alla dessa ceremonier skall vara "absolut nödvändiga", då det i själfva verket fordrar så relativt få och enkla handgrepp att sliga upp, kläda sig, tillaga sin föda och lefva den korta stunden till natten. Det ligger något groteskt i detta brinnande intresse för lifvets krimskrams. Det kan dock tänkas, att min fru Äcks lefver ett annat lif bakom det som synes, fast jag inte kan märka, att hon ens är medveten om, att lifvet har andra problem än dem en rik fru kan lösa på Nordiska Kompaniet.

En dag kom hennes man och frågade ifrigt efter henne, hade mig att telefonera öfver allt. Ett viktigt beslut skulle fattas, han kunde inte begripa, att hon gett sig ut. Var det ett af hennes lifs tillfällen att göra en insats? Hon salt och drack thé på Royal. Det var den enda gången jag hört mannen fråga efter henne. Förut och efteråt har det sett ut, som om han gaf henne blanka tusan. En dag sade hon: Vet du, jag tror jag skulle trifvas bättre i en villa på Djursholm. Mannen blef förargad öfver hennes nyckfullhet. "Wo du nicht bist, ist das Glück", citerade han. — Hvad betyder det, frågade hon. Han öfversatte. — Vet du, jag tycker du behöfde inte sagt mig det midt i ansiktet, sade den stackars fru Äcks.

Platsen är inte sträng, kvällarna har jag så godt som allid lediga, när bilen rullat af med herrskapet ut i det bländande nöjeslifvet. Ibland skall de åt hvarsitt håll, och då gräla de om bilen. Egentligen är det för litet med bara en bil!

I går hade vi själfva middag. Herr Äcks kallade mig hela dagen för: hönnu hofmästan, dock var jag en hofmästare utan verklig auktoritet. Mina begrepp om hur man ordnar en god middag för att se sina vänner, kasserades för de stockholmska begreppen (i de Äcksska kretsarna) af 1916. I dag skrattar

jag redan åt min förargesle och åt de fåfänga ansträngningar jag gjorde, för att få frun att begripa hur smaklös hennes bjudning blef. Det skulle varit stillöst, om den varit något annat än vulgär, det förstod jag, när gästerna kom. Från min dörrspringa såg jag aflecknad i deras ansikten den fullkomliga lyckan öfver den form, som tillvaron tog sig för dem i detta ögonblick. Förutom de rika och dyrbart klädda fanns där ett helt enkelt par, ditsatt förmodar jag af samma skäl som på alla fotografier placeras en människa vid foten af pyramiderna.

Jag hörde lösryckta ord ur konversationen, men den besvek mig något, ty den var ointressant och undvek affärer och politik och krig. Det tycktes vara mest Hansy Petra och Köpenhamns möjligheter till nöjen. Af okänd anledning skämtades mycket med herr Äcks om Läderlappen. I alla fall skulle de gå dit sedan. Får man döma dem efter deras smak i fråga om nöjen, så kan man tryggt säga att "they werent no special chrysantemums". Fru Äcks förklarade i dag, när hon visade sig, att de haft kolossalt roligt. Snälla fröken, sade hon i ett anfall af uppriktighet, det är ändå en stor lycka att ha pengar.

Men så gladt skulle hon ju inte kunna tala om sin rikedom, om den vore förtjänad på ohederligt vis? Och hvarför skulle man misstänka det? Jag letar nog ut hur det hänger ihop, var du lugn. För tjänstefolk existerar inga hemligheter. Låt mig höra hvad du tror. Din trogna fästmo.

2.

Kära gosse, dina öfverdrifna föreställningar om hvad penningen kan ge, kommer bara af, att du sett så oändligt lite (gunås) af den, äfven i andras händer, i motsats till mig, som lefver på dikeskanten af de rikas åkerfält. Det är sant, att den ger en materiell trygghet i tillvaron och tillgång till jordens och civilisationens skönaste frukter, likaså, att den köper människornas hänsyn, omsorger och tid. Men glöm inte hvad fattigdomen (jag menar inte nöden) ger oss. Den tvingar till spänstighet och arbete. Den ger åt lifvets goda den enda utsökta kryddan: sällsyntheten. Den hoparbetade nödtorften har sina fröjder, som inte kan köpas. Förresten, fattigdom och rikedom är ju bara dräkter, som vi bär på vägen, och dräkten kan hvarken göra vår kval eller vår glädje. När du sade dig så väl förstå mitt herrskaps lycka öfver rikedom, så tänkte du dig den fullt lojalt förvärfvad eller undfädd. Men om den inte vore det? Skulle man inte kunna köpa precis detsamma för den? Jo, men då hade dessa förmåner i samma ögonblick förlorat allt sitt värde för dig.

Jag drar upp frågan om hederlighet, därför att jag börjat mycket allvarligt misstänka dessa pengar, hvaraf jag drar kost och lön. Herrskapet har för mycket, det strömmar från någon mystisk källa genom deras händer.

Du som i din egenskap af kammarskrifvare bättre än jag förstår dig på affärer och olagligheter, hvad säger du om följande: Min fru har fått en pärlcollier (om du visste hur sömlös hon varit, innan hon beslöt sig för pärlor, så skulle du se att rikedom har bekymmer, som inte är att skämta med) samt ett lifrantebref på 80,000 kronor. Hon berättade det för mig med dessa ord: röntan är ju inte stor, men det kan hända att den blir god att ha. Man kan inte räkna på att de här tiderna skall vara allid.

Är det inte så man kan få varbildning i hjärtat? Förut har jag mest ömkat henne, den stackars dåraktiga, som af det stora dra-

mat, till hvilket hon fått tillträde en kort minut, bara intresserar sig för snittet på de uppträdandes kläder. Men i detta ögonblick blef jag hennes fiende. En fiende, som utan misskund kunnat vara redskap vid det straff, som bör komma och skall komma öfver henne.

Rikedomen har alltså tillkommit på "tiderna" och har utsikt att förökas, om kriget får vara. Det tyckes också behövas, ty på de fjorton dar jag varit här ha deras pretentioner ökat enormt.

Jag tar tillbaka min i förra brevet uttalade förmodan, att herrn inte gör affärer. Det var nog i stället så, att jag kom dit i en paus mellan två kupper. Han får nu oerhördt många telegram och äfven affärsbesök af herrar, som ser konstiga ut, säger jungfrurna. Jag har fått för mig, att de tillhör två kategorier, en som dricker flaggpunsch och en annan, som dricker gammal whisky. Men vi få aldrig bjuda båda sorterna på en gång. Är det säljare eller köpare? Eller har han flera olika slags affärer? Du skref något om att det dels finns ett slags affärsmän som renrakar landet från någon vara, t. ex. läder — — (sir du, sir du, läderlappen!) för att sedan sälja och exportera med eller utan licens, dels ett annat som är bulvaner för att spela öfver i utländska händer någon importvara, som släppts igenom blockaden mot hedersord, att den skall förbrukas härhemma. När du skref hedersord rann mig i minnet en fras, som jag hört, medan en whiskybricka gick genom en dörr: hedersord! det kunde jag godt ge, ty när partiet redan var i väg, kunde jag ju inte skicka det!

Hur det än må vara, så är det olustigt här, jag tror jag inte blir gammal på platsen. Jag hoppades att jag inte skulle behöva byta flera gånger, innan vi kunde gifva oss.

Kerstin.

3.

Kära Georg, jo, jag tror visst att du gör allt hvad du kan för att skaffa mig ett hem. Den där omsättningen hade jag inte glömt. Jag skickar dig som lån till den försfa femti kronor. Af hundra, som fru Äcks gaf mig för att skaffa mig en klänning att servera thé i på hennes mottagningar, fick jag nämligen behålla de femti i sylön.

Eftersom du intresserar dig så mycket för herrskapet, skall jag berätta vidare. De senaste dagarna har jag märkt, att vi nalkas en kritisk punkt. Herr Äcks är mycket disträ, mycket upptagen, hedrar oss sällan med ett ord. Men han ser upprymd ut, och blir viktigare för hvar dag. Hans förehafvanden, hvilka de nu är, tyckas bereda honom ett visst intellektuellt nöje och inge honom den föreställningen, att han är en man, skapat för tiden och med gåfvan att betvinga den.

— Hvarenda en skulle vilja göra affärer och bli rik, har jag hört honom säga, men de förs inte och kan inte. I stället beskärmar de sig öfver den, som kan. Men det sätter man sig öfver.

— Och det man inte kan sätta sig öfver, det kryper man under, replikerade hans gäst.

— Ni gör väl inget riskabelt, förmanar fru Äcks lite nervöst. Affärernas mer eller mindre moraliska halt intresserar henne inte det ringaste.

Äfven hennes själfkänsla växer, som svamp efter regn. Hon har märkt, att hennes pengar har värde, det behöfs bara en liten omärklig manöver i det undermedvetna, så är värdet öfverflyttadt på hennes person. Det är mycket lustigt att höra henne uppträda som förstasigpåare, köpa kuriosa, ja, modern konst.

I går tog hon mig med sig för att bese en villa på Djursholm. Det kan vara bra att ha

det undangjort, ifall lusten skulle komma på oss hastigt, sade hon till mig. Det var till ett tomt hem vi kom, men jag kände igen intrycket af förfining, från riktiga herrskaps hem, där jag varit. Inte passade det för herrskapet Äcks! Men fru Äcks gick omkring och gjorde om hvarje detalj sakförståndiga anmärkningar, hvilka säljarens ombud måste lyssna höfligt till, emedan hon var spekulant. — Men jag kan inte gilla arkitekt Westman i allting, sade hon. Vid afskedet lofvade hon att bestämma sig efter tio dagar. Jag säger dig, kammarskrifvare Georg, kommer det några papper under dina händer med herr Äcks namn på i Malmö tullverk inom tio dagar, så se upp!

När vi på hemvägen lämnat af ombudet, sade fru Äcks: vill fröken följa med till lille Arvid? Kan du tänka dig, efter tre veckors vistelse erfar jag, att de har ett barn! En 12-årig gosse, som ligger på klinik för att behandlas för (obofliga) sviter efter barnförämning. I sin sjukdom, sin blekhet, sitt lillgamlä väsen var den lille stackarn en hemsk kopia af herr Äcks.

— Ni lofvade mig alldeles bestämdt en 42-centimetersmörsare och fem meter taggtråd, sade han och såg allvarligt på sin mor upp från rullstolen.

— Älskling, du skall få det, så fort jag får tid. Han härmade henne föraktfullt: "älskling, du skall få det, så fort jag får tid". Är det ett svar till en armébefälhafvare af en generalintendent? Slarf med arméleveransen och kontraktbrott, det är farliga saker midt under brinnande krig.

— Kan det inte vara, tills jag kommer härnäst, lille Arvid?

— Vi vill inte höra ett sådant språk. Här måste vara järnhård disciplin. Vi är själfva den förste att underkasta oss den och utvärda nödvändiga plågor vid behandlingen af våra sår. Vi väntar att ha de felande leveranserna här inom två timmar!

— Men då kan jag ju inte stanna här längre, min lilla gosse.

— Det gör detsamma. Glöm inte att förse oss med vårt behof af ammunition, segern hänger därpå. Hälsa vår finansminister att inte se på kostnaderna.

— En sådan underlig gosse, sade jag.

— Ja, och så att tänka, att han aldrig kan bli soldat. Men han får i alla fall den bästa vård, som kan fås för pengar. Har fröken hört vår grammofon? kom det sedan med en suck som öfvergång. Hvad vill ni höra, Forsell eller Caruso? Och vill du tro mig eller ej, Georg, en riktig lefvande grammofon var inbyggd i bilens baksäte. Man hade bara att ta af en dyna, öppna en lucka och sätta i gång. Fru Äcks glömde både taggtråd och mörsaren. Kör långsamt, sade hon. Och så gled vi fram på Djurgårdsvägarna, försjunkna i drömmar. När vi körde in i sta-

den, vinkade ett gammalt fruntimmer åt oss. Chauffören stannade genast bilen, gumman öppnade utan vidare dörren och steg in.

— Sätt sig inte på grammofonen, sade fru Äcks retligt. Hvart skulle mamma hän?

Jag ryckte till, det var en så anskrämlig käring, fast hon hade en fin kappa utanpå.

— Hem till dig, det var väl tur, att jag känner din chaufför. Hon måtte känt honom mycket nära, ty när fru Äcks steg ur för att köpa taggtråden, slog gumman sig genast i språk med honom.

— Det är somliga, som kommer sig upp, sade hon, tänk bil. Ja, jag skall inte klaga, för jag har fått det ganska bra, jag med, jag har flyttat till en våning, som är treflig, fast den är liten, och min måg betalar hyran. Och lugnt och skönt har jag det.

— Hvad har det då blifvit af fruns man, är han död? Gumman sänkte rösten, men jag har nu en gång goda öron. — Svensson har blifvit buse, sade hon.

Farväl, käre Georg, nu känner du alla tre generationerna!

4.

Kära gosse. Du undrar om något händt. Nej, ännu ej, det vill säga skrällen har ej inträffat, de tio dagarna är ju inte tilländalupna. Men ändå är hela stämningen här förändrad. Det var strax efter det jag skref till dig, som den första molnkanten visade sig, och den öfverraskade mig inte. Det föreföll mig besynnerligt att jag inte alltid vetat, att den skulle komma. Något, som skedde öfver våra hufvuden kaskade denna skugga, och vi kunde lika litet jaga bort den som hindra ett åskmoln från att skymma himmelen. Ett enda telegram gjorde denna förändring. Hvad stod där? Att myndigheterna börjat ana oråd, att kuppen var på väg att uppläckas, att deras läder eller fett eller gummi, koppar eller hvad det nu är icke var säkert, trots förklädnader och maskering, lögnar och knep. Kanske att en viss kammarskrifvare i Malmö visat ett besvärande intresse för herr Äcks och hans stallbröders manipulationer? Jag vet inte. Herr Äcks arbetar febrilt, gör resor, skrifver telegram. Han hoppas väl ännu att klara sig. Men jag ser honom fast lika säker, som om domen redan vore fälld och hans exportpartier beslagtagna. Jag ser hela härligheten ramlad öfverända, våningen tömd, och frun lefvande i armod på sina 4,000 i lifränta. Fru Äcks är ond och gråter, mannen har nu kommit till den punkt, att han inte tål att se henne. Vi tjänstefolk ser tragedien utveckla sig utan spår af medlidande. Om vi får ut våra löner, tror fröken? Det är allt.

— Är fru Äcks sjuk? frågade jag, första dagen hon uraktlät sin vanliga tur i affärerna.

— Nej, men man kan inte alltid ha lust, jag kan också ha mina bekymmer, fast fröken inte tror det. — Nej, hvad skulle det vara? — Det finns så mycket afund, sade hon.

Nyss stramade de emellertid upp sig och for bort på middag. Bäst att njuta af festligheterna så länge man kan.

Kort efter det de rest ringde olyckans förbud: en tidningsman. Jag talade om för honom hvar herrskapet fanns och i hvilket sällskap, och tyckte bara att jag utförde min utsedda lilla del i arbetet på deras fall. Jag kände icke samvetsqual lika litet som jag skulle göra, om det vore du, som gjorde beslaget och därmed kunde betala dina skulder. Du skrifver, att dessa människor är så enkla att förstå sig på. Jag tycker alldeles motsatsen. Ja, fru Äcks måhända, hon tänker inte, hon tror att det är af afund, som man hindrar hennes man att begå lands-



Idun fyller 30 år 1917.

Några förtroliga ord härom till vår läsekrets.

skadliga handlingar. Men han? Han är troligen fullt medveten om att han leker med elden, han vet, hvad han gör och ryggar inte. Han förstår naturligtvis faran af att slita på vårt svenska hedersord och vårt köpmannaanseende, till dess man inte kan köpa ett mått mjöl för det. Hur ser den hjärna ut, som vet allt detta och ändå handlar som den gör? Tror han, att rättsbegrepp är något som man affärdar med en gest af sin hvita, slidriga hand, när de inte passar till ens affärer? Ser han sig själf i en så kolossal förstoring, att hvad som befrämjar hans intressen, blir det enda viktiga? Tror han sig kunna skära af banden mellan sig och oss andra utan obehag för sig själf? Men hvad tjänar det till att fråga? Jag kan endast tänka mig in i hur jag skulle känna det i hans kläder, och det är troligen mycket missvisande. Innan jag kom hit, skulle jag tänkt mig en sådan figur svart och skälfvande af samvetskval och med ögon svidande af sömnlöshet. Men det stämmer ju inte alls! Om han är sömnlös nu, så är det för sina egna pengar, sitt eget anseende, ingenting annat. Det är nog sant, att jag känner icke ner i botten herr Äcks sömnlöshet, jag vet inte hvad som rinner genom täckdikena i hans själ. Men jag måste hålla mig till hans handlingar. Det hjälper icke de arbetare, från hvilka han tar arbete, eller de fattiga, som suckar under dyrtiden, hvilken han bidrar att skapa, om det finnes någon tillsats af bitterhet i sötman af hans rikedomar. Inte heller kunna de nöja sig med att vänta till dess hans handlingars frukter långsamt mogna inom honom själf. Herr Äcks är för talrik. Han måste ha ett yttre straff och sina händer bundna.

Tänk ändå! Här gick vi i fredstid och kände oss alla så långt komna och solidariska och ansvarsmedvetna. Och så blottas plötsligt ett helt skikt af människor, som visar sig stå långt nedanom vilden, som dock har samhörighetskänsla med de sina och räddhåga för att göra hvad han vet vara orätt. Jag har ibland undrat utan all sidvördnad eller något sådant, om inte Gud, när han ser dessa moderna herrar Äcks, erfar en känsla som i ringa mån kan fattas af den som går i hushåll, jag menar den nedslagenhet som griper en, när man sträfvat för att få rent och snyggt och så allihop nästa dag är ogjordt arbete, så att man ingenting annat har än att börja att städa om igen.

Nu tycker du förstås, att jag är rysligt hård och fariseisk. Ja, men jag vill i alla fall tala om, att jag tagit konsekvenserna af min stränga dom öfver andra. I går postade jag ett bref till min bror, där jag sade ja till hans gamla bön, att jag skulle komma och sköta hushållet för honom och hans moderlösa barn. Den lön jag får af honom blir tre hundra. Tusen är annars det minsta jag tagit i någon plats på de senaste åren. Sjuhundra ha stått mellan mig och min plikt, ja, och så naturligtvis en viss smak för de komfortabla vanor, som komma äfven på det bättre tjänstefolkets loft i ett rikt hus. Men nu har jag fattat mitt beslut. Jag har fått en sådan leda vid pengar och behaglighet, att jag nästan gläder mig åt släpet och försakelserna. Och när brodershjärtat ser sina ungar mätta, snutna och hela i framtiden, borde han egentligen tacka herr Äcks. Ty visserligen teoretiserade jag som du minns och upphöjde fattigdomen, men det var dock på säkert afstånd från dess realiteter. Det fordrades herr Äcks för att jag skulle få mod att gå rakt in i den frivilligt och med öppna ögon.

Din Kerstin.

Illustratör: Brita Ellström.

EN TIDNING ÄR SOM EN MÄNNISKA, ty hon kan icke göra sig oafhångig af andra människors sympati, bistånd och inflytelser, hon måste lyssna till deras röster, i sin ordning taga del af deras glädje, deras bekymmer, deras sträfvan och därigenom växa samman med dem i en vänskap, som utgör den bästa behållningen i hennes lif.

Det blir nu 30 år, som Idun kunnat tillgodoräkna sig sin läsekrets' bevägenhet, och för denna aldrig sviktande gunst önskar tidningen säga sin publik ett varmt tack, då den nu på gränslinjen till sitt fjärde decennium bereder sig att börja en ny årgång.

Det gäller i dessa de hemiska fejdernas tider mer än eljes att arbeta i goda nationella syftens tjänst, och oss ligger det naturligen närmast om hjärtat att därvidlag kunna tjäna det svenska kvinnointresset i dess medverkan att bygga det nya samhället sundt och vackert tvärs igenom det närvarandes tunga löcken. Vi påräkna därför ett fortfarande lifligt medarbetarskap från kvinnornas läger i den mån de svenska kvinnorna ha idéer att frambära, meningar att häfda, åt hvilka det är en vinst för hem och samhälle att ge offentlighet. På så sätt skall Idun alljämt kunna bevara sin rangställning som

hemmets och kvinnans tidning.

Men till denna rangställning hör ock förpliktelsen att gifva ett litterärt innehåll af bästa beskaffenhet, och hvad vi äro i tillfälle att kunna bjuda på det området under det nya året tarfvar jämväl några ord.

För Iduns Romanbibliotek ha vi i beredskap två betydande skönlitterära arbeten:

De röda skorna, af Ernst Lundquist,

som prisbelönades vid vår senaste romanpristäfling och utgör en synnerligen pikant och underhållande skildring ur konstnärslivet i Stockholm på Carl XV:s tid, samt

Jordens salt, af Elin Wägner,

en roman, skriven speciellt för Idun, och genom hvilken den begåfvade författarinnan tvifvelsutan kommer att knyta nya, starka band mellan sig och sin stora publik. — I detta sammanhang vilja vi påpeka, att Romanbiblioteket fr. o. m. 1917 åter blir uppställt i boksidor, hvadan hvarje roman, som tillförene under alla år, kan samlas och inbindas i bokform.

Ytterligare betydande tillskott till det skönlitterära innehållet anse vi oss med allt skäl kunna beräkna af vår nu pågående

stora novellpristäfling

med dess sammanlagda pris af 1,000 kronor, hvarjämte vi ha åtskilliga värdefulla bidrag af framstående författare och författarinnor liggande, såsom en novell af Hjalmar Söderberg, Kung Salomos ättling, en Uppsalanovell, Fröken Axelina, af Hildur Brettner, En stor man, skiss af Fanny Alving (Maja X), Elsa Andersdotter, novell af Mildred Thorburn-Busck, en längre skildring från det gamla Dalsland af Helena Nyblom, I spegeln af Erik Norling, Vägen till de eviga stjärnorna af Henrik Ullman, Intermezzo af den unge finske, här i Sverige mycket ansedde förfat-

aren Runar Schildt m. fl. originalnoveller. — At den svenska lyriken, såväl den yngre som den äldre, komma vi jämväl som hittills att ägna tillbörlig uppmärksamhet.

På reseskildringens område bidrager den populära författarinnan till "Under Indiens himmel", fröken Fia Ohman, med en ny rikt illustrerad serie, nu från Ceylon, som lofvat att bli minst lika intressant som den, hvilken glädde vår läsekrets under år 1916.

Afdelningarna för litteratur, konst och teater ämna vi allfort tillgodose såväl textligt som illustrativt och hvad beträffar de husmoderliga angelägenheterna bli de under 1917 föremål för behandling af skilda pennor, däribland af Gertrud och Peter Norden, hvilkas orienterande uppsatser i vår förra årgång i dessa ämnen väckte så allmänt och starkt intresse.

Vår omtyckta serie Kvinnoporträtt till dagskrönikan skola vi ägna all uppmärksamhet, men vi måste samtidigt kraftigt vädja till läsekretsen att ej försumma tillstålla oss porträtt och notiser berörande kvinnor, som genom sin framskjutna verksamhet på ett eller annat område eller med anledning af vunna utmärkelser, taga initiativ i något gagneligt syfte o. s. v. böra införlifvas med vårt porträttgalleri. Varen mera företagsamma på detta område af medarbetarskap, ärade läsarinor! Därigenom gagna ni endast eder tidning och bidra att gifva den ökad värde. Hvad aktuella bilder i öfrigt angår, skall det som hittills bli vår sträfvan att bjuda ett vackert reproduceradt illustrationsmaterial från in- och utlandet af handlingar och personer, som tilldraga sig allmänintresse.

Idun utgår under 1917 hvarje vecka i ett stort 16-sidigt rikt illustrerad hufvudnummer samt en 16-sidig bokbilaga: Iduns Romanbibliotek. Dessutom medföljer hvarje vecka ett B-nummer, hvars textafdelning alternerande innehåller en rikhaltig Modeafdelning, Ungdomsafdelning med god förströelseläsning för gossar och flickor, Afdelning för skönhetsvård, Tidsfördrif med pristäfling och som nyhet för årgången Iduns Schackspelt, till våra schackspelsintresserade läsaes tjänst redigerad af en i det nobla spelet väl förfaren person.

Fru Elisabeth Östman-Sundstrand kommer fortfarande att utarbete Köksalmanackans matsedel för hvarje dag året om.

En förmån, som äfven nästa år faller samtliga Iduns fasta prenumeranter gratis tillgodo, är dessutom att nämna i Iduns Julnummer, hvilket sedan länge genom sin litterära innehållsrikedom, stödd på bidrag från våra bästa författare, torde kunna hänföras till de förmärligare julpublikationerna.

Till följd af betydligt stegrade framställningskostnader har en mindre förhöjning af Iduns pris visat sig påkallad. De fullständiga prenumerationsafgifterna för Iduns olika upplagor ställa sig därför sålunda:

IDUN, vanliga upplagan. 7:50, 3:90, 2:—.

„ praktupplagan 9:50, 5:—, 2:50.

Allt med postbefordringsafgiften inräknad. Lösnummerpriset blir 15 öre.

För TIDNINGEN IDUN
ERNST HÖGMAN,
Hufvudredaktör.

DROTTNING VICTORIAS "SOLLIDEN."

HUR SOLLIDEN KOM TILL.

NÄR SVERIGES KRONPRINCESSA ÅR 1902 EMBARKERAT Å "DROTT" FÖR ATT EFTER EN VINTERVISTELSE I SÖDERN FILLBRINGA NÅGRA VECKOR I VÅR STÄRKANDE HAFSLUFF, SÅ STYRDES KURSEN MOT ÖLANDS FAGRA KUST. MÅHÄNDA VAR ÄFVEN EN ANNAN TANKE DÄRMED FÖRBUNDEN!

VÅR NUVARANDE DROTTNING VILLE VID HAFVET — DET HAF HON ÄLSKAR SÅ HÖGT — BYGGA SIG ETT EFT HEM.

OCH DETTA HEM SKULLE FÅ EN PRÄGEL AF DESS HÖGA HÄRSKARINNA.

HÄR VILLE DROTTNINGEN I EN INTIM INRAMNING SKÖTA SIG SJÄLF; LÅTA Blicken fritt sväfva ut i det oändliga — öfver vidderna —; se for-



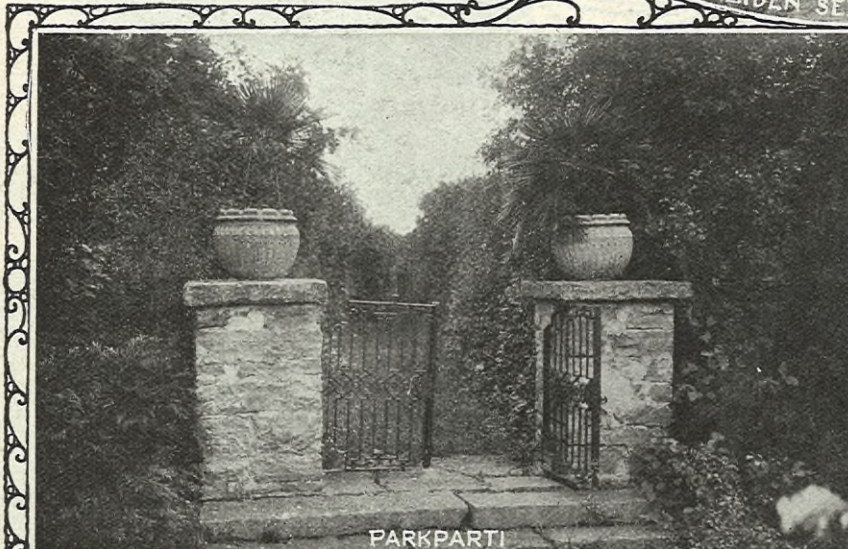
SOLLIDEN SEDD FRÅN PARKEN

Capris blåaste blått? Eller var det kanske linjernas harmoni däruppe, de oändliga, mjuka, smekande jordvägorna, som erinrade om barndomslandet? Alltnog! Hennes Majestät var på det klara med sig själf; — "här vill jag bygga!"

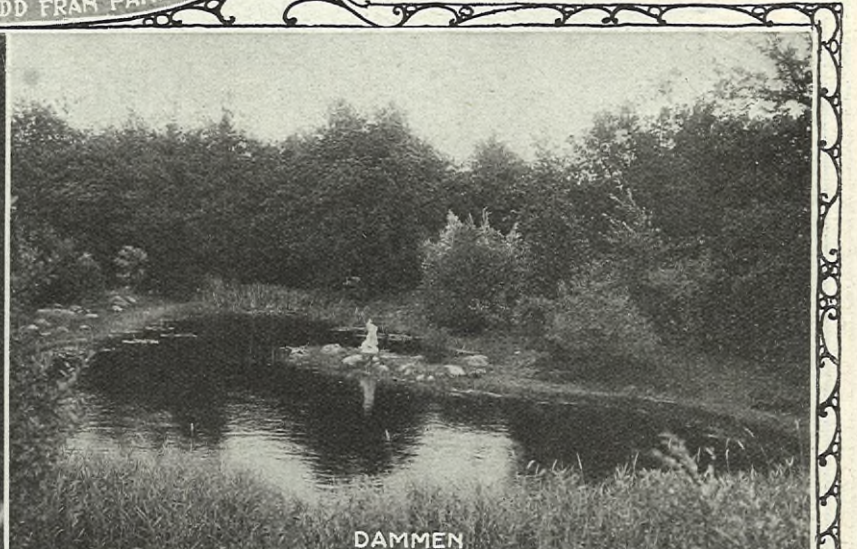
Platsen var funnen!

Å sluttningen mot väster, midt bland ogenomträngliga blommande snår af hagtorn och törnen; i ett haf af färger under murgrönklängda ekars späda grönska skulle hemmet byggas, park och trädgårdar anläggas.

Och mot stranden bröt dyningen. Seglen därute hängde slappa, och bolmande rökar sökte sig lodrätt upp.



PARKPARTI



DAMMEN

nande vågor brottas; njuta och stärkas af sol och luft och himmel i naturens storhet; och — kanske icke minst — känna en, den stoltaste af alla känslor, den, som endast den egna torfvan i rikaste mått kan skänka: — skapareglädjen. Och så kom det sig att Drott en dag ankrade utanför Borgholm.

Det var då sommar och sol. Himmel och haf lyste i klaraste blått. Luft och jord andades värme. Darrande ringlade hälsobringande, lätta värmevågor upp från Alvarets mjuka, lysta matta. Och hästarna betade där rundt det korta gräset.

Mötte måhända här minnen från



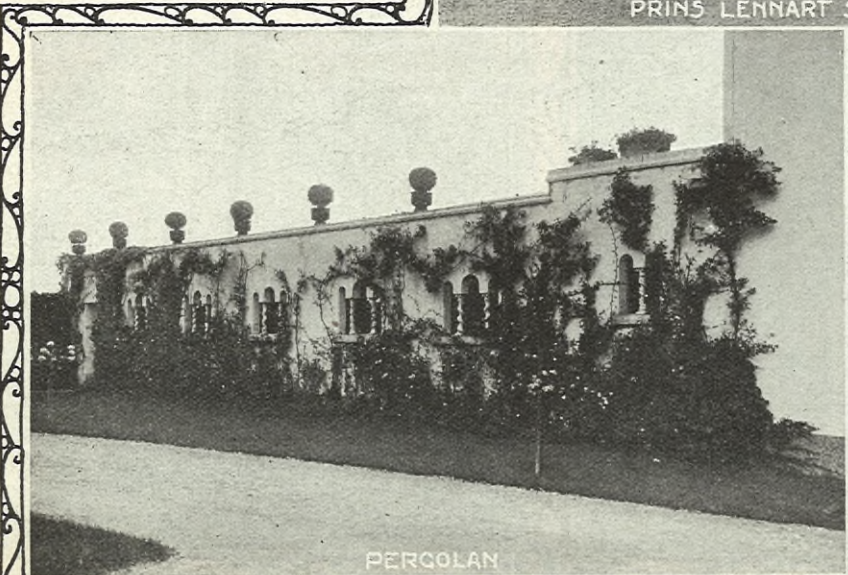
PRINS LENNART SKALL UT OCH ÅKA

Icke alltid ligger hafvet så spegelblankt. Ekarnas kronor stå icke alltid tysta. När nordan ryter, då piskas sundet i hvilfräsande skum. Djupt sätter ångaren stäfven i sjön, och seglaren arbetar hårdt under stormseglen. Ekarna vrida sig gnislande under greppet, och ilarne hvirfla blad och grenar öfver gångar och tak. —

Se'n kom då turen till att förvärfva äganderätten.

1903 års riksdag löste den frågan. Resten af det behöfliga området förvärfvades från enskilda.

Sommaren 1903 lade Hennes Majestät grundstenen till slottet. 1906 stod hemmet färdigt för inflyttning.



PERCOLAN



UPPE PÅ ALVARET



SALONGEN

Under tiden öfvervakade Hennes Majestät själf byggandet. Bostad bereddes dels ombord å "Drott", dels ock i den först uppförda villabyggnaden, — kavaljershuset numera benämnd.

Först därefter vidtog arbetet med trädgårdar och park. Sakta och målmedvetet hafva planerna år efter år mognat och utförts under Hennes Majestäts ögon.

Den höga ledningen har elektriserat allt och alla. Det har gått långsamt, men säkert fram genom snåren. Drottningen gick själf många gång i tåten.

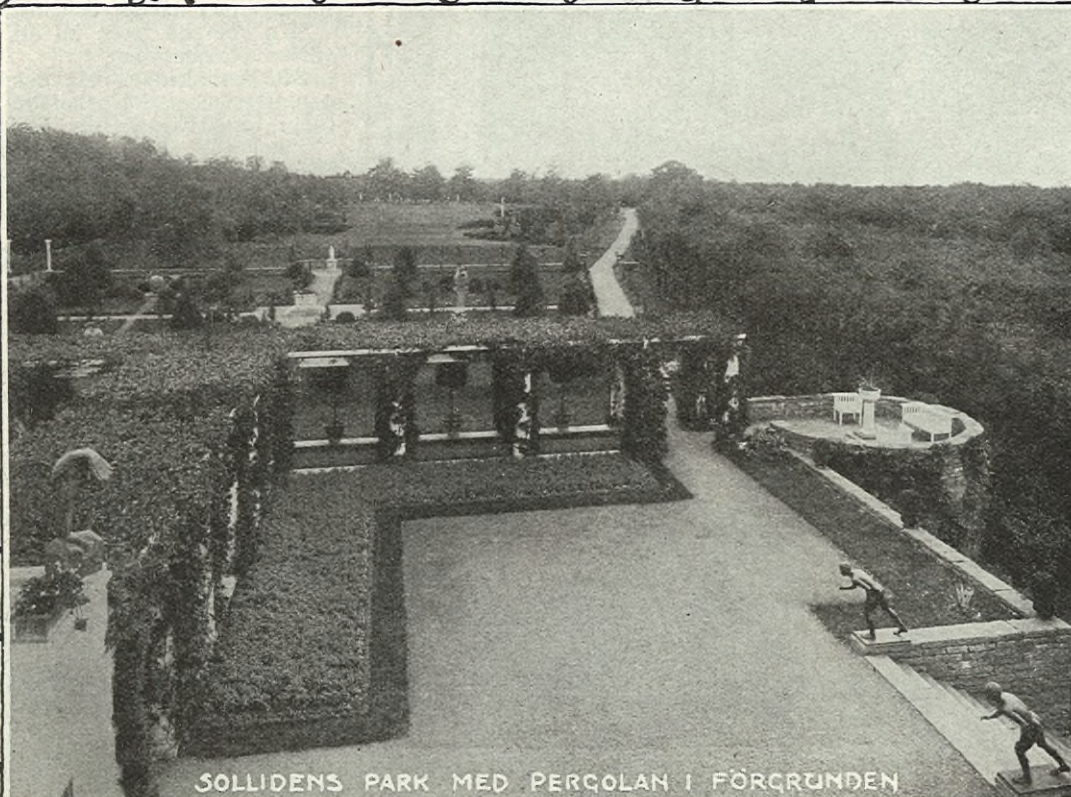
Och yxan och busksaxen har förts af prinsar såväl som af uppvaktande och arbetare. De ha gått fram där alla, sönderstuckna och varma af arbetet.



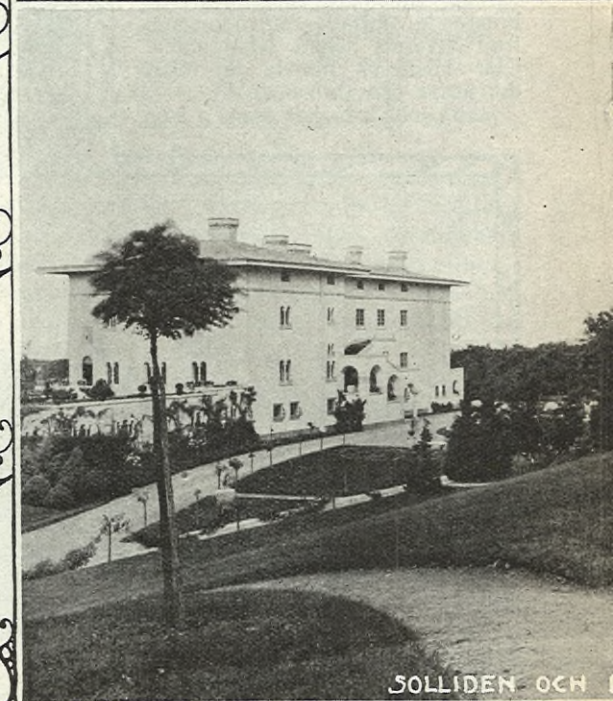
DROTTHINGENS SKRIFRUM



DROTTHING VICTORIA



SOLLIDENS PARK MED PERGOLAN I FÖRGRUNDEN



SOLLIDEN OCH

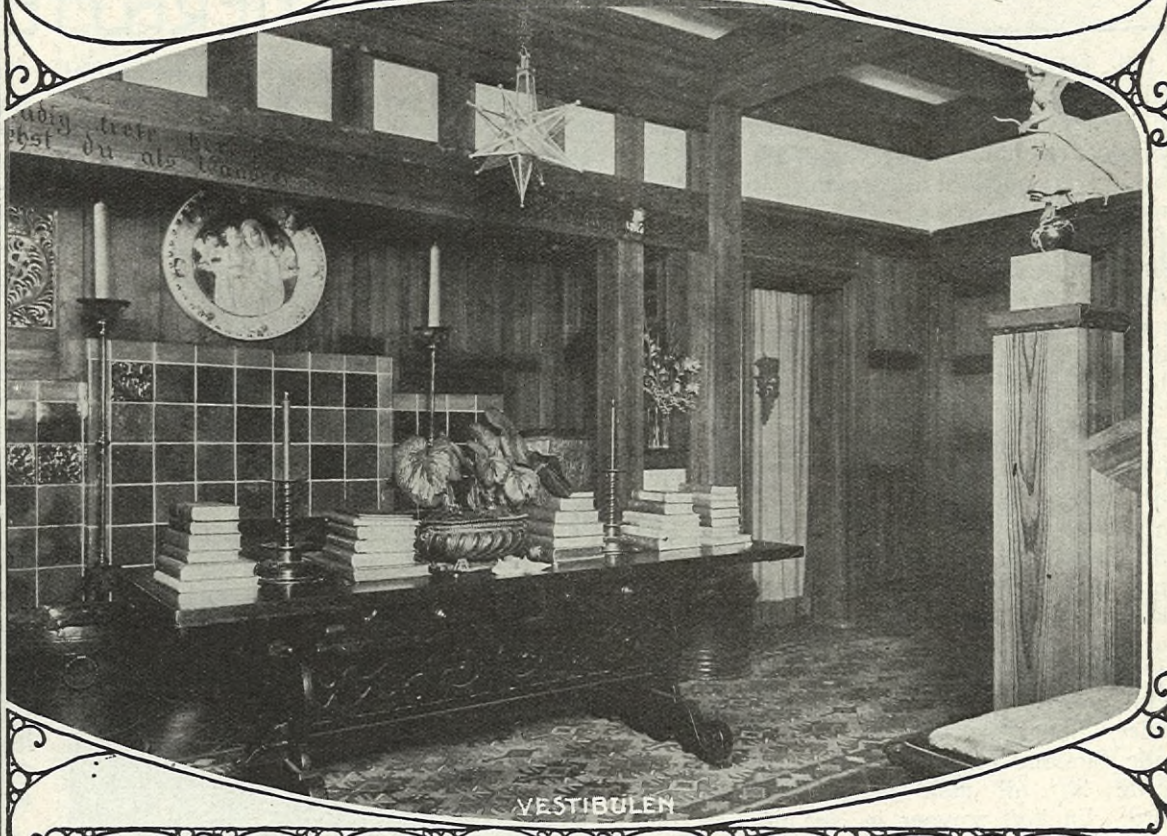


OCH PRINS LENNART

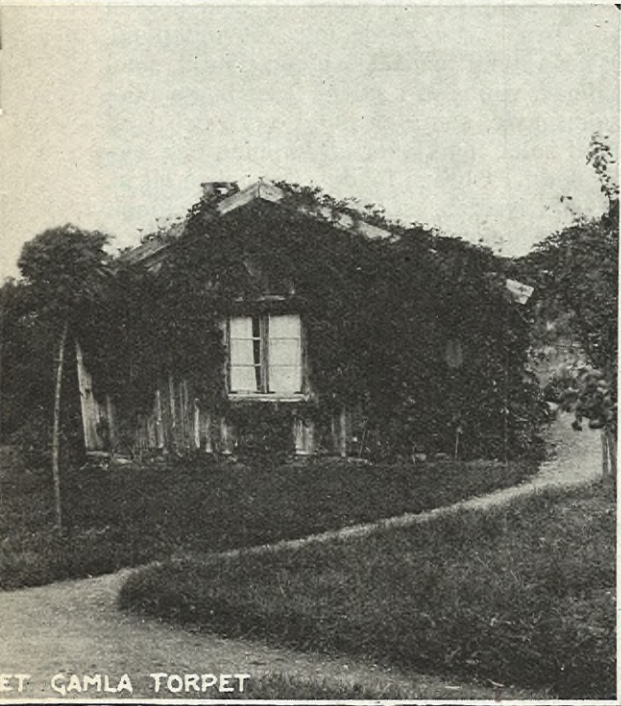
Hvar och en ville del-
faga, — ville draga sitt
strå till det nya hemmet.
Och när så terrasse-
ringen var klar, planen
jämnad, då ville också
de frånvarande vara
med. Hur har det icke
gladt Hennes Majestäts
höge Fader, Storhärli-
gen, att all Badens ypp-
piga flora trifes så väl
i Dottrens egen jord där
uppe i norr! Som gåfvor
ha små plantor kommit
dit. Ur deras yppiga
grönska och öppnade
kalkar stråla nu lefvän-
de, skimrande minnen.
Så har då platsen blif-
vit hvad den är: — "Sol-
liden". I sol har den till-
kommit, i sol har den
växt sig fram, i sol ut-
vecklas den alljämt. På
den platsen finnes endast
rum för soliga minnen
och soliga tankar.



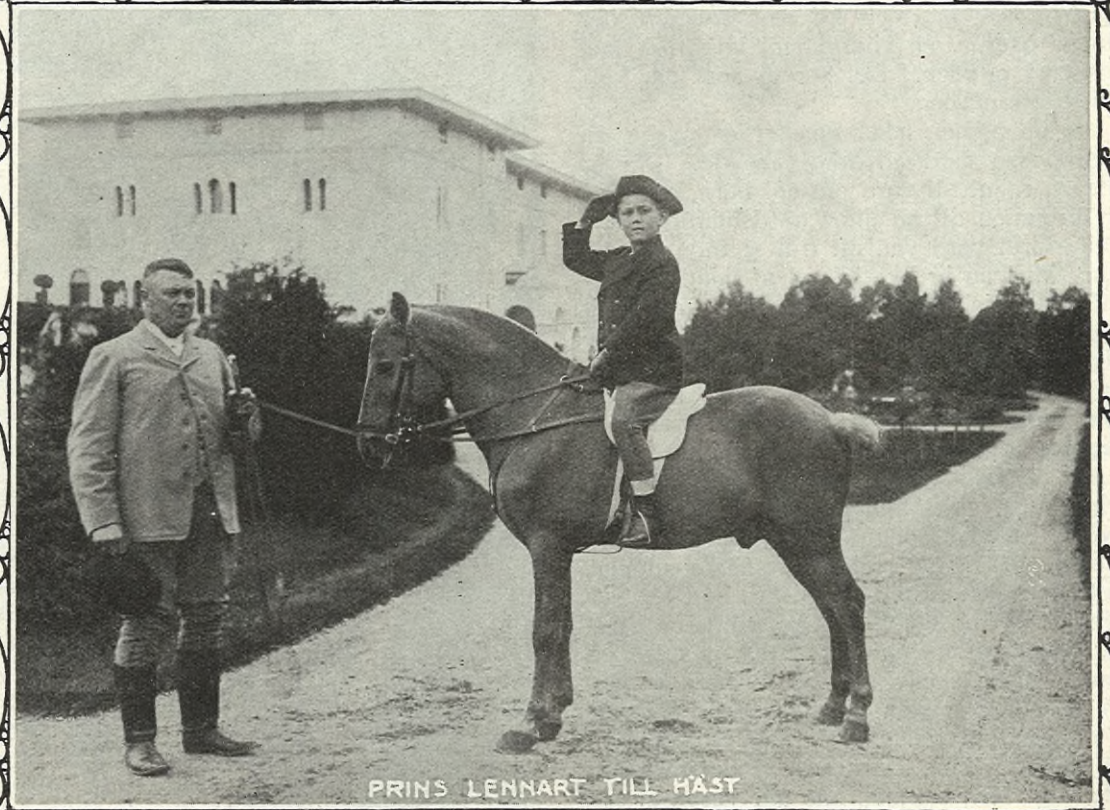
STORA MATSALEN



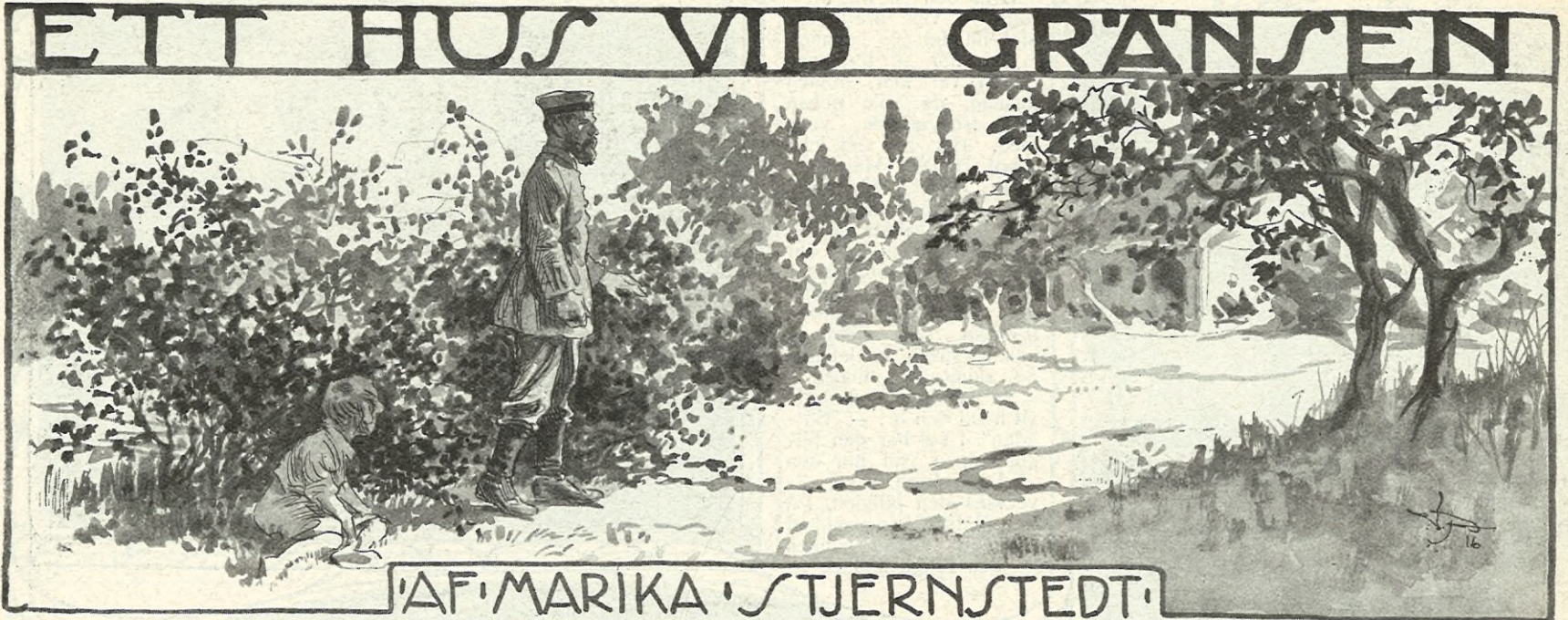
VESTIBULEN



ET GAMLA TORPET



PRINS LENNART TILL HÄST



EN LITEN GOSSE LEKTE PÅ GÅRDEN. Till höger var ladugårdslången, till vänster en liten fäppa med ett fåtal grönsaker och två stora rosenbuskar, öfversållade med rosor. I en pöl lifet längre bort tre stycken smutsiga hvita ankor. Det är en liten, helt liten bondgård, men inte anlagd så nyss, därom bära de stora frukträden vittne, som bilda krans omkring den. Den ligger en smula afsides, vackert i början af en dalsänka, och boningshuset, med sin prägel från äldre tider, är snyggt och prydligt.

Men ingen människa är synlig mer än gossen, det är som om det vore söndag, fast det är midt i veckan. Intill ladugårdsväggen ligger en trasig vagn kullvällt, och den ligger minsann inte där från i går, ty höga nässlestånd slicka upp mellan det enda kvarlämnade hjulets ekrar. Inne i ladugården, med plats för fem kor, står det bara en enda, och det på den bortesta och mörkaste platsen, som om man velat gömma henne. Hon hänger med hufvudet, hon råmar inte, det är som om hon hade förstånd att tiga. Det är som om det hörde till, att man teg på denna ödsliga gård. En katt smyger in, ser på kon, och går vidare. Han har redan sneddåt öfver gårdsplanen, gjort en lof mot brunnen, där ingen öser, och vädrat mot vind, när han passerat grinden. Det ser ut som om katten skötte gården.

Ute på planen leker emellertid gossen, en liten gosse med allvarligt ansikte. Det är inte så roligt att vara ensamt barn, och han är förbjuden att gå utom gårdsområdet, han som förut varit van att friskt springa ner till byn. Men nu är byn besatt af fiendens soldater, som inkvarterats i alla hus. Gossen är lydig, och kanske också en smula uppskrämd. Han leker beskedligt ensam, utfattar kommandoord och utför därpå rörelsen, som dessa åsyfta. Han leker exercis med en käpp till gevär.

Det besynnerliga stället ligger midt i krigszonen. Det ligger som en fågel, som trycker med klappande hjärta under hundskallet. Det vill undgå uppmärksamheten. Det har redan släppt till hästar, kor, får och höns. Det har släppt till säd och halm. Det har släppt till husbonden... Dess anspråk på Guds nåd ha sjunkit ned till att bara begära att få stå kvar som det står, midt i kranen af gamla frukträd. Och det kan tyckas mycket begärdt ändå, bara det, ty det förunnas inte alla. Men om man inte gör väsen af sig, kanske...

— Skrik inte så, mitt barn! brukar en mild

kvinnlig stämma tala ut genom köksfönstret, då gossen på gårdsplanen glömmet sig och ger ljud åt något skallande: Ge fyr! Pang. Fram — marsch! Och lydigt hviskar han då vidare till sin osynliga trupp:

— Eld upphör. Eller: på stället hvila.

Denna soliga stilla dag är allt lugnt. Det enda uppseendeväckande på gården är rosenbuskarna. De äro öfversållade med rosor, så att de likna verkliga jättebuketter. Så de blomma i år! hade modern sagt samma morgon, och det låg något i hennes röst, som gossen ännu funderade på. Farhåga, eller klander, eller kanske bedröfvelse. Hon tycker inte om att rosorna blomma så. De lysa upp hela gården.

Gossen tröttnar på leken, han kastar geväret och lägger sig på marken intill buskarna. Där uppe segla hvita moln, som man kan titta på. En häst, ett torn, en gubbe. Gubben har stort skägg. Nu är det en ängel, som ligger på knä. Nu en svan med stora vingar... Nu...



Han bar honom ned för den rankiga stegen.

Gossen spritter till — han har sofvit. Han hör steg på gruset. En skugga faller fram öfver honom, stegen äro lätt in på honom; han rör sig inte, bara väntar spändt. Kunde det vara far?!... Och plötsligt ser han ett främmande ansikte, en främmande karl — en af fiendens soldater. Han känner väl igen dem, han har sett dem, när han fått följa mor ner till byn. Hon förs inte lämna honom hemma, därför får han gå med, bara han inte ett ögonblick släpper hennes hand eller kappskört. Mor tycker inte om de där människorna, hon ser så mörk ut, när hon talar om dem; men gossen är likväl inte förskräckt; ty ansiktet han nu ser är inte elakt.

Soldaten betraktar honom, sträcker ut handen och rör vid rosenbuskarna, men utan att bryta någon blomma. Han säger inte ett ord. Därpå tittar han längre bort, och gossen tänker: Mätte han inte gå in i ladugården och få se, att vi ännu ha en ko kvar!... Men det tycks inte bli så. Om en liten stund går soldaten bara långsamt vidare, upp mot boningshuset. Och tyst stiger då gossen upp och smyger sig efter honom, ty han vet att modern är ensam därinne.

Men i köket var ingen människa.

Soldaten såg sig omkring, medan gossen stannade på dörrtröskeln och bevakade honom. Det var ingen så ung soldat, och häller inte så glad som några af dem gossen sett i byn. Han rörde inte vid någonting, gick bara rundt rummet och såg på allt, samt tog därpå vägen in i salen. Den tunga dörren gnisslade, som den alltid gjort, och i ett hörn af salen lågo lökar till torkning och lukade starkt. Gossen följde efter också hit in, och nu tycktes soldaten äntligen lägga märke till honom.

— Hvad heter du, barn?

Gossen nämner sitt namn.

— Hur gammal är du?

Han nämner sin ålder.

Soldaten lägger en hand på hans hufvud:

— Du är ensam hemma?

— Ja, säger gossen modigt.

— Vill du följa mig omkring i huset och visa mig det? Jag vill gärna se det. Var inte rädd för mig!

— Jag är inte rädd.

Hand i hand gå nu soldaten och gossen ur rum i rum. Gossen förklarar: Här sofver jag. Det här är min pappas porträtt; han är ute i kriget. Det här skåpet får jag inte öppna, där hänger våra bästa kläder. Vill du gå upp på vind också?

— Ja, svarar soldaten.

— Det är en stegen dit. Ser du?
De gå upp för stegen till vinden, gossen först. Då och då vänder han sig om för att se att soldaten är med.
— Här brukar jag leka, när det regnar.
— Ja, jag minns, jag minns, mumlar soldaten.
— Titta! förklarar gossen viktigt: Här från fönstret kan man se byn, och om de våra komma hit, kan man bevaka fienden härifrån, och skjuta på honom också, det har mor sagt!
Soldaten ler litet.
På fönstrets träram stå ett par bokstäfver inristade. De ha stått där så länge gossen minns, och synas inte vidare tydligt mer. Men soldaten pekar på dem.
— Ser du? frågar han.
— Ja.
— Vet du hvad det är? Det betyder namnet på en liten gosse, som bodde här före din far och mor.
— Förskräckligt längesen då, säger gossen. Är han död nu?
— Nej... men långt, långt borta.
— Hvar då?
— I främmande land.
— Ha de krig där också?
— Ja, de ha också krig.
— Hålla de med oss då?
Det svarar soldaten inte på.
— Berätta mer, ber gossen. Hvarför for han sin väg? Vore han här, kunde jag leka med honom.
— Hans pappa och mamma reste och togo honom med sig. Han var så gammal den gången, som du är nu. Han mindes när rosenbuskarna på gården planterades och deras första blom. Han mindes salsdörren, som knarrar, därför att den är så tung. Han mindes vinden, där man lekte när det regnade. Han grät när han reste, och han längtade så mycket hit igen.
— Kom han aldrig tillbaka?
— Nej. När han blef litet större tänkte han: jag skall arbeta och förtjäna pengar och köpa tillbaka gården, och hvad jag då skall sköta den väl, ack, alla fruktträden, som min far planterade, och uthusen han byggde upp! Och rosenbuskarna — måtte de stå kvar! Men när han blef ännu litet äldre och inte lyckats spara ihop så mycket, tänkte han bara: måtte där bo godt folk och måtte de vara lyckliga därborta! En dag får jag väl ändå så stor slant öfver, att jag åtminstone kan göra resan och hälsa på dem. Då veta de ju inte hvem jag är, men jag kommer en solig dag och har presenter med mig, så att de se, att jag i alla fall inte är en riktig främling. Och om de ha barn, vill jag leka med dem och söka upp alla min egen barndoms kära platser... Hvilken glädje!
Soldaten teg, fällde ansiktet i händerna.
— Och sen? frågade gossen. Vi ha då aldrig sett till honom här.
— Nej, nej, sade soldaten. Han kommer aldrig, aldrig som han tänkt sig det. Det var en vacker dröm... Kom, så gå vi nu ner! Kom, liten, jag skall bära dig.
Soldaten lyfte varsamt upp gossen i sina armar och bar honom ned för den rankiga stegen, medan gossen fingrade på den öfversta knappen i hans uniformsrock.
— Pappa och du har alldeles olika uniform, sade barnet. Men ser du, det är därför att du är en fiende.

I köket stod husmodern, när de båda trädde in igen. Soldaten hälsade höfligt, och hon hälsade tillbaka, men så knappt hon bara vågade. Sedan sköt hon snabbt igen en låda, som stått öppen. Det var silfverlå-

dan. Så knäppte hon till sin svarta klänning vid halslinningen, som gått upp.

— Gå ut och lek, du, min älskling! sade hon till gossen. Och till soldaten:

— Hvad önskar ni här?

— Han ville bara se hela huset, mamma, sade gossen beskyddande. Han har ingenting förstört.

— Gå ut och lek, du, liten!... Är det fråga om någon inkvartering hit?

— Nej, svarade soldaten. Det föll mig bara in att gå in, när jag kom förbi. Det står ett par så ovanligt vackra rosenbuskar på gården: det var de, som lockade mig. Jag ber er ursäkta.

— Ni talar vårt språk väl, anmärkte husmodern då, och på det svarade soldaten ingenting.

Gossen stod kvar bakom dörren. Det gjorde honom ledsen att skiljas från soldaten, och han önskade att modern velat bjuda honom något att dricka, eller åtminstone att sitta ner. — Var så god sitt, skulle modern säga på sitt vänliga sätt. Men hon sysslade i stället vid spiseln och vid tvättbaljan, som om alls ingen varit inne, och när soldaten sade till henne att hon hade en liten vacker gosse, svarade hon bara: ja bevars, i stället för att, som alltid eljes, då talet föll på honom, berätta så många historier att han själf brukade bli generad till sist.

Också tog soldaten snart farväl och gick. Gossen sprang rundt gårdsplanen och hann fatt honom vid grinden.

— Skall du redan gå? frågade han. När kommer du tillbaka?

— Jag kommer inte tillbaka. Ack, liten — och vid dessa ord böjde soldaten sig ner, smekte lätt gossens kind och såg in i hans klara ögon: I morgon skall jag gå vidare, gå dit, därifrån jag kanske aldrig kommer tillbaka — hvarken hit eller någon annanstans. Då spelar musiken för att ge de vacklande mod, och kanonerna dåna, och många, många springa fram, du skulle inte kunna räkna dem, och många falla och bli liggande... Så kommer natten, och stjärnorna börja tindra och det blir tyst igen. Och af de fallna måste många dö innan morgonen. Då finnas där de, som ha mycket att minnas, medan de vänta på döden och minuterna bli allt kortare och kortare... Men det finns andra, som bara ha helt litet, kanske bara — till exempel — en liten sofvande gosse under rosenbuskar, eller kanske ett par bokstäfver i ett vindskammarfönster, som ingen mer tyder. Och dessa, de ha då god tid att fråga sig hvarför allt skeff, som sker. De fråga sig hvarför den, som ville ingen ondt, tvangs att bli goda människors fiende? Och hvarför goda måste vända sig från andra goda och kalla dem vid halfulla namn!

Sel sade han och såg upp: Där kommer din mor öfver planen och skuggar sig med handen. Det är dig hon ser efter! Kanske är hon orolig att något ondt sker dig. Så var också en gång min mor rädd om mig... Farväl, gosse, kära barn, måtte lifvet bli dig ljusst, och lättare att falla! Och glöm inte då den främmande soldaten.

Han gjorde honnör, trädde ut genom grinden och gick. Stigen slingrade ned mellan de gamla fruktträden, och deras kvistar rörde vid hans skuldror. Han vände sig inte om, och snart var han borta.

När modern kom fram till grinden, såg hon att barnet grät. Hon lyfte gossen till sig, tryckte honom mot sitt bröst och kysste bort hans tårar under ideliga frågor. Men gossen kunde inte förklara hvarför han gråtit.

Hand i hand gingo modern och han upp mot huset. Allt var tyst, allt var stilla. På him-



MARIUS BERGMANN VAR BEGYNDT AT lære Gaderne at kende i det ny Kvarter, hvor han var flyttet hen, og idag havde han for første Gang vovet sig ud alene. Helt uden Uheld var Turen ikke forløbet: han var gaaet mod en Lygtepæl og ved Sammenstødet var hans Hat bleven skubbet af ham, han havde hørt pludselige Stemmer om sig, havde følt Haften blive sat paa sit Hoved igen, mens en venlig Mandsrøst spurgte, om den ikke skulde følge ham hjem.

Men Marius Bergmann havde svaret et kort: nej tak — og gaaet videre ned ad Flisen, forfulmet af Hændelsen og forpint i sit Hjerte ved Tanken om alle de Mennesker, der nu sagtens stod og saa efter ham med Medlidhed.

Han gik lidt forsigtigere fremad, med Stokken strakt ud foran sig, følgende Flisens Rand med dens Spids. Naar Flisen nu om et Par Minutter böjede af tilvenstre, vilde han være ved Porten til Anlæget, hvor han søgte hen.

Han kom derind, og gik ned ad den brede Gang, som han kendte saa godt. Her mødte han kun faa Mennesker, og han følte sig friere til Mode. Han kunde skam rette Benene her, og han kunde endogsaa tillade sig den Flothed at svinge Stokken rundt i en Hvirvel: muntert hørte han dens Susen ved sit højre Ore. Han gik og smilede: hvor dog Luften var dejlig herinde! Den stærke syrlige Efterarssem, Lugten fra de fugtige Træer, fra

len gled de hvite molnen, hëstar, änglar, svanor med stora vingar... Vid ladugårdsdörren hade katten slagit sig ned och sof i solskenet med halföppna ögon. Ingenting har händt, ingenting är förändradt på den lilla gården midt i krigszonen.

Men i en liten gosses hjärta har en tagg frängt in, i hans själ en fråga, och han skall inte glömma den främmande soldaten med det sorgsna, vänliga ansiktet och fiendernas uniform.

Illustratör: Victor André.

Mosset og de faldende Blade trangte ind i ham og fyldte hans Sind som med en let, fin Vinrus.

Pludselig stansede Marius Bergmann og løftede Hovedet i Vejret: en Varme slog mod hans Ansigt, og göd sig lidt efter helt over ham: Solen! Solen igen: Solen, der havde trængt sig ind gennem hans Vindu för og havde lokket ham ud — den var bleven fuldstændig borte, da han kom ned paa Gaden, men nu var den der igen paa hans Ansigt! Gud velsigne den dejlige Sol, hviskede han og gik videre med et lykkeligt Smil.

Han vidste nu hvor han vilde gaa hen: han skraanede over Vejen og fandt med sin Stok det lille Rækværk, der adskillede den fra Græsset paa den anden Side. Han fulgte det til det drejede ind filhöjre, og gik saa ind gennem en smal Gang: om et Öjeblik vilde han komme til en Bænk, hvor han tit i den senere Tid havde siddet og slikket saa meget herligt Solskin. Der kom aldrig et Menneske!

Han fandt Bænken og satte sig ned. Og en Stund blev han siddende ubevægelig, med Hovedet lænet lidt tilbage og Ansigtet badet i Sollyset. Han tænkte næsten ikke, men i den Stillehed, der omgav ham, kom et svagt Indtryk til ham igen fra imorges, da hans Værtilinde var kommet ind til ham med Avisen og havde læst saadan et smukt lille Digt op för ham. Men hendes Stemme kunde han ikke lide, — og bagefter havde hun taget saa underligt heftigt om ham; — og det kunde han heller ikke lide. — Saa huskede han paa den nye Klaverelev, han havde faaet — hun var den flinkeste, han havde haft, og hun lugtede saa godt... I morgen kom hun igen...

Saa huskede han ikke mere. I Varmen, i Tavsheden, i Mörket sad han ganske stille og fornam kun sit Væsen som en sagte Mumlen i sit Blod, en dæmpet, næsten umærkelig Summen fra det ubevidste Liv i hans Legeme. Men han var lysvaagen.

Paa en Gang sænkede han Hovedet, og lyftede ansændt. Smaa fjærne Skridt kom til ham fra Stien filhöjre. De gik hurtig, og Lövet raslede under dem.

Han sukkede dybt: saa var Freden vel forbi. Han rettede sig op, tog en Lorgnet frem og satte den för Öjnene — dens rögfärvede Glas filslörede de næsten helt lukkede Öjenlaag. Saa tændte han famlende en Cigaret, og slyngede Rögen frem i et langt Pust: han vilde ikke overrumple.

De smaa Skridt kom hurtig nærmere, men pludselig sagtede de deres Fart og gik lövende frem. Og henne ved Bænken stansede de helt.

En Dame, tænkte han: — han havde hört Kjolen. Men lad hende blot komme, hun skal ikke mærke noget.

Han sad tilbagelænet og rög, med Ansigtet vændt lige fremad.

Damen satte sig, — ganske sagte, næsten lydlöst. Og lidt efter hörte han den dæmpede Raslen af noget Papir, og forstod, at hun havde sat sig til at blade i en Bog.

Skulde jeg give mig til at snakke med hende, tænkte Marius Bergmann og vendte forsigtigt Ansigtet hen imod hende, — hvis hun nu er ung og smuk?...

Han sad lidt i samme Stilling. Saa pustede han Cigaret-rögen fra sig og sagde

pludselig: "hvor Vejret dog er dejligt idag, ikke sandt?"

Papiret holdt op at rasle, men der kom intet Svar.

"Hvor Solen dog skinner idag," sagde han lidt efter.

"Ja," svarede en Stemme.

Hvad för noget, tænkte Marius Bergmann. Han havde rettet sit Ansigt lige frem mod Damen og ventede Svaret i samme Höjde. Men Stemmen kom fra et langt lavere Plan.

Det er altsaa et Barn, jeg taler med, tænkte han. Men stemmen löd ikke som et Barns. Er hun et Barn?...

Han sad en Stund tavs, — og Bogens Blade begynte igen at rasle, samtidig med, at Skikkelsen, som han ikke saa, puslede uroligt i Hjørnet af Bænken, syntes at gnide mod dens Ryg og ligesom at ville gemme sig bort.

Marius Bergmann lyttede efter denne underlige Lyd.

Men fra Hjørnet af Bænken stirrede et Par forskremte Öjne op paa ham. Fra et ganske lille Legeme kom det angsfulde Blik, fra et lille forkröblet Legeme, fra et Ansigt, som Lidelsen havde furet og ældet fra Ungdommen af. Fra en Skabning, der havde sögt her hen i ganske den samme Hensigt som han selv: för at finde en Times Ensomhed og Fred.

Hvorfor saa denne bebrillede Mand dog saadan paa hende? Hvorfor kunde han ikke lade hende være i Fred her — det eneste Sted, hvor hun kunde rende hen fra alt Slidet paa Systuen, — det eneste Fristed hun havde för Kammeraternes Drillerier.

Men Marius Bergmann böjde sit unge blide Ansigt ned mod hende og sagde:

"Du lille Barn"...

Hun stirrede paa ham, og i samme Öjeblik saa hun, at han var blind. Og med en Stemme, som hun uvilkaarlig gjorde fin og tynd, raabte hun — uden Mening:

"Ja!"

Marius Bergmann rettede sig i Vejret og smilede glad: det var som han tænkte!

Men Kröblingens Hjerter fyldtes af Godhed mod denne Mand og svulmede mod ham: han kunde jo ikke se hende som hun var!

Hun forstod, at han vilde skjule sin Blindhed, og hun forstod at hun ikke kunde göre

ham gladere end ved at lade, som om hun troede han kunde se.

"Se der," raabte hun pludselig, strakte Armen ud og pegede mod venstre, — "se de to Solsorter, der piler over Græsset derhenne, — de ligner to smaa Rotter!"

"Ja," sagde Marius Bergmann og strakte ivrigt Hovedet ligefrem — "det er nok en Han og en Hun."

"Det er det," sagde den lille Kröbling.

Hun fölte sig vel til mode. Allid för, naar hun var sammen med fremmede Mennesker, havde hun været forpint og bedrövet, men nu overfor dette uvidende Ansigt, blev hun paa en Gang fri og glad. Hun fik Trang til at snurre sig rundt, til at danse foran hans blinde Öjne — hun syntes för første Gang i sit Liv, at hun var smuk.

Og med et lille lykkeligt Smil, og et dybt Pust af Velvære satte hun sig til Rette med sin Bog.

Marius Bergmann sad ganske stille, — og sagte, næsten umærkeligt lo han hen för sig. Hun tror at jeg kan se! Hun tror at jeg kan se! lo det inden i ham.

Og mens han sad der, tænkte han paa at han vilde fortælle hende om alt det vidunderlige han kunde se, om Solen der var lys og varm, om Træerne der var grønne, om Menneskerne der var sorte og hvide i Ansigterne. Og han vilde tale til hende om hende selv, saaledes som han vidste at hun var, den lille tretten-fjorten Aars Pige, som han af hendes underligt brudte, halvmodne Stemme kunde vide at hun var.

Men paa en Gang kom han til at gyse lidt af Kulde: Solen maatte igen være forsvunden. Og et Öjeblik efter hörte han hvordan hun klappede sin Bog sammen og rejste sig.

Hun kom hen til ham, stod et Öjeblik foran ham, og tog saa hans Haand, der den laa paa hans Knæ.

"Farvel", löd hendes Stemme mildt og han hörte, at hun smilede. "Farvel". Hun rystede flygtigt hans Haand, — og de smaa hurtige Skridt gik tilbage hvor de kom fra, og blev borte i det raslende Löv.

Marius Bergmann havde rejst sig, og stod nu der med Haften i den venstre Haand. Men i den höjre havde han en besynderlig, en overraskende Fornemmelse:

Det var jo ingen Barnehaand, tænkte han forbauset, mens han uvilkaarlig gned Fingrene ind mod Haandfladen — det var jo en lang, haard gammel Haand!

Han satte sig ned fuld af Umdren.

Men lidt efter forstod han, — og hans Ansigt lyste op i et klogt og bedrövet Smil.

En Dvärg altsaa, mumlede han — en stakkels lille Dvärg...

Hun vilde blot skjule sin Ulykke för mig... Aa Herregud!...

Han böjede sit Hoved dybt. I det store Mörke, der omgav ham anede han Fantomer, han ikke för havde kendt, — og hans Hjerter fyldtes med en Medynk, der ogsaa gjaldt ham selv.

Illustratör: Lydia Skottsberg.



PARAD-& SALUT DAGEN.

af SJGFRJD-SJWERTZ

PRESIDENT GREGORI STANNADE MED alla tecken till häpnad och förargelse på torget utanför sitt Kollegium. Vi kalla honom president, för det låter bättre, fast hans titel egentligen ändrats till generaldirektör. Han hade också skäl till förargelse. Det var nämligen den 6 juni, och på denna för rikets ämbetsverk så betydelsefulla flagg- och paraddag hängde kollegiets flagga ömkligt hopsnodd på halfva stängen.

Presidenten klef in. Man kunde se, att det kostade på honom att icke röra sig med större hast, än som öfverensstämde med hans värdighet. På vedlåren i vestibulen satt Matts Ekstrands, andre vaktmästaren och portvakten, pojke. Matts var tretton år, ljushårig, kortklippt, med onaturligt utstående öron. Han sökte medels fint beräknade svängningar af det blå glashandtaget på portvaktsdörrens klocksträng träffa en svart-hårig katt, hvilken med lugna, omärkliga rörelser för hvar gång undvek katastrofen.

— Hvar har han far sin? röt presidenten. Han kunde konstet att ryta utan att höja rösten. Det var så att säga ett afmält rylande.

Matts kilade snabb som en rätta genom dörren, hoppade öfver hinkar, borstar och floder af skurvatten på golfvet och purrade upp fadern, som var dålig och sträckt ut sig på soffan i det lilla mörka innerrummet. Denne fick hastigt på sig rocken och vacklade ut mycket blek och grå i solskenet.

Presidenten tog ömsom af och på sin pincenez.

— Hvad vill det här säga, vaktmästarn? Det är Gustafs-dagen! Det är dagen för Gustaf Wasas val till Sveriges konung! Det är dagen för antagandet af vår nuvarande regeringsform! Och vaktmästarn anser det ändå tillbörligt att flagga på half stång?

— Ack, förlåt, presidenten, men flaggan snodde sig så hårdt om stängen, att jag hvarken fick den upp eller ner...

I detsamma ringde telefonen. Vaktmästaren skyndade till luren, glad åt en afledare. Men glädjen blef kort.

— Presidenten... jo, han... han är här...

Vaktmästarn räckte med en jämmerlig uppsyn luren till presidenten:

— Det... det är visst från "Styrelsen..."

"Styrelsen" var närmsta grannen men föga älskad af "Kollegiet", som en nymodig och fämligen plebejisk inrättning. Presidenten tog luren med synbar misstro. Alla omkring kunde höra den gälla, skadeglada rösten på andra sidan tråden:

— Goddag, kära bror! Vackert väder i dag! Har ni något dödsfall inom kollegiet?

— Nej, vi befinna oss utmärkt, fnös presidenten.

Rösten på andra sidan blef nästan grötig af välbehag: — Nå, då har det kanske kommit något emellan med kommandörskorset då?

Presidenten fläkte instinktivt upp sin ytterrock, så att alla skulle se, att han var klädd för ett visst besök på Slottet.

— Nej, det har inte alls kommit något emellan! — Nu surrade det som af ett mångstämmigt skrott:

— Ja, förlåt kära bror, vi tänkte bara, eftersom ni flaggar på half stång så...

Presidenten smällde på luren.

— Detta skämt går för långt, sade han till de kringstående, som ej voro få. Där hade samlat sig ej mindre än tre råd, en arkivarie, två notarier och så förste revisorn. De hade lockats ur sina rum af det ovanliga bullret. Något liknande ett uppträde hade nämligen sedan dagen för kanslistilens officiella fall icke förekommit i detta gamla och vördnadsvärda Kollegium. Kanske var det också den nervösa väntan på förste vaktmästaren, som sändts ut för att bemäktiga sig de första exemplaren af Post- och Inrikes Tidningar, just som de lämnade pressen.

Presidenten pekade uppåt stora trappan.

— Mina herrar, låt oss siga in i sessionsalen och öfverlägga närmare om denna högst ledsamma affär.

Man tågade upp i sessionssalen.

Vaktmästarn Ekstrand strök sig med avigsidan af handen öfver pannan, suckade djupt och gick in till sin soffa igen.

Matts kröp bistert leende fram ur sitt hörn, där han uppmärksamt iakttagit det hela. Han sjönk åter ned på vedlåren, slängde med benen och tog sig en ganska skarp funderare. Det kan icke sägas, att han hyste någon verklig aktning för gubbarna, som höllo till där uppe bland luntorna. Om han haft dem till lärare skulle han skojat förskräckligt för dem, det kände han på sig. De voro så långsamma och omständliga, att det riktigt utmanade till öfverdåd. Och så tyckte han synd om sin farsa, som fått ovet, fast han inte rådde för't. Matts klef ner från vedlårn och gaf sig upp för kollegiets trappor, tre steg i taget. Det var egentligen förbjuden mark, men han kände ett behof att undersöka hur det egentligen förhöll sig med flaggfrågan...

Emellertid stod presidenten med ena handen på sessionsbordets gröna duk och den andra i uniformsfrackens väst:

— Herrarna äro måhända benägna att anse det här som en fullkomlig bagatell?

Man tog afstånd med ett allmänt indignerad mummel.

— Godt, sade presidenten, vi äro således öfverens. Man måste hålla på de nationella symbolernas helgd i dessa fider, då allt hotar att ramla ner i demokratisk formlöshet. Jag anser alltså af högsta vikt, att vi snarast gå i författning om vidtagande af åtgärder, som för framtiden omöjliggöra ett återupprepande af den fatala händelsen. Är det möjligen någon af kollegiets ledamöter,

som har sig bekant, huruvida vid något annat af de centrala ämbetsverken man varit utsatt för liknande kalamitet och hvad man där ansett sig böra föreläggas?

Notarien Redlund skyndade inställsamt fram och tog upp en pappersknif, som presidentens frackskört dragit i golfvet:

— Jag har låtit mig berättas, att hos "Styrelsen" liknande ofta inträffat och att man då alltid tillkallat plåtslagare, som fått fälla stängen...

— Plåtslagare? sade presidenten och rynkade på näsan, som om han hört något vulgärt. Plåtslagare? Det är ju ingen verklig lösning. Det är bara ett provisorium.

Det gamla lärda rådet Hoffbroe rörde instämmande sitt hvita huvud och talade med en mild och darrande stämma:

— Jag har visserligen intet direkt förslag att framlägga, sade han, jag tänkte bara att det i detta sammanhang inte kunde vara ur vägen att påpeka fördelen af det gamla medeltida standardet och banéret, som helt eller delvis hängde på en tvärstång och alltså icke så lätt kunde trassla in sig, hm, hm.

Man kunde möjligen ha iakttagit en nyans af trötthet i de kringståendes ansikten. Revisor Tunelli tog nu ordet. Han hade vis-



serligen heller inget färdigt förslag att framföra, han ville blott beröra en för saken måhända betydelsefull ekonomisk fråga:

— I förteckningen öfver kollegiets inventarier ingår, yttrade han, en sig hvarje bokföringsår förökande post af förbrukade flaggor och flagglinor. Jag föreslår nu att åt lämplig person uppdrages att på allmän auktion eller under hand afyttra sagda partier, som, enligt hvad jag vid egenhändig inspektion förvisat mig om, innefatta flaggor och rep ända uppifrån år 1794. De medel, som försäljningen torde inbringa, kunde ju sedan tänkas komma till användning vid lösningen af den på dagordningen stående flaggfrågan.

Arkivarien Stibell hade hela tiden sakta trummat i bordskanten. Han tycktes nu anse, att det var hans tur att yttra sig. Han hade en mycket entonig röst, som kom ur ett intet och försvann i ett nytt intet. Hvad han sade föreföll att vara honom själf absolut främmande. Hans saklighet var af den art, som tyckes för evigt förvisad från ändamålsens rike. Man tyckte inte egentligen om honom i kollegiet. Man hade en otreflig känsla af att han egenligen var en diabolisk ironiker, som nu i trettio år i kanslistilens vändningar hemligt uttryckt sitt förakt för mänskligheten i allmänhet och kollegiet i synnerhet.

— Mina herrar, sade han, och strirade med ett frånvarande uttryck i väggen, jag tillåter mig att sammanfatta, hvad som hittills i diskussionen förekommit. Vår president tillkommer förtjänsten af att ha påvisat att här verkligen föreligger en fråga att lösa, rådet Hoffbroe har med känd lärdom sagt in denna fråga i dess historiska perspektiv, medan revisor Tunelli har gifvit ett intressant uppslag för dess ekonomiska lösning. Dock synes mig ingen af föregående ärade talare hafva verkligt framträngt till själfva saken, som är, att kollegiets flagga vid upphissandet visar en ödesdiger benägenhet att sno sig rundt stängen. Detta kan uppenbarligen icke bero på något annat än att vinden går rundt. Tänkans kunde således, att man före flaggning hänvände sig till statens meteorologiska centralanstalt och om vädret hotade med ostadighet vidtog extra försiktighetsmått. — Till sist får jag hemställa huruvida inte mina kolleger anse denna öfverläggning vara af sådan art att protokoll lämpligen borde föras?

Ja, så yttrade sig vid detta tillfälle arkivarien Stibell. Det var inte utan att vissa af de yngre kollegerna vid hans ord kände något, som liknade en längtan att komma ut i friska luften. Men diskussionen afstannade därför icke. Den blef både omfattande och grundlig och ledde småningom till icke mindre än sex nya och väl motiverade förslag.

Matts hade emellertid lyckats slinka förbi alla hinder och trängt upp på kollegiets vind. Där var kvafft, halfskumt och luktade damm och papper. Man fick ta sig fram härs och tvärs mellan väldiga staplar af gamla luntor. Matts kunde inte neka sig nöjet att stanna och rita en gubbe här och hvar, där dammet låg riktigt jämnt och fint. Där var presidenten. Bara ett långt rakt streck med ett par glasögon. Och där var revisorn som en rund korf med en snut till hufvud.

Nu hade Matts trasslat sig fram till vindskupan närmast tornet. Han

öppnade fönsterdörren och klef ut på den platta, med gallerverk afstängda takremsan utanför. Här var det flagglinan fästes. Matts stod en lång stund med händerna i byxfickorna och såg uppåt torn och stång. Häriifrån var det tydligen omöjligt att ta sig upp ens på det brutna taket. Han lossade emellertid flagglinan och slängde upp den på vindskupan. Därefter klef han åter in på vinden under den lilla, fyrkantiga takgluggen närmast tornet. Det var bra nog högt dit upp, och någon stege syntes inte till. Åter tog sig Matts en lång funderare, hvarefter han började bygga. Han byggde en fin trappa af lådor, pappersbalar och luntor. Det var inte alls något tråkigt arbete. Man fick nysa en hel del och det kändes alldeles fett om fingrarna af dammet. Och öfverallt tecknade det sig svarta händer, där han tog. Man kunde tro att ett hundratal af pojknävar slafvat med monumentet. Matts klef försiktigt upp på trappan, som sviktade men höll. Han satte axeln till luckans järnstång. Den lyfte sig gnisslande och föll med ett rungan de då ut mot taket. Matts sträckte upp hufvudet och hvisslade till af förtjusning. Han tog en safs, klängde upp ur luckan och lade sig att hvila ett ögonblick i det friska draget öfver de solstekta kopparplåtarna. Det var den finaste brytning mellan varmt och kallt och kändes rakt, som om han seglat ut i den klara rymden bäddad i en skön säng.

Herregud om han bara haft någon kamrat med sig! Det här var för mycket att njuta alldeles ensam. Hvilket väldigt, trefligt krånge af tak och skorstenar! Och hvad människorna sågo små ut därnere på torghörnet! Och hvad det sjöng och susade i den stora telefongalgen öfver hans hufvud! Pang, där hängde minsann hans slunga och dinglade mellan trådarna! Och där nere vid stuprännan låg ju hans gamla boll, som han slop upp en söndag i fjol sommar! Och alldeles invid hans öra darrade en knippa grönt gräs i blåsten! Det växte ur en handfull jord, som samlat sig i en fördjupning vid takkanten. Tänk att det kunde växa här uppe!

Matts kunde inte hålla sig stilla af bara förtjusning. Han kröp upp till takåsen. Se,

där satt en solarpojke på en skorsten. Han syntes alldeles svart mot en stor, hvit molngubbe. Och se här uppifrån syntes ju Ridarfjärden. Och där lågo rader af ångare, och alla hade de fina flaggspel uppe och liknade granna leksaksbåtar. Och han var ändå högre uppe i luften än de största vedskutornas masttoppar, hvilkas runda vimplar stodo rakt ut stinna af blåsten som stora fulla karamellsirutar. Matts kände sitt bröst vidgas af sympati för alla dessa luftiga väsen och doningar. Det var han och sotarn som rådde om hela stan.

Men Matts var inte fallen för ett långrandigt och omständligt njutande, som alltid lider af inre motsägelse. Han erinrade sig strax att han inte tagit sig hit upp i det fadda syftet att ägna sig åt utsikten. Han drog således af blus och skor, kröp ner på andra sidan takåsen och uppfångade flagglinan. Därefter balanserade han försiktigt fram till tornet. Tornet var otäckt brant, men med flagglinans hjälp skulle det väl ändå gå att komma upp till stängen. Han halade sig upp med linan, spjånade med knän och fötter mot hvarje ojämhet i plåtarna. Så reste han sig, klängde till stängen, som var mycket gröfre, än han tänkt sig nerifrån.

Matts tittade ett ögonblick nedåt gården. Det var ohyggligt djupt och brant. Han blef rädd, för ett ögonblick, verkligt rädd, så det kändes i både mage och knän. Men han fann strax sig själf löjlig och så blef det lika fort bra igen. Öfver hans hufvud fladdrade och smalttrade den blågula duken. Det var en god bit dit upp, men för tusan, han hade väl lärt sig att klättra på stång i gymnastiken. Matts spottade i händerna och tog kraftiga tag. Det gick bra i den friska blåsten. Han tvekade ett ögonblick, när han kom till en rad stora kådpärlor i det grofva, solstekta träet. Kåda går aldrig ur, tänkte han. Det blir fläckar på byxorna och en del ovelt, men det kan inte hjälpas...

Nu var han uppe vid flaggkanten, hängde midt ute i rymden, tyckte han, och ingenting annat i världen än hans egna knän och näfvar kunde hjälpa honom. Han gjorde försiktigt en hand ledig och sökte dra flaggan rundt. Men det var svårt att få den snärtande och lefvande duken med sig. Den snodde sig om hufvudet på honom så han ingenting såg. Han var faktiskt flera gånger på vippen att ramla ner, men det är ju sådant som man skräpper med för andra efteråt, men i hemlighet aldrig medgifver för sig själf, när det gäller, ty då kom man ju aldrig ifrån med lifvet.

— Det var väl fan, om inte lakonet ska blåsa ut! svor Matts till och tyckte hans röst lät gröfre än han var van vid. Och den gången hjälpte det att svära, ty han lyckades verkligen med ett ryck att sträcka duken och få den rundt, så den blåste ut med linan i en stor bukt. Hans mössa följde med. Den gjorde en vacker båge och hamnade midt för den svarta katten nere på gården. Matts gled ned och fick därvid en massa stickor i fingrarna. Han höll sig i stängen och pustade ut med flagglinan mellan fänderna. Hjärtat bultrade och det sved och brände i halssens efter vindsdammet och ansträngningen. Men så hissade han flaggan i topp. Duken var väldig och vacker utbläst, med korset genomstråladt af sommarsolen. Och Matts var heller inte ful att se på, där han stod högt uppe till väders



med korsade röda hängslen och en stor blå lapp i stussen. — — —

Det måtte arkivarien Stibell också ha tyckt. Han hade kommit fram till ett af sessionssalens fönster. Därifrån såg man tornet på flygeln. Stibell bad med sin likgiltigaste ton kollegerna hafva godheten att stiga fram till fönstret, hvilket de gjorde. De värda herrarna satte på sig glasögon och pincenez och betraktade stillatigande det gula korset däruppe och de röda korsade hängslena inunder. Därvid inträffade det, att den intressanta diskussionen plötsligt kom af sig. Saken föreföll med ens plågsamt enkel.

Stibells läppar drogos till något som liknade ett leende, hvilket veterligen icke inträffat sedan han blef ordinarie. — Vår president betraktar antagligen icke detta som någon verklig lösning, gnäggade han.

— Nej, och vaktmästarens pojkljummel borde ha sig ett kok stryk, utslötte presidenten. Han var verkligen ovanligt nervös denna dag.

Matts hade emellertid upptäckt, att det började bli svart med folk nere på torget. Ett ögonblick njöt han verkligen af denna uppmärksamhet. Liksom ett tecken på hans triumf dånade nu dagens första salutskott, och när han vände sig om utåt segelleden, såg han blixtar och små hvita, runda moln som blåste sönder öfver Kastellholmen. Men när de tjugueft skotten voro öfver kände han att det nog var på tiden, att man steg ner från sin höjd. Han hade nämligen upptäckt den glänsande knoppen af en poliskask bland mängden. Och inne på gårdssidan doko både pappa och mamma fram och ropade en hel del, som inte var lätt att uppfatta. Det var tydligen på tiden att ta sin Matts ur skolan. Han klängde ner från tornet, fiskade upp rocken, hasade hängande i flagglinan ner till vindskupan, gjorde an linan på sin knape. Han hvisslade ännu medan han kryssade mellan pappersbalarna på vinden. Han åkte på ledstängen i öfversta trappan. Men i den andra gick han. Och i den tredje gick han mycket långsamt. Hans utseende präglades redan af resignerad trötthet. Det blef förstas gnäll och banner. De vuxna voro nu en gång skapade på det viset. Men man fick väl öfverse med dem. Farsan var det förresten synd om, för han var krasslig, och morsan mente ju väl, fast hon var litet enfaldig som kvinnor mest.

Matts brydde sig således inte om att protestera mot den skur af ovet och förmaningar, som haglade öfver honom. Han hade ju i alla fall tillfredsställelsen att se flaggan i topp, när presidenten för till Slottet för att mottaga sitt kommandörskors af Nordstjärneorden. Strax efteråt, när Post- och Inrikes-Tidningar ändligen kommit och alla kollegerna störtade in på sina rum för att läsa sitt öde, då smög arkivarien Stibell ut till Matts, som satt nere på gården och kretade en segelbåt af ett vedträ. Matts hade redan skurit sig i två fingrar. Men Stibell vecklade långsamt ut en tia och öfverräckte den åt skeppsbyggaren: — Här har vi nu en tia, sade han. Vi kan gå och köpa precis, hvad vi vill för den. Jag får hoppas att det blir något nyttigt men nöjsamt. Matts högg blixtnabbt sedeln och gjorde sin djupaste bugning.

Arkivarien var redan på väg upp igen men vände sig om: — Vi var ju uppe på kollegiets vind. Ett ord för lifvet i så fall: Vi aktar oss för papper eller hur... för papper och hvad därupå skrifvet står... Ger oss hellre i lag med elementen...

Arkivarien talade i denna stund med tyngden af ett långt lifs erfarenhet. Matts begrep inte hvad han mente, men tyckte i alla fall det lät tusan så bra.

Illustratör: Bertil Lybeck.

En af mitt hjärtas visor



Jag vandrar ännu i de gamla dagarna,
då människor kunde ta sin lott med ro
och kunde glädjas öfver sol i hagarna
och litet solsken i ett magert bo.
Jag sitter ännu i de långa kvällarna,
där sagan satt och spann vid spiselhällarna.

Jag vandrar ännu i de gamla bygderna,
där tiden sof i gröna täppors sus,
jag ser dem än, de gamla kärftva dygderna,
som byggde torftiga, men trygga hus,
där ingen knotade, och ingen frågade,
men rocken svängde rundt, och elden lågade.

Jag hälsar dem, de gråa arbetssönerna,
som gjorde mästerprof med tålmod,
som inte sporde blott om arbetslönerna,
men också, om den sak, de gjort, var god,
som inte skämdes öfver arbetsvalkarna,
men glammade som fria män bland skalkarna.

Jag hör dem än, de gamla enkla visorna,
som diktades längs vägens långa ren,
vid tunga steg på åkern och bland flisorna
af stugans slöjd vid gamla spisars sken,
jag ser dem än, de gamla glada lekarna,
som lektes under dropp från talgljusvekarna.

Illustratör:
Lydia Skottsberg.

FANNY ALVING.
(MAJA X.)



Hon tyckte att hon gick på bottnen af en hvit sjö. Dimman lade sig på bröstet som ett bolster, hon hade svårt att andas, på kinderna satt en kall dagg, och plötsligt öfverfölls hon af frossa så att fänderna skakade. Bilerna forloro att rulla i en enda ström; det var lifvet som for förbi henne. Hon gick åt motsatt håll mot lifvet. Eller också gick lifvet om henne på samma trottoar, och hon hann aldrig fatt det. Hon var trött i sina tunga vinterkläder och tunga tankar, och ändå skulle det behöfts mycket mindre än hon trodde för att skaka af sig allt som klämde eller åtminstone det värsta. Innerst hade hon inte ett spår af lust att ge tappt. Hon var bara litet sliten för tillfället; hade hon nu kunnat resa bort på ett par dagar öfver påsk som hon tänkt, så skulle allt strax blifvit annorlunda. Men resan hade stannat i stöpet, och det var inte hyggligt handlat af ödet.

Allt var trångt och eländigt i denna kväll utan luft och stjärnor. Och ändå var det början till våren, till uppståndelsen, till de blåa löfena. Marta saktade stegen, inte bara af trötthet, när hon kom in på sin egen gata — en af de få som ännu stodo jämliken orörda från gamla Ladugårdslandets dagar. Hon hade ingen lust att gå hem. Hon förvånade sig själf med att känna nästan fiendligt för sina två små rum, där hon dock hade samlat det lilla som hon höll kärt och som hade blifvit kvar efter det spolierade föräldrahemmet. I ett af rummen fanns för resten också hennes bror. Han var ett geni och dessutom puckelryggig. Han kräufde därför särskilda hänsyn, och hans permanenta elakheter fick man bära så godt man kunde. Egentligen var det dessa elakheter och så hans lilla artisttalang — han ritade i skämtpressen — som gjorde att systemen betraktade honom som ett geni. Mest elakheterna. Hon hade en oredig föreställning om att ett geni måste vara elakt och missbelåtet; det liksom hörde till. Det var bara vanliga människor som voro muntra — om det inte härde dem något riktigt ledsamt förstås, som det nu hade hänt henne själf. Men genierna tycktes förakta glädjen, och det gjorde inte hon. Hon var född till att vara glad.

Som kassörska i bokhandeln hade hon inte stort mera än hvad som gick åt till det lilla hushållet. Af brodern fick hon föga hjälp. Han skulle ha till cigarreter och nya kläder och mycket annat, och det tog mer än han fick in. Som de flesta puckelryggar var han löjligt svag för sin yttre människa och lät gärna undfalla sig små antydningar om sin tur hos könet. Det plågade Marta att han på samma gång yttrade sig så nedsättande om detta, kring hvilket dock alla hans tankar

kretsade. Men det hörde visst också till artistskapet. Hon hade genom den stängda dörren hört hans kamrater, som kommo på besök, utfala sig i samma tonart om kvinnan. Och hon hade rodnat öfver deras ord.

Strax utanför porten stötte hon plötsligt ihop med David Leck, tecknare i samma tidning som hennes bror.

— God kväll, sade han ovanligt muntert. Hans långa, magra ansikte med den böjda näsan, de hängande mustascherna och de närsynta ögonens eviga spleen lyste upp.

— God dag, herr Leck. Ämnade ni er till oss kanske? Hvad skall ni där att göra, det är inget nöje...

— Ni är trött, fröken Marta.

— Ja, svarade hon hårdt och rakt på sak. Ja, jag är trött. Så trött, att jag inte tror att jag orkar uppför trapporna.

Han betraktade henne från sidan. Hon var sig intet lik. Det mjuka, vänliga sättet var borta; hvad hade hänt? Något var det, och hans tunga och stickande blick sökte hennes. Men hon vände sig envist ifrån honom.

De hade börjat gå fram och tillbaka på trottoaren utan att kunna besluta sig för någonting, hvarken för att gå upp eller för att skiljas. Hon gjorde i hvarje fall ingen inuit. Det föreföll Leck som hon ginge i sömnen, hon svarade på hans frågor likgilligt och tankspriddt, hennes ansikte lyste med en matt, hvit flamma, hennes röst darrade.

Slutligen stannade han och tvang henne att se upp.

— Säg mig hvad det är. Är det något ledsamt?

Hon blef litet röd, mest af förargelse öfver att hon inte kunnat förstå sig. Och hon svarade i en ton som ett grinigt barns:

— Det är ingenting. Jag hade tänkt få litet ledigt bara och komma ut en smula öfver påskdagarna, men det blir inget af...

— Och hvarför det?

— Hur kan det intressera er! Nå, jag har inga pengar. De ha gått till annat.

Leck undrade om det var brodern, men han ansåg sig inte kunna föra frågan vidare. Han försökte slå bort det hela med skämt. Jaså, det smärtade henne så mycket att nödgas inställa blåkullafärden; nu hade väl alla hennes systrar redan gett sig af. Han hörde suset af kvastarna i luften, dimman var röken från kaffepannorna, bilernas tutningar läto som bockhorn, stackars hon som fick bli kvar...

— Jag har förlorat i kassan, sade hon...

— Mycket? Hundra, tvåhundra, trehundra?

— Mycket för mig i alla fall. Men jag vet inte hvad det går åt mig i kväll, här går jag och pratar om saker som... Nej, nu måste jag hem.

— Det skall ni inte, afgjorde David Leck. Inte ännu. Ni skall följa med mig och höra musik; det är det enda som hjälper.

— Mot penningförluster också?

— Ja, sade Leck.

Han förde henne långsamt neråt staden igen, och hon märkte ingenting förrän de stodo utanför restaurandörrarna. Plötsligt vaknade hon ur sin underliga sinnesfrånvaro och slirade häpen på mannen bredvid sig, som om hon först nu upptäckte honom. Hvad var det egentligen fråga om? Jo, de skulle gå in här, var så god, och höra musik och bli goda och glada bägge två alldeles som människorna skola vara. Hon var inte klädd. Än sen; det var inte han heller. De skulle väl inte på begrafning. Och för resten kunde de sätta sig i ett hörn, där ingen såg dem.

Om några minuter sutto de där också. Men det var många som sågo dem; salen var full med folk. Bakom vinterträdgårdens

BOKHANDELN STÄNGDES OCH MARTA Hammer kom ut. Hon stannade ett ögonblick på trottoaren, i det surrande kvällsvimlet. Efter ett par andedrag, som mest liknade en lång suck, tog hon vägen uppför Drottninggatan utan att göra sig någon brådska. Hon kom tidsnoga hem. Hennes ansikte var blekt, men ingalunda kraftlöst trots tröttheten. Det glimtade i de skuggiga ögonen som sol i dimma, munnen var butter och hård, med utskjutande underläpp, hakan tung och kraftig. Om bara spänningen i dragen löstes upp, borde detta ansikte kunna fångsla — inte därför att det var vackert, utan därför att det gömde ett personligt och hungrigt lif. Det hörde inte till dussinporträtten.

Hon sneddade öfver Hötorget. I den disiga skärtorsdagskvällen rörde sig människorna som skuggbylten kring de få salustånden som funnos kvar. Knippen af osålda påskblommor lågo slängda om hvarandra. Marta köpte en bunt-narcisser. Men när gumman som sålde dem önskade henne en glad påsk, kunde hon knappt få fram ett tack. Hon hade återigen kommit att tänka på de sista dagarnas ledsamheter. Olyckan förföljde henne. När kom lyckan en gång?

I Kungsgatans bergpass låg vårtöcknet som en fuktig rullande rök, bomullshvit och kväfvande. Och genom denna rök skuro bilernas ljus och lyktor; skenet sopade gatan som stora ljuskvasar. Det var nöjestimmen, och Marta Hammer såg med stela ögon efter alla de förbisusande lådorna, där skratande ansikten skymtade bakom våta fönsterglas. Och trumpeterna ropade och blåste och hvisslade och gurglade; det var en hemsk kakofoni.

palmgrupper spelade röda musikanter en röd, spansk musik med kastanjetter och triangelstrammel. Praten blandade sig med fontänens vattensorl, och röken gungade i långa strimlor som en slöjdans. En glad baron kom hvisslande och vaggande mellan borden; han knäppte med fingrarna och gick på lå, på stålfjädrar, på musik. Han såg ut som ett mellanting mellan kavallerist och pajas.

— Se på det där djuret, han är lycklig, sade Leck.

Han hade fått det där obehagliga, stillsamt rasande i sin röst, som slagit Marta vid ett par tillfällen förut. Hon hade aldrig känt sig riktigt väl till mods i Lecks sällskap, och nu förvånade det henne ännu mer att hon satt där hon satt. Hon visste att han inte var någon lycklig man. Hennes bror hade talat om för henne att det låg en gammal kärlekshistoria bakom — något som han aldrig lyckats bli herre öfver. Hans teckningar voro en enda lång hämndeakt. Han hämnades på det hem som han aldrig fått genom att bara se det fula, det farliga, det brackiga, det smaklösa, det torftiga eller uppblåsta, det fadda och sliskiga i alla andra hem. Hans enstöringslif sprutade sin galla öfver äktenskapet. Han klädde af familjeidyllen. Med sitt torra och bittra ritsstift, hvasst som en nål, drog han upp sina interiörer, där magra, skrikiga ungar slogos om matbitarna, där utpinade män och kvinnor hväste mot hvarandra, där hela lifvet var i negligé, i kamkoffa och skjortärmar, i tofflor och nattrock, i pytsar och trasor. Olyckan blef ful och ättiksor, lyckan ful och karamellsöt. Båda voro små och ignobla. Men framför allt dumma. Han hade förälskat sig i sitt hat mot dumheten med brackmage och fetthjärta, knölig och pösande, alltid med moral på de flottiga läpparna och omoral i bakfickan. Hans giftigheter fastnade som kardborrar. Men ingen hade ett ömmare hjärta än denne besynnerlige man, som arbetade i artistisk hjärtlöshet. Ingen älskade poesien högre än han som ansträngde sig af alla krafter att göra lifvet poesilöst och skrapa bort all barmhärtig fernissa, så att det nakna råmateriale kom fram. Kamraterna missbrukade hans hjälpsamhet. Han hade inga andra fiender än sig själf. Men den fienden lycktes han aldrig kunna slippa. Han förtärde sig i ett invärtes envig, som han höll hemligt, därför att han fann det ärelöst och tyvärr också meningslöst. Han var en god och sårbar människa; hans konstnärskap gaf honom själf de elakaste såren.

För resten lefde han ett tillknäppt lif. Han var ängsligt korrekt i det yttre, verkade inte ett spår artist, snarare metodistpräst; det var som yrkesmasken pålagt honom. Och han hade mycket små behof för egen del. Hans gamle far lefde ännu, som ett afdankadt bruksinventarium någonstans uppe i Norrland. Leck skickade honom pengar, som gubben samvetsgrant söp upp.

— Han är nära sjuttio år vid det här laget och han super som om han vore trettio, förklarade Leck. Det roligaste är att han har bondånger också. Han tror fullt och fast, att han skall bli en bättre människa i morgon. Den som vore så ung och lycklig som han!

— Hur menar ni? frågade Marta.

— Jag menar: den som kunde ångra sina dumheter!

— Gör ni aldrig det? Ångrar ni er aldrig?

— Jo, men det är mest allt hvad jag inte gjort som pinar mig. Jag ångrar de tomma dagarna, de hvita arken, det tröga blodet. Allt som blåser ifrån mig. Jag ångrar att jag

inte känner glädje hvar dag, hvar minut, hvar sekund.

— Det gör väl ingen människa.

— Men det borde man göra. Farsgubben har gett mig den obehagliga ångern i arf, den som inte gör en lycklig. Han ångrar sig på det rätta sättet. Han blir bafat gladare och friskare för hvar gång.

Marta kände hur det lättade inom henne. Det var så skönt att sitta här, och hon var inte längre rädd för David Leck. Hon tyckte att hon aldrig förställt honom bättre än nu i kväll. Det låg ingen andlig nihilism på boten af denna människa; hela lifsapiten fanns kvar. Han hade bara satt sig själf på svältkur. Och han var fjurskallig, det märkte hon. Han envisades med att blåsa upp en liten privat olycka, en ungdomshistoria, till tragik för en man. Att han inte skämdes! Han skulle kanske ha ritat och målat på ett helt annat sätt, om han inte rasat öfver sin hjärtlösa sköna — men var inte det i alla fall att ge henne litet för stor plats? Han borde väl kunna ta igen sig själf; det var inte den rätta David Leck, som ritade de fula interiörerna. En okänd och främmande hand ritade dem åt honom. Hon blef helt upprymd af sina tankar. Hon hade fått färg på kinderna och glans i ögonen. Dimman hade gått sin kos, och hon hade för tillfället alldeles förgätit sitt eget missöde.

Leck märkte förändringen.

— Jag tror det far sig, sade han småskratande. Ser ni, att ni gjorde rätt som följde med.

— Tack.

De skålade och musiken spelade en gammal fransk gavott. Man hörde stegen på spegelgolven i Versailles. Den glada baronen figureerade sittande, så godt han kunde. Ett glas trillade från hans bord och knäcktes, och sorlet tystnade ett ögonblick för att strax slå ihop igen som en sjö öfver ett skär.

Tiden gick; de hade ätit och druckit och kommit tillbaka i kaféhörnet. Marta blef plötsligt skrämmd vid tanken på sin bror. Hon hade alldeles glömt att underrätta honom hvar hon fanns, och hon gick ut för att telefonera. Just som hon stod med luren för örat kom hon ihåg att ingen, hvarken hon eller Leck, tänkt på att be honom vara med i kväll. Hon fick inte något svar. En smula lättare om hjärtat återvände hon.

— Han var inte hemma, sade hon. Något i Lecks ögon kom henne att rodna. Han är naturligtvis ute och suddar igen.

— Ja, sade Leck kort. Han sitter därborta.

— Men hvarför har ni inte...

— Jag fick syn på honom just nu.

— Ja, men hvarför kommer han inte hit, menar jag. Har han inte sett oss?

— Det tror jag nog. Men han är inte ensam. Det är en dam med.

— Nu ser jag.

När Marta böjde sig åt sidan upptäckte hon brodern. På afstånd föreföll det som hans hufvud låge på bordskifvan — ett skrynkligt och otympligt apansikte, grimaserande af sällhet. Och ner öfver detta ansikte, hvars blick var riktad snedt uppåt, lutade sig en mycket vacker och mycket munter dam.

Plötsligt sågo Marta och Leck en stor hand på en onaturligt lång och mager handled sträcka ett punschglas öfver hufvudet som nickade och nickade, alldeles som någon ryckt det på ett snöre under bordet.

De skålade med hufvudet.

Det fortsatte sina grimaser. Det uttryckte på en gång skryt öfver sitt sällskap, skadeglädje öfver att ha påträffat de båda andra och nedlåtande välsignelse, som blef gemen bara genom minspelet. David Leck såg på sin

granne. Hon hade återigen blifvit tyst och förstämmd, och han anade hennes tankar. Något sade honom att hon skulle få obehag af detta sammanträffande med brodern, och han ångrade redan sitt hastiga tilltag att stoppa ett par hundralappar i hennes väska medan hon var ute och telefonerade. Han var ett få. Hvad tänkte han på? Hvad skulle hon tro? Det fattades bara att brodern finge tag i det på något vis, och hon t. ex. öppnade väskan i hans närvaro och inte visste om någonting och så sedlarna föllo ut... Han måste säga henne alltsammans nu genast. Det var ju bara meningen att hon skulle resa, resa ifrån allt som plågade henne, få luft och ljus några fattiga dar, sol i ögonen, de vackra, goda, hungriga ögonen.

Inte kunde han hjälpa att han burit sig så hufvudlöst åt. Inte kunde han hjälpa att hon var så lik en människa, som han hållit mycket af och som burit sig illa åt mot honom. Han var icke barnslig. Han tyckte att han liksom samlade glödande kol på den andras hufvud genom att nu ge bort allt hvad han skulle lefva på under månaden. Nej, han kunde inte reda upp sina tankar. Det var ändå inte på den gamla historien han funderade. Han hade upptäckt en kvinna i kväll som han glömt bort att hon fanns: den som kunde ge och inte bara ta. Det var inte han som gifvit. Det var hon.

Men han kunde ingenting säga. Han fick inte ett ord om sitt dumma tilltag öfver läpparna. Och nu ville han bara komma ut för att slippa puckelryggens ögon, som han kände oupphörligt fästade på sig och Marta. Han kunde inte tåla den där blicken, slemmig och stinkande. Kvällen hade varit så vacker hittills; den skulle inte få förstöras.

Marta märkte hans oro. — Ska vi inte gå?

— Jo, kanske det.

— Ni tycker inte om min bror? frågade hon, när de hunnit nedåt Nybrohamnen. Dimman hade lättat. Oändligt högt oppe rullade en hvit vårmåne genom skyarna.

— Inte i kväll, svarade han.

Hon hade velat fråga hvarför, men något höll henne tillbaka. Och behöfde hon för öfrigt fråga? Hon blef plötsligt dumt och oresonligt lycklig, ty hon såg att han var lycklig. Det var märkvärdigt att denne man, som föreföll så obarmhärtig när han satt framför sitt ribbräde, kunde ha en så mjuk och barmhärtig röst. Ja, han seglade under falsk flagg. Hon skulle rifva ner den där svarta duken och hissa den rätta; hon förstod att han inte kunde det själf. Han var hypnotiserad af sitt öde.

Det skulle inte varit lätt att säga vilkendera af de två människorna som var den näivaste i denna stund. Men Leck tyckte att det skulle bli skönt att börja måla i morgon, och det hade han inte tyckt på många år. Han längtade efter färgen igen. — I gatukorset vid Birgerjarlsgatan kommo de in i en folksamling, som bildat sig kring en kvinna och en poliskonstapel. De knuffade sig fram och blefvo åter ensamma. De gingo tysta och glada. Leck kände värmen från hennes arm, och det var som hennes lif runnit öfver i hans. Med ens stannade hon.

— Väskan! sade hon bestört.

— Har ni glömt den?

— Nej, visst inte. Jag hade den alldeles nyss.

Och hon höll upp den tomma armen: där hade den hängt. Hon hade fått ett barns hjälplösa min. Mamma, hvad skall jag göra!

— Nu minns jag att jag kände ett ryck i armen just som vi passerade Birgerjarlsgatan, i det där bräket. Å, de uslingarna! Men jag struntar i det, kastade hon plötsligt om. Jag är så glad i kväll. Olyckan biter inte på mig mera, och för resten var det bara några ören och en näsduk och en kam i väskan...

— Det var tur, sade Leck munterf. Han tänkte på sitt bekymmer nyss för de två hundra kronorna. Det gick hastigt sin kos. Händelsen var alldeles i stil med denna underliga kväll; och nu stod han vid Martas port och höll hennes hufvud mellan sina händer och kysste ögonlocken, som darrade under hans läppar. Men ingen sade något. Det fick vara till i morgon och till alla de andra dagarna, som skulle komma med det som båda längtade efter — uppståndelsen från vintermörkret, solen ur dimman, lifvet.

Illustratör: Axel Wallert.

GÖTHILDA VAR EN LITEN HÖNA AF HVI-taste leghornsrace. Hon bodde i en liten höns-gård, som endast genom ett stålträdsnät skildes från en annan större höns-gård.

En solig sommardag gick hon och krafsade i ett hörn. "Kuckeliku" hörde hon alldeles intill sig och då hon såg upp stod en tupp i den andra höns-gården och tittade på henne genom stål-trädsnätet.

"Kluck, kluck" sade lilla Göthilda och så var bekantskapen gjord.

"Froken krafsar bara med en fot," sade tuppen och intog en så plastisk ställning han kunde.

"Ja, jag har stigit på en glasbit, så att jag har ondt i den andra," svarade Göthilda.

"Jag skulle nästan önska, att alla frökens med-systrar också stego på en glasbit," sade tuppen, "det är oändligt mycket vackrare att se en höna krafsa bara med en fot."

"Ah, säger notarien det," sade lilla Göthilda och rodnade och slog ned ögonen.

"Ja, det säger jag," sade tuppen, "men kalla mig för all del ej för notarie, det är ingenting jag är mindre".

"Hvad får jag lof att säga då?"

Tuppen gjorde en välfalig böjning på vingarna. "Jag eftersträvar ingen titel. Men jag drömmer om att göra min insats i världen."

Göthilda lystrade till. Det där var nog en fasligt fin och lärd tupp.

"Jaha, just min insats i världen" upprepade tuppen, som märkte att han imponerat, "och hvad jag då först af allt ville arbeta för vore att lära mitt släkte att krafsa med endast en fot."

"Med en fot — ah, för all del," sade lilla Göthilda och rodnade igen. Men på samma gång tänkte hon på hur besvärligt hon haft det de här dagarna.

"Jag har själf praktiserat det en längre tid," forfor tuppen, "och blifvit mer och mer öfvertygad om sätets gynnsamma inverkingar på intelligensen."

Den lilla hönan lystrade till igen. Ja, var det inte det hon tänkt, att det var en fasligt lärd tupp.

"Ja, just på intelligensen," gentog tuppen och harklade sig och drog ned blinkhinnan öfver halfva ögat. "Har fröken möjligen hört uttrycket höns-hjärnor. Jag har blifvit mer och mer öfvertygad om, att orsaken till, att vårt släktes hjärnor fått ett så dåligt namn om sig utefter slutande är att söka i den omständigheten att vi under årtusenden krafsat med båda benen."

Göthilda starrade af förvåning.

"Ja, fröken blir öfverraskad, men så förhåller det sig verkligen."

Ja, Göthilda trodde det visst.

"Men jag har varit så hungrig de här dagarna," genmätte hon blygt och drog också hon fram en liten kant af blindhinnan, "det är svårt att hitta tillräckligt med mask, då man krafsar endast med en fot."

"Där ha vi det, där ha vi pudelns kärna, som det heter." Tuppen var ifrig så att han flaxade med vingarna, "vårt släkte äter för mycket, det är det som inverkar på intelligensen, och detta är i sin ordning följden af krafsandet med båda benen."

Den lilla hönan såg inte glad ut, men hon lyssnade uppmärksam.

"Till dessa mina synpunkter på saken lades en ny, då jag nyss hade nöjet att stå och ge akt på fröken."

Göthilda rodnade och drog blinkhinnan öfver halfva ögat. Tuppen harklade sig och forfor.

"Den grace fröken då utvecklade var onämnt mycket större än jag någonsin sett hos en höna, som krafsat med båda benen. Och otroligt hastigt mognade inom mig vissheten att ett målmedvetet arbete för att lära vårt släkte att krafsa och lifnära sig endast med ett ben skulle vara en insats af enastående betydelse icke allenast för höjandet af dess intelligens utan lika mycket för utvecklandet af dess möjligheter i estetiskt hänseende."

Det gick formligen rundt i den lilla hönans hjärna. Estetiskt hänseende — intelligensens höjande — insatser och mognade vissheter — en så'n tupp! Hon var imponerad så att hon gapade.

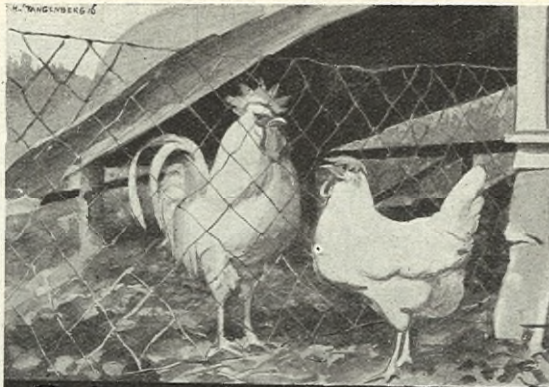
Och tuppen blef rakare och rakare. Men som han hade en smula erfarenhet af kvinnan ansåg han ögonblicket nu vara inne att dra sig tillbaka — för den här gången.

"Kuckeliku" sade han och log beskyddande emot henne.

"Kluck, kluck," sade lilla Göthilda och rodnade på nytt.

Och så gingo de åt hvar sitt håll in i sina respektive höns-hus.

Men hela natten gick det rundt i Göthildas hjärna. Och aldrig skulle hon då glömma den tuppen. Det hade hon då klart för sig. En så'n blick, en så'n blick han hade!



GÖTHILDAS ROMAN AF HILDUR BRETTNER

Och följande dag ungefär vid samma tid promenerade hon i samma hörn i höns-gården, och ehuru det onda efter glasbiten nu var alldeles bra, så krafsade hon ändå endast med en fot.

Och hon hade inte gått där länge förrän tuppen kom.

"Kära fröken," sade han, "jag hoppas det står bra till. Hur är det med foten?"

"Jo tack, den är bra," sade lilla Göthilda och rodnade, "men jag krafsar så här ändå."

"Vågar jag tro, att det är mina enkla synpunkter på saken som påverkat eder — ack, ni gör mig alltför lycklig, min fröken."

Göthilda drog blinkhinnan öfver hela ögat och hennes hjärta klappade, så att hon knappast kunde stå.

Tuppen såg drömmande ut i rymden genom stålträdsnätet.

"Er tystnad säger mig, att jag vågar tro det. Det inger mig hopp och förtröstan — förtröstan till min förmåga att utföra det stora värfvet. Och, min fröken," han tog ett steg emot henne, "det skulle en gång sägas, hvarför då inte lika gärna i dag: med eder skulle segern vara mig gifven. Har ni mod att följa en ensam man ut i världen, att stå vid hans sida i kampen — i kampen för en idé, belackad af de många, förstådd endast af de få."

Nu satte sig Göthilda, ja, satte sig och hon bara starrade.

Tuppen log beskyddande.

"Ja, det öfverraskar er — det kommer bråd-störtadt, tycker ni, men värfvet ropar mig, jag måste redan i dag — med eller utan er."

Den lilla hönan blef ängslig.

"Jag skall komma — jag skall visst komma," sade hon och reste sig hastigt, men hon darrade på benen så hon knappast kunde stå.

Tuppen log igen.

"Min kära vän, med detsamma går det nog ej. Ni får passa på och stå vid grinden då de komma med aftonvarden, ni smyger er ut, då den öppnas och springer bort till källargluggen, där träffas vi."

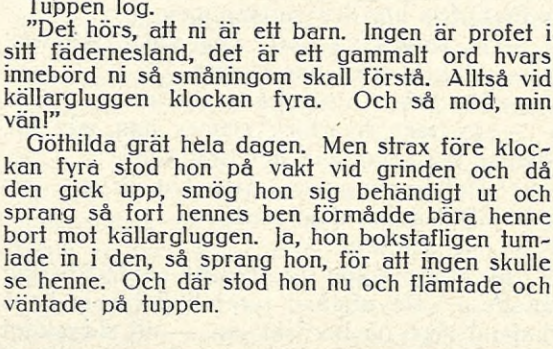
Hon såg upp på tuppen.

"Ska vi inte lära dem här först?"

Tuppen log.

"Det hörs, att ni är ett barn. Ingen är profet i sitt fädernesland, det är ett gammalt ord hvars innebörd ni så småningom skall förstå. Alltså vid källargluggen klockan fyra. Och så mod, min vän!"

Göthilda grät hela dagen. Men strax före klockan fyra stod hon på vakt vid grinden och då den gick upp, smög hon sig behändigt ut och sprang så fort hennes ben förmådde bära henne bort mot källargluggen. Ja, hon bokstafligen tumlade in i den, så sprang hon, för att ingen skulle se henne. Och där stod hon nu och flämtade och väntade på tuppen.



Den underbara tuppen — hon skulle följa honom till livets slut. Hvarför hon gjorde det skulle hon ej kunna säga, men så mycket säkrare var det.

Men så fick hon se tuppen komma nere på vägen. Vips torkade hon tårarna och tog på sig en så glad min hon kunde. Men tuppen sprang inte han. Han kom helt lugnt promenerande vägen fram och nu såg hon, att hans ena ben var stelt. Och hon undrade om hon också så småningom skulle få ett stelt ben. Längre hann hon inte i sina funderingar förrän tuppen var framme vid källargluggen.

"Jag är glad att se, att ni är punktlig," sade han, "det är jag också. Punktlighet är en af mina hufvudprinciper."

Göthilda rodnade — hufvudprinciper — en så'n tupp!

"Min lilla tappra kamrat," sade tuppen och såg på henne med en lång blick, så att hon höll på att ramla på hufvudet genom källargluggen.

"Ja, ska vi så gå," tillade han.

Och Göthilda hoppade ned.

"Men vi måste väl springa, så att ingen ser oss," hon såg blygt och oroligt upp på tuppen.

"Visst inte, visst inte, min vän, den som går ut att strida för en idé, hägnas af högre makter än pigor."

Ja, då han sade det så. Men ack, så hennes hjärta klappade, då de började gå vägen framåt.

Framåt kvällen kommo de till en stor hvit gård.

"Där ha de säkert höns," sade tuppen, "där ska vi höra om vi ej kunna få anställning," och så vek de af uppåt allén.

"Jag skulle missta mig mycket, om de ej ha racehöns," tillade han, "och det skulle särskildt intressera mig."

Då de kommo upp på gårdsplanen, sågo de en stor herre stå på trappan. Tuppen gick fram och den lilla hönan följde efter. Men, ack, så rädd hon var.

"Kuckeliku," hälsade tuppen och så frågade han om de ej kunde få anställning att lära herrns höns att krafsa med endast ett ben.

"Med ett ben —?"

"Jo, det var så välgörande för intelligensen," upplyste tuppen.

"För intelligensen — intelligentia höns — fy tusan!" Ja, han sade något mycket värre och så schasade han iväg dem så att Göthilda blef så rädd, att hon sprang rakt mot grindstolpen och slog sig så att hon såg svart för ögonen.

"Lugn, lugn, min vän," förmanade tuppen, där han kom rakare än någonsin på sitt stela ben, "hvad vi framförallt måste lära oss är att ta allt som möter oss med jämmod."

Ja visst, men hon kunde inte hjälpa, att hon blef så rädd.

Och så promenerade de vidare. Om en stund kommo de till en annan stor gård.

"Där kanske det kan lyckas," sade tuppen. Men det gick lika illa där. De schasade iväg dem så att det stod som ett moln kring den lilla hönan, där hon rusade i väg.

Och så sträfvade de framåt på landsvägen igen. Tuppen sade något om högern och klass-intressen, men nu var den lilla hönan så trött, att hon alldeles inte orkade höra på honom. Och så hungrig —! Efter en stund började hon gråta.

"Ack, du lilla svaga käril," sade tuppen, "är du så trött." Han var mycket vänlig, det vore synd att säga annat. "Vi ska gå dit upp till skogs-brynet och hvila där några timmar."

Den lilla hönan passade på att krafsa till sig ett par metmaskar, då de gingo öfver ett dike, och så hungrig var hon, att hon alldeles höll på att glömma sig och krafsa med båda benen.

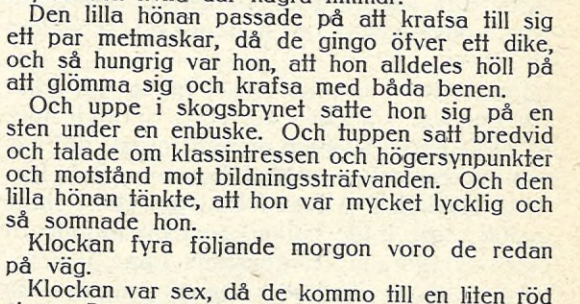
Och uppe i skogsbrynet satte hon sig på en sten under en enbuske. Och tuppen saft bredvid och talade om klassintressen och högerynpunkter och motstånd mot bildningssträfvanden. Och den lilla hönan tänkte, att hon var mycket lycklig och så somnade hon.

Klockan fyra följande morgon voro de redan på väg.

Klockan var sex, då de kommo till en liten röd stuga. Den låg helt nära vägen och var en den allra näpnaste lilla stuga man kunde se. Den hade hvita knutar och fönsterposter och en den allra sötaste lilla hvita förstukvist. För fönstren sutto bländhvita gardiner och fuchsior och pelargonior blommade mot rutorna. Och bakom stugan gol en tupp.

"Det här är säkert något för oss," sade tuppen, "alldeles säkert. Här bor tydligen någon med skönhetsintressen. Det är visserligen inte något sloff och hönsen äro nog inte racehöns, men i grund och botten är jag demokrat."

Och så kröpo de igenom en öppning i grinden och just då de kommo gående den lilla sand-gången uppåt gick dörren till förstukvisten upp och en den allra sötaste lilla gumma trädde ut. Hon hade hvit bindmossa och myste så godt mot morgonsolen, och då hon fick se dem, schasade hon inte iväg dem, utan sade vänligt:



"God morgon — hvad är ni för ena som är ute och går på egen hand?"

Hennes ton stötte tuppen. Man var visserligen demokrat, men någon gräns fick det väl ändå vara.

"Vi söka anställning," sade han och markerade med sin ton tydligt det afstånd han, trots allt, ansåg borde förefinnas mellan sig och gumman, "vi söka anställning för att lära höns krafsa med endast ett ben."

"Med ett ben —?" Den lilla gumman frodde tydligen ej sina öron.

"Ja, det var så förmanligt för intelligensen," upplyste tuppen.

"För intelligensen?"

Ja, just, och så satte sig tuppen nonchalant på trappan och började utveckla saken närmare för gumman. Han höll på nära en halftimme och det gick rundt i Göthildas

hjärna som om man vispat där med en visp. Men innan han slutat, hade han fått gumman till att tro, att om han fick stanna, han och hans följeslagerska, så skulle hon efter en tid ha de allra underbaraste höns, de sällsyntaste racehöns skulle vara ett intet bredvid dem. Ja, fullt öfvertygad var gumman nu inte, men möjligheten var dock alltför lockande, för att hon ej skulle våga försöket. Hon gick nedför trappan och bad dem komma med och så gick hon bakom stugan och öppnade grinden till hönsuset. Och tuppen och lilla Göthilda stego in och tuppen gick mycket rak och hälsade nedlåtande åt höger och vänster och Göthilda gjorde också sitt bästa. Och sen de orienterat sig en smula, samlade tuppen alla hönsorna och de två tupparna omkring sig och talade om hvarför han var här och hvilka underbara följder det skulle ha, om de voro snälla och lärlaktiga. Och hönsorna lade hufvudet på sned och sågo beundrande på tuppen, men tupparna gingo för sig själva i ett hörn och svuro på ren svenska riktigt, riktigt fula eder.

Och så började undervisningen. Göthilda var så ifrig, att då någon af hönsorna krafsade med båda benen, sprang hon fram och ruskade henne. Men då var tuppen framme.

"Inte så, inte så, min vän," förmanade han, "det måste gå på öfvertygelsens väg," och så ställde han sig framför hönan och höll en lång predikan för henne, till dess hon inte visste ut eller in hvarken på sig själf eller något annat.

Tuppen var nitisk, det vore synd att säga annat, och på kvällen voro hönsorna så trötta, att de aldrig tänkt sig något dylikt.

Och följande dag började det på nytt. Och



"Tjänare," sade han, "är det du?"

efter otroligt kort tid hade tuppen kommit så långt, att alla hönsorna utan undantag krafsade med en fot. Med tupparna gick det sämre, de vägrade helt enkelt att lyda. Tuppen klagade för gumman och gumman tog tupparna i upptuktelse och befallde dem att lyda. Och då kunde de inte annat, men de svuro i skäggen, då tuppen inte hörde det, så att hönsorna riktigt ryste i sina själar.

Men nu hände hvad tuppen inte beräknat, gumman började klaga öfver att hönsen värpte så dåligt, endast hälften mot förut och knappast det. Men tuppen lugnade gumman med, att konsumenterna snart nog skulle komma underfund med, att äggen voro så mycket finare, han talade om fosforhalt och salter och hvad allt och gumman lät sig nöjas.

Men efter ett par dagar kom hon och sade att konsumenterna klagat, att äggen voro sämre än någonsin förut.

Det berodde på, att de inte förstodo sig på det fina, förklarade tuppen. Men han började verka en smula nervös. Och de andra tupparna logo i skäggen.

Efter ett par dagar kom gumman och klagade att hönsen voro så magra. Vid den här tiden på året brukade de vara slaktfeta, men nu var det ju en ynka att se dem.

Det lilla som fanns på dem skulle vara så mycket finare, lugnade henne tuppen.

Ett par dagar senare kom hon till hönsgården och bar en stor korg. Hon hade fått en tupp till present från en god vän, sade hon. Och så öppnade hon locket och upp flög en stor, grann tupp.

Han såg sig om några ögonblick. Så gick han fram till tuppen och nickade beaktat.

"Tjänare," sade han, "är det du?"

"Jo, som du ser," sade tuppen och markerade sig besvärad ett par steg tillbaka.

Men nykomlingen följde efter.

"Hvarför rymde du hemifrån och hvad tusan gör du här?"

"Han är här för att lära oss att krafsa med ett ben," inföll ifrigt en af hönsorna, de hade allesammans samlats omkring dem.

"Med ett ben — kunde jag inte tro det!" Och den nya tuppen skrattade, han skrattade så godt, att han måste sätta sig.

Men hönsorna blevo stötta och knyckte på nacken och nickade till hvarandra: kom så gå vi.

Men den nya tuppen reste sig.

"Stanna, stanna allesammans," sade han, "så ska ni få höra. Han är en humbug, en humbug hela karlen."

Och så berättade han att den där tuppen bott i samma hönsus som han och att han länge haft reumatism i ena benet, han hade haft sin plats på pinnen närmast fönstret, så antagligen hade han suttit i drag. Och så småningom hade han börjat gå omkring och tyckt sig vara något märkvärdigt, därför att han nått en viss färdighet i att krafsa med en fot. Och det märkvärdiga var, att han själf trodde, att han var något märkvärdigt. Han hade minsann sökt göra proselyter där också, men där var han genomskadad. Och sen hade han aldrig trifts och sen hade han rymt.

"Ja, och det här är hans fru," sade en af tupparna och visade på Göthilda.

Men Göthilda började storgråta och kallade sig olycklig och vilseförd. Och sen blef hon desperat och fordrade absolut skilsmässa. Och det var en faslig uppståndelse i hönsgården. Först fram mot midnatt blef det tyst i hönsuset.

Men på morgonen blef kacklandet sju resor värre.

Tuppen hade under natten rymt med en annan höna —!

Illustratör: Knut Stangenberg.



Den allra sötaste lilla gumma trädde ut.

ANATOLIUS SÖDERLUNDS JUL



NOVELL AF HARALD WÄGNER.

DET VAR JULAFTON I BORGESTAD, EN liten svensk småstad med anor sedan många sekel tillbaka, hvilket egentligen betyder så mycket som, att den har krokiga gator och små trähus, där spetsnosiga och åldriga kvinnor mumla bakom fönstrens pelargoner och smutsgula kattor upprätthålla en sträng och opartisk neutralitet mot de mörka och ruskiga bakgårdarnas rättor. Det låg snö öfver de gamla gatornas husrader, och invånarna pulsade fålmodigt i modden på gatorna. Det rädde en sådan där underlig grå vinterdager under himlen, där ingen sol lyst på veckor, det var som en fin, grå och fantastisk slöja af någon sagojältes hand spänts öfver scenen, där man såg människor komma och gå. Och i denna luft klingade bjällrorna från böndernas slädar med behaglig sordin, allas röster voro slämda i ett dämpadt tonläge, det lät som ett angenämt, godmodigt sorl i luften och man tyckte, att hela staden luktade lack och julgran. Det gjorde den kanske också, Borgestad är en sådan där gammal stad, dit industrien hvarken har fört välstånd eller armod, den verkar närmast som en stor familj, och det är bara den gamla slofsruinen, som någon gång påminner invånarna om forna tiders hårdhet och grymhet, hvarom man läser i Odhner.

Läroverksadjunkten Anatolius Söderlund satt i soffan i sitt arbetsrum med träbenet på en stol och läste svenska med en tolfårig gosse, som var till den grad vanartig, att hans föräldrar t. o. m. sände honom att läsa på julafton. Den vanartige gossen tog saken kallt, han visste, att hans välbärgade

föräldrar hade råd att låta honom taga ännu många lektioner och han medförde därför i sin läsebok ett häfte, som på ett skönt bemåladt omslag bar öfverskriften **Mordet i Jackson Street** eller **Den gröna Diamanten**.

Med lamt intresse lyssnade han till adjunkten Söderlunds förtviflade försök att lära honom den väsentliga grundskillnaden mellan subjekt och predikat.

"En fattig kvinna hade en höna", läste adjunkten Söderlund ur boken.

"Hvad är höna för satsdel, Adolf?" frågade han.

"Preposition", svarade Adolf, som befann sig tusen mil fjärran i Jackson Street, där Sherlock Holmes var bäst höll på att bevisa, att det hufvudlösa liket blifvit dödadt af en man med grå byxor och broderad väst.

Denna replik kom adjunkten Söderlund att plötsligt tänka på sitt lif. Genom en aflägsen idéassociation fann han den på något sätt symbolisera den menings- och glädjelösa tillvaro han frestade med fyratusen kronors inkomster, stora skulder och sex barn.

"Mitt lif är tomt och intresselöst," mumlade han, "höna är ackusativobjekt, dumma pojke, hvar ha vi subjektet i den här satsen?" — "Annat var det i ungdomens vår," fortsatte han sina tankar och såg sig själf som ung student med lysande framtidsutsikter.

"Det är rysligt att gräfvna ned sig så här i bekymmer, när man längtar efter något högre. — "Den fattiga kvinnans höna lade ett ägg om dagen", fortfor han utan öfvergång sin tankekedja, "hvad är höna för satsdel?"

"Ackusativobjekt!" svarade naturligtvis Adolf, fortfarande i Jackson Street.

"Och nu är det julafton," fortfor adjunkt Söderlund. — "Den fattiga kvinnan var icke nöjd utan ville att hönan skulle lägga två ägg om dagen. — "Hvar skall jag ta pengar till julklappar?" — "Därför gödde hon hönan med bröd och korn." — "För att inte tala om julbrännvinet." — "Men då blef hönan fet, och lade inga ägg mer." — "Adolf, hvad är "lade" för satsdel?"

Denna fråga besvarade Adolf inte alls. Sherlock Holmes höll nämligen just på med att gripa mördaren i den broderade västen.

"Af denna historia böra vi lära oss förnöjsamhetens dygd," slutade adjunkten lektionen och körde ut Adolf. Därefter tog han sin hatt för att gå ut.

Sorgsen i hågen blandade han sig i människovimlet. Brådslande ilade runda, belåtna husmödrar och pälsklädda grosshand-

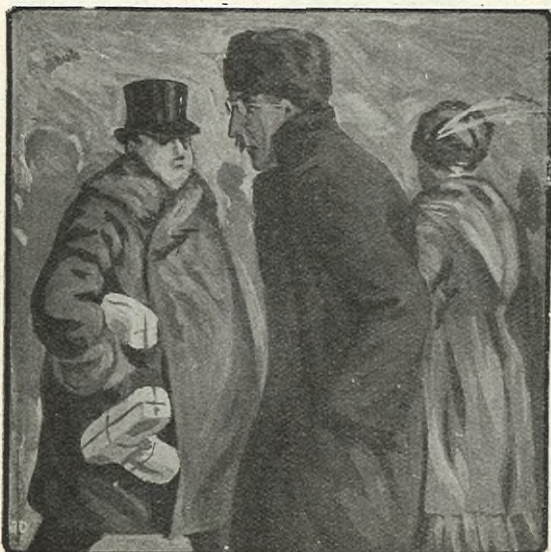
lare förbi honom, och han hade en pinsam känsla af att stå utanför, där han vandrade omkring, förgäfves spanande efter någon, som kunde hjälpa honom. Hvad var det för ett infernaliskt öde, som ville, att han icke ens på julafton skulle förskonas från penningbekymmer? Han kom att tänka på alla de år, som gått, lika grå och enahanda allesamman, och det tycktes honom ett ögonblick, att han såg fram emot en hel rad af år, precis likadana som de förflutna. Och hvad innehöllo dessa år?

Den eviga jakten efter existensmedel, endast afbruten af de få och med åren alltmera sällsynta tillfällen, då ett diskonteradt papper spred ett bedrägligt sken af flod i hans kassa. Men så sorgligt som nu hade det aldrig varit. Sedlarna blefvo allt flyktigare gäster i hans plånbok, och det var allt mera sällan han kunde fördrifva en afton tillsammans med lektor Lycksadius på hotell Lindquist.

Men sällsamt nog tycktes det närmast lätta adjunkten Söderlunds humör att grubbla öfver sin belägenhet. Innerst inne sade han sig själf, att detta naturligtvis inte kunde fortvara.

Det är själfklart, sade han sig, att det inte kan vara meningen, att jag skall lefva mitt lif på det här sättet! Löjligt att bara tänka något sådant!

En vacker dag händ er det naturligtvis! Hvilket? Det visste adjunkten Anatolius Söderlund inte riktigt. I vaga fantasier drömde han om ett bref på posten, något i samma stil som biograferna, när grefven får



Sorgsen i hågen blandade han sig i människovimlet.



Hästen var ju af papp och icke af trä.

underrättelse, att hans faster dött och efterlämnat en sagolik förmögenhet. Hvarför, tänkte adjunkten Söderlund, skulle inte någon faster kunna dö för mig? Det finns intet principiellt och teoretiskt skäl som hindrar.

Och hade någon sagt honom, att han icke hade större utsikt att vinna på de obkyrta tyska skojarlotterier, där han i hemlighet spelade, än att räkna sandkornen i Sahara, skulle han icke ha trott honom. Adjunkten Söderlund visste, att något skulle hända. Det kunde dröja — försynen luggar ju ibland sina utvalda gunstlingar — men det var icke möjligt, att lyckan skulle utebli.

Adjunkten Söderlund gick in på hotell Lindquist, där han visste, att lektor Lyckstadius just då frukosterade. Han beställde en portier, hvars svarta färg han fann bäst harmoniera med sin sinnesstämning, och klagade sin nöd.

Lektor Lyckstadius undersökte med sina närsynta ögon ett stycke maskstungen ost och lyssnade med oföränderligt samma belåtna min till sin vän. Så höjde han den immande supen mot dagern och yttrade:

"Värderade broder, antagligen skulle du icke beklaga dig öfver lifvets för alla dödliga gemensamma vedervärdigheter, hvilka i betraktande af lifvets korthet och af de förträffliga läckerheter, hvarmed det stundom förunnas oss att förljufva våra stunder, icke äro värda att man ägnar dem en tanke, därest du erinrade dig den romerske skaldens ord, hvilka jag, efter att hafva intagit detta brännvin, för den skull ämnar uppläsa för dig."

"Kom inte med ditt latin!" sade adjunkten Söderlund. "Kan du låna mig en tia?"

"Den, hvilken hysar en sådan tro, är att betrakta som en dāres vederlike," svarade lektor Lyckstadius. "Men låtom oss, afstående från det hjältemod, som anstår män, och användande den sluge Odysseus' list, hvilken i en trähäst smuglade sig in i Troja, försöka inackordera ett papper i något af stadens bankinstitut. Hvem vel? Odets vägar äro outrannsakliga!" Och lektor Lyckstadius fördjupade sig med fatalistens lugn i smörgåsbordet.

Ett skimmer af lycka stod som en helgongloria kring Anatolii Söderlunds hjässa, då han med muntert klapprande träben begaf sig till banken. Men ju närmare han kom detta stenhus, med dess air af dryg, kall och afvisande uppkomling, där det låg midt bland de godmodiga, vänliga träkåkarna, dess mera sjönk hans mod. Å ena sidan ulmålade han för sig de fröjder, hvilka endast den fattige omsättaren, som plötsligt af ödets allvisa råd får några sedlar i handen, kan känna. Å andra sidan vändades han vid tanken på att stå och framföra sitt ärende för bankdirektören. Inne i banken lutade han sig öfver ett bord och skref för att motivera sin vistelse där "kejsaren af Kina" tio gånger på ett pap-

per, med en min, som han kvitterat en räntekupon.

Trehundra kronor, tänkte han, julklappar till barnen, ett klänningstyg till Siri, julbrännvin, goda cigarrer och ändå öfver till hyran. Herre gud, det är ju julafton, inte nekar han i dag! Löjligt att bara tänka sig ett afslag!

Adjunkten Söderlund knackade heroiskt på bankdirektörens dörr.

Inkommen kände han sig plötsligt nervös igen. Där saft den lille runde, hvithårige bankdirektören, solid och respektingivande med det tjocka hvita håret och de hvita öfverstemustascherna, som bröto sig mot en af tusen goda middagar smultronfärgad hy. Hans guldbågade glasögon riktade sig mot den besökande, men han gjorde icke en min. Det var som om en fluga eller något annat eländigt kryp surrat in genom dörren. Hjärtat flög upp i halsgropen på Anatolius Söderlund, som plötsligt erinrade sig alla föregående liknande audienser, då han under fantastiska löften och otroliga förödmjukelser tillskansat sig konstanter.

Han hälsade bankdirektören med något

Nervöst halade han upp sin sista tia, räckte den hopskrynklad till den häpne direktören och störtade ut.

Ute på gatan andades han lättare. Men samtidigt steg den fafala vissheten upp inom honom, att nu ägde han bara 1 och 75..

Det gick rundt i hans hjärna.

1 och 75, "en fattig kvinna ägde en höna," 1 och 75, — "hönan lade ett ägg om dagen" — och han hade lofvat den minste en blå trähäst, — "då gödde hon hönan med bröd och korn" — asch, den välsignade ramsan! — Gud vet om det ens finns mat i huset! Gode gud, 1 och 75, — "då blef hönan för fet och lade inga ägg mer" — jag tror jag blir tokig! — 1 och 75, — "af denna berättelse kunna vi lära förnöjsamhetens dygd."

Adjunkten Söderlund kände med ens, att hans glasögon blefvo immiga.

Han dref långsamt hemåt. På vägen köpte han en häst af papp till den yngste. Det förslog inte till en blå trähäst. Och det är ju på illusionen man lever...

Den yngste tog emot honom i tamburen med ögonen brinnande af lystnad och för-

väntan. Han såg på paketet under armen och gjorde ett öfverslag, hur pass stor den blå trähästen kunde vara.

"Pappa," sade han. "Får jag den med detsamma?"

Anatolius Söderlund gick in därpå. Han ville helst undvika vittnen till den besvikelse, han anade skulle komma. "Men det skall vara lack på först!" sade gossen.

Adjunkten Söderlund haltade in i sitt rum och dröp mycket omständligt och under stora ceremonier sex stora lackklumpar på paketet. Med bäfvan i hjärtat räckte han det till gossen, som alltjämt följde hvarje rörelse med brinnande ögon i

ett magert och något smutsigt ansikte. Adjunkten vågade inte se sin son i ögonen.

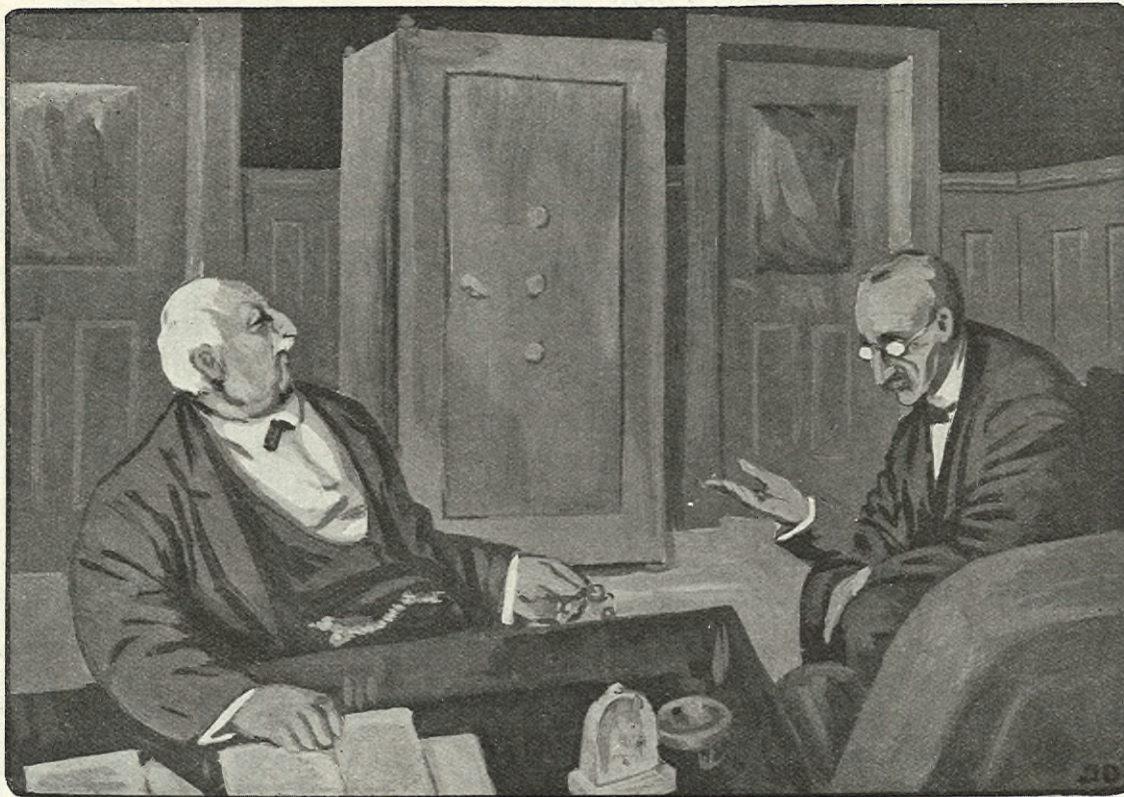
"Hopp, alla mina hästar," skrek Anatolius Söderlund, "nu skall vi rida! Vacker häst, ställig häst, hoppla, hvar ha vi sporrarna och ridspöet? Se en sån vacker pälle! Den kan springa!" Och han skrattade något hysteriskt, medan han smackade och gnäggade som en häst. Under tiden hade gossen fått af papperet. Han stod stum och alldeles blek och kämpade med tårarna, i det han betraktade leksaken, som han höll i handen.

Plötsligt snyftade han till. Han kunde icke längre dölja sin gränslösa sorg. Hästen var ju af papp och icke af trä! Det kunde han kanske burit, men när han såg, att den icke var blå utan röd, blef det för mycket.

I detta ögonblick gick all lifvets grymhet upp för honom, och han anade, fast dunkelt i sin barnliga själ, att lifvet i sin outgrundliga nyckfullhet just har för sed att ge oss röda papphästar, när vårt hjärtas mest brinnande åtrå står efter blå, af trä.

Anatolius Söderlund sade ingenting. Men barnet fattade strax situationen. Han gick fram till sin far, skrattade litet tafatt och sade: "Hvad tycker du, att jag skall kalla den?"

I detsamma kom fru Siri in. "Kan du tänka dig," sade hon, "Adolfs föräldrar har skickat upp hundra kronor som julpresent! Det var då förresten inte för mycket för allt hvad du har trälut med den idioten!"

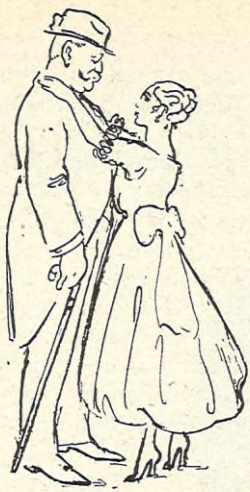


"Det var sant, jag blef ju skyldig dig en tia på bridge i söndags."

hysterisk hjärtlighet, önskade honom god jul och frågade hur hustrun och barnen mädde. Bankdirektören svarade ingenting. Och adjunkten Söderlund invecklade sig i allt mera krystade samtalsämnen och afhandlade dem med en forcerad munterhet, rädd att den obehagliga paus skulle uppstå, då han måste fram med sitt ärende. Och samtidigt snurrade i hans hjärna den enfaldiga ramsa, han läst på morgonen: "En fattig kvinna hade en höna... denna berättelse bör lära oss förnöjsamhetens dygd."

Bankdirektören snurrade med tummarna framför magen och fixerade honom genom sina guldbågade med något af samma blick, hvarmed cobran isar till fasa det offer det ämnar sluka, och denna tystnad ökade adjunkten Söderlunds nervositet. Kunde han bara finna på något annat antagligt ärende, och så komma bort därifrån! Det blef en pinsam paus, och Anatolius Söderlund svettades, medan bankdirektören njöt sin öfverlägsenhet. Pausen bröts af att adjunkten Söderlund plötsligt hörde sig själf säga:

"Det var sant, jag blef ju skyldig dig en tia på bridge i söndags!"



Glöm ej bort

att lämna
annonser
till

Göteborgs Aftonblad.

*Bästa annonstidning
i västra Sverige. :-*

:: Göteborgs Morgonpost ::

Göteborgs
ledande morgontidning.

Modernt uppställd - Innehållsrik
Intressant - - - - - Tillförlitlig
Västra Sveriges nyhetstidning.

Läses öfverallt.

MED ÖFVER 150 ÅR BAKOM SIG ÄR

NORRKÖPINGS TIDNINGAR

EJ BLOTT DEN ÄLDSTA UTAN ÄFVEN DEN
MEST SPRIDDA TIDNINGEN PÅ PLATSEN
OCH DÄRFÖR VÄRDERAD SOM ETT AF
LANDETS YPPERSTA ANNONSORGAN.

= Norrbottens-Kuriren =

*Nyhets- och Annonstidning
för Luleå stad och Norrbottens län.*

Utmärkt annonstidning.

Upplaga 11,000 exemplar.

Siffror som tala!

De mest spridda tidningarna i södra
Västergötland och de ledande höger-
organen i landets främsta högervalkrets
äro

Borås Tidning Vestgöten

samt dess halvvecko- och landsortsupplaga

med en sammanlagd upplaga af 18,000 ex.

De absolut dominerande tidningarna i den lifliga industristaden
Borås och de burgna
sju häraderna.

□ FALU-KURIREN □

Dalarnes mäst spridda tidning

har nära dubbelt så stor post-
upplaga som bägge de andra
i Falun utkommande tidning-
arnas tillsammanslagda och är
ortens mest anlidade annons-
:- :- :- :- organ. :- :- :- :-

Modernt 6- å 8-sidigt format.
ANNONSPRIS:

7 öre före, 6 öre efter och 8 öre i
text.

Totalupplaga 9,600 ex.

Helsingborgs Dagblad

är den enda morgontidningen i
norra Skåne, södra Halland och
Småland.

Utkommer **alla** dagar, äfven
Söndagar.

Helsingborgs Dagblad
har betydligt större upplaga än
någon af de öfriga platstidningarna —
postupplagan är enligt officiella siffror
mer än 50 % högre — hvarför den förmånli-
:- gaste annonstidningen är :-

Helsingborgs Dagblad.

H.-P.

(Helsingborgs-Posten)

den vakna, piggt redige-
rade och innehållsrika
dagliga tidningen är ett af

**Skånes främsta
annonsorgan.**

Jönköpings läns största dagliga tidning

och en af Sveriges snabbaste tidningar är

SMÅLANDS ALLEHANDA.

Burgen köpkraftig publik.
Länets förnämsta annonstidning.

oooo

Landtmännens Tidning
är

= Landtbruks-Tidningen =

Spridd bland landbrukarne öfver hela
landet. - Utkommer en gång i veckan.
Pris 1,50 pr år. - Utm. annonstidning för
tillkännagifvanden som röra landbruket.

Kalmartidningen

BAROMETERN

Kalmar läns enda dagliga tidning,

spridd i omkring

11,500 exemplar,

är östra Smålands o. Ölands förnämsta
nyhets- och annonsorgan.

Annonspris: 7 öre pr mm., 8 öre å
särskild begärd plats.

Rabatt vid större annonsering.

BLEKINGE LÄNS TIDNING

DAGLIG MORGONTIDNING

har lika stor postupplaga som bägge de andra i Karlskrona utkommande tidningarna tillsammans. -

ANNONSPRIS:

7 öre före, 6 öre efter o. 12 öre i text.

Totalupplaga **12,000 ex.**

Annonsera i

BLEKINGE LÄNS TIDNING

Modernt 6 à 8-sidigt format.

Läser Ni vidstående annons

så kasta äfven en blick på nedanstående siffror:



Karlskronatidningarnas postupplagor d. 25 okt. 1916:

Karlskrona-Tidningen 2,562
Blekinge läns tidning . . . 2,265
Blekinge Folkblad 226

Karlskrona-Tidningen

har sålunda större postupplaga än bägge de andra i Karlskrona utkommande tidningarna tillsammans.

En annons i Karlskrona-Tidningen lönar sig därför bäst!

SKÅNSKA AFTONBLADET

: MALMÖ :
GRUNDAD 1880

är ett fördelaktigt annonsorgan, då tidningen sprides bland den burgnare -:- publiken i -:-

samtliga skånestäderna.

Öfverskådligt och lättläst redigerad. ☉ Illustrerad.

Alltid först med nyheterna.

Sundsvalls-Posten

Norrlands största, mest spridda dagliga tidning.

ANNONSPRIS:

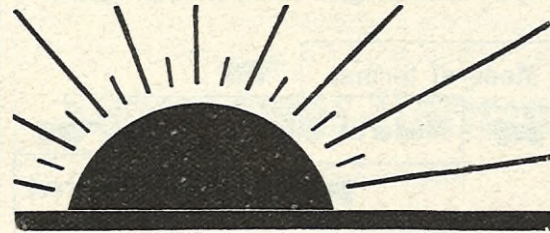
7 öre å 1:sta, 8 öre å 2:dra och 3:dje sidorna och 6 öre å 4:de sidan för millimeter.



PRENUMERATIONSPRIS:

Kronor 8.80 pr helår, däri postarvodet inräknadt.

I
Skåne, Småland, Halland och Blekinge bo 1,607,500 svenskar.
Koncentrera Eder annonsering för Sydsverige på dess största tidning
SYDSVENSKA DAGBLADET
SNÄLLPOSTEN
Malmö.
1917 utk. dess 70:e årg.



Morgonens budbärare för de allra flesta östgötar är Östergötlands Dagblad

Det enklaste, bekvämaste och billigaste sätt att träda i förbindelse med denna landsända, såväl med dess i regel välbärgade lantbefolkning som städernas talrika publik är en ändamålsenlig annonsering. Östergötlands Dagblad, som på grund af sin stora och vidsträckt spridning, vilken sträcker sig ej blott inom Östergötland utan ock över stora delar af Södermanland och norra Småland, är synnerligen lämpligt härför. — På grund af sin erkännansvärda snabbhet som nyhetsbringare har tidningens upplaga år efter år avsevärt stegrats och uppnår nu dagligen 12,000 exemplar och därutöver.

Huvudkontoret i Norrköping står gärna till tjänst med förslag och upplysningar.

ÖREBRO DAGBLAD

DET MODERATA PARTIETS I ÖREBRO LÄN HUVUDORGAN med stor och jämn spridning bland länets burgna och köpstarka befolkning, är ett synnerligen

effektivt annonsorgan.

Annonsförslag uppgöras.

Infordra offert. - Rikst. 709, 710, 909.

Mönstertidningen

Barngarderoben

Oumbärlig i alla hem med uppväxande "slitvargar".

Prenumerera!

Ansgari-Posten

.. KRISTINEHAMN ..

är stadens största tidning och en af länets mest spridda samt för annonsering lämpligaste.

Utkommer Måndag, Onsdag och Fredag samt med ett 8-sidigt Söndagsnummer.

Annonsprisen äro f. o. m. 1 Okt. d. å.:
1:sta sidan 6 öre, 2:dra sidan 7 öre och 4:de sidan 5 öre; särskild beg. plats å innersidorna 8 öre, 1:sta sidan 7 öre samt 4:de sidan 6 öre, allt pr mm. och enkel spalt.

Vid större annonsering förmånliga rabatter.

Värmlänningar i hela Sverige!

Prenumerera på

Arvika Tidning!

Affärsmän, som söka en köpstark kundkrets,

handla förståndigt, om de annonsera i

Arvika Tidning.

Herrar annonsörer

som med sina tillkännagivanden vilja träffa befolkningen i Arvika med dess cirka 6.000 invånare och det vidsträckt område, för hvilket detta raskt framåtgående samhälle är hufvudorten, nämligen Jösse, Nordmarks och Gillbergs härader med deras ialles ca 70,000 invånare, böra beakta, att

ARVIKA NYHETER

är den i dessa trakter mest spridda tidningen och utan tvifvel ett av Värmlands bästa annonsorgan. Totalupplaga

4,800 à 5,000 ex.

Arvika Nyheter är västra Värmlands enda frisinnade tidning. Läsas inom alla samhällslager, men har sin största spridning inom landbrukarklassen.

Annonspris: 6 öre före och 5 öre efter texten per millimeter. Rabatt: 10 proc. då annons införes 5 ggr, 15 proc. för 10 ggr, 20 proc. för 20 ggr.
Prenumerationspris: helt år kr. 2,75, halfår 1,60, kvart. 90 öre.

Avesta-Posten.

Organ för sydligaste Dalarna och norra Västmanland.

Utkommer Tisdagar Torsdagar och Lördagar.

Bästa Annonsorgan.

Annonspris 6 öre pr mm. Annonser insändas till Hufvudkontoret, Hedemora.

OBS! Avesta-Posten, Södra Dalarnes Tidning, Mora Tidning och Borlänge Tidning stå under gemensam ledning och räkna tillsammans minst 90,000 läsare i Dalarne.

Ett förträffligt annonsorgan är **Borlänge Tidning**

organ för
mellersta Dalarna och västra Bergslagen.
Har närmare **6,000 prenumeranter**.
Utkommer **Tisdagar, Torsdagar och Lördagar**.
Annonsspris 6 öre pr mm. Annonser insändas till
Hufvudkontoret i Borlänge.

Obs.! Borlänge Tidning, Mora Tidning, Södra Dalarnes Tidning och Avesta-Posten stå under gemensam ledning och räkna tillsammans -:- minst 90,000 läsare i Dalarna. -:- :-

En hälsning från "Östersjöns Pärla" är **Gotlands-Posten**

för alla gotlänningar öfver hela Sverige.
Utkommer 4 dagar i veckan. Annonser erinras om att Gotlands-Posten i stor utsträckning har sin **speciella** läsekrets från Gotlands **köpstarkaste** socknar.

Pris kr. 4:50 för 1917.

Obs.! Gutomålsbref!

Hudiksvalls-Posten,

Helsinglands äldsta och största tidning. Utkommer tisdagar, torsdagar, lördagar med oförändrade annons- och prenumerationspriser. Största spridning af i Helsingland utkommande tidningar.

Prenumerationspris: **Kr. 4:50 för helt år.**

Ljusdals Tidning,

31:a årgången. Organ för västra Helsingland och Härjedalen. Utkommer tisdagar och fredagar. Effektivaste annonsorgan. -:- :-

Prenumerationspris: **2 kr. för helt år.**

Jönköpings-Posten

daglig länstidning för Jönköpings stad och län, **länets äldsta** (grundad 1864), **mest spridda** och **lästa tidning** samt **mest anlitade annonsorgan**. **Halfveckouplagan Jönköpings läns nyhets- och annonsblad** utkommer tisdagar och fredagar.

Vid annonsering i dessa tidningar samt **Svenska Posten**, spridd öfver hela landet, **Hvetlanda Tidning—Säfsjö Nyheter** och **Huskvarna-Posten** — sammanlagt närmare 30,000 ex. — alla utgifna från samma officin, billiga gemensamhetspriser.

Landskrona-Posten

daglig tidning för stad och land.

Mycket läst tidning. Största spridning i Landskrona samt västra och mellersta Skåne. Snabb nyhetstidning. God politisk tidning. Effektiv annonstidning. Köpstark publik. Moderat annonspris.

Landskrona-Posten, som äges af ett bolag med flera landsorten, förfäktar samhällsbevarande, fosterländska intressen, arbetar för reformer på det bestäendes grund men kämpar emot socialistiskt fackföreningstyranni. Landskrona-Postens läsekrets utgöres förträdesvis af landtmän, ämbets- och affärsmän, industri-idkare och handverkare.

Landskrona-Posten utgives äfven i en **halfvecko-upplaga**, som är betydligt spridd bland s. k småfolk.

Borås Dagblad

med halfveckouplagorna
**Södra Västergötland och
Bogesund**

utgår i
12,000 ex.

Politiskt ledande tidning, läst
både af vänster- och högermän.

Utmärkt Nyhets- och Annonsorgan.

Hallandsposten

- UTGIFVES DAGLIGEN I HALMSTAD -

**Hallands läns absolut mest
förmånliga annonsorgan**

Modernt format

Modernt klichémateriel

Modern utstyrsel

HÖGANÄS TIDNING

Dagblad för Höganäs, Mölle, Arild, Wiken o. Kullen
är ortens eget och enda
Nyhets- och Annonsblad.

Bemärkta händelser under förmiddagen kunna läsas i Höganäs Tidning samma dag. Mycket intressant följefotografier. Kulturhistoriska beskrifningar om Kullaförsamlingarna och befolkningen från äldre tider. Ortsannonserna förekomma allmänt endast i Höganäs Tidning.

All annonsering för Höganäs och Kullen gör bäst effekt i **HÖGANÄS TIDNING.**

Redaktionens adress: **HÖGANÄS TIDNING, Höganäs.**

Karlshamn

Tidning för Blekinge län.

Läses af alla samhällsklasser i stad och på landsbygd.

Pris för helt **Kr. 6:50** å alla postanstalter.

ANNONSPRIS:

före texten 7 öre, **efter** texten 6 öre pr mm.

Prenumerera på
och annonsera i

LUNDS DAGBLAD,

den sydsvenska universitets-
stadens största tidning.

GEFLE POSTEN

Daglig morgontidning.

Förmånligaste Annonstidning

:: för Gefle stad ::
och länets lands-
bygd.

FÖR
ANNONSÖRER
REKOMMENDERAS

HELSINGEN

Tidning för Söderhamns stad och Helsingland

OBS.!

Helsinglands äldsta tidning.
Moderat läggning. Jämn spridning bland köpstark publik i staden och på landsbygden.

Jämtlands-Kuriren

— ÖSTERSUND. —

Östersunds, Jämtlands och Härjedalens ojämförligt
mest spridda tidning.

Frisinnad och helynkyterhetsvänlig.

- PIGG! - RASK! - INTRÄSSANT! -
Totaluppl. 9,500 ex. Postuppl. 5,400 ex.

Annonspiset är 7 öre pr mm. med rabatt för längre annonsering.

Den som vill träffa en stor och köpstark publik bör icke underlåta att annonsera i

Jämtlands-Kuriren

Annonsörer,

som hafva något att meddela Kristianstads läns burgna befolkning, böra som organ använda

Kristianstadsbladet,

länets mest spridda tidning,
som dagl. utkommer i en upplaga af
öfver 7,000 exemplar.

MORA TIDNING

utgår i en upplaga
af öfver **6,000 ex.** och är organ för de vidsträckta och folkrika socknarna i hela öfre Dalarna.

Utmärkt annonsorgan. Utkommer **Tisdagar** och **Fredagar**. Annonsspris 6 öre pr mm. Annonser insändas till Hufvudkontoret i Borlänge.

OBS! Mora Tidning, Borlänge Tidning, Södra Dalarnes Tidning och Avesta-Posten stå under gemensam ledning och räkna tillsammans

- minst 90,000 läsare i Dalarna. -

Nerikes-Tidningen

Upplaga: Öfver 11,000 ex.

Örebro läns mest spridda tidning.
Utkommer alla hvardagar. Pris 4,50.

Bästa annonsorgan.

ANNONSPRIS: 7 öre före och 6 öre efter
texten, innersidorna 8 öre, senkomna 9 öre,
allt pr mm.

Sveriges husmödrar

kunna bekvämast få sina bekymmer vid
tjänarinneanskaffningen lättade, om
de med sin annonsering vända sig till

Skaraborgs Läns Annonsblad, Sköfde.

Denna tidning, som i stor upplaga är
spridd öfver hela Västergötland, är ett
bland svenska landsortens mest an-
litade annonsorgan.

Södra Dalarnes Tidning

— HEDEMORA. —

ORGAN FÖR STÄDERNA HEDEMORA OCH
SÄTER SAMT HEDEMORA DOMSAGA.

ENDA TIDNING PÅ PLATSEN.

Utkommer Tisdagar, Torsdagar och Lördagar.

UTMARKT ANNONSORGAN.

Annonpris 6 öre pr mm. Annonser insändas till
Hufvudkontoret, Hedemora.

OBS! Södra Dalarnes Tidning, Avesta-Posten,
Borlänge Tidning och Mora Tidning stå
under gemensam ledning och räkna tillsammans
- **minst 90,000 läsare i Dalarne.**

Westmanlands Allehanda

Grundlagd



- 1887 -

Västmanlands moderata länstidning.

Utgifves från Västerås hvarje måndag, onsdag och fredag. Spridd
bland den köpstarka publiken i Västerås stad och hela
länet samt i de delar af Uppland som ligga intill Västmanlands-
gränsen.

Annonserna till Westmanlands Allehanda mottagas på hvarje
tidningsexpedition samt af annonsbyråerna och kunna äfven
sändas direkt till tidningens kontor i Västerås.

Öresunds-Posten

är

Helsingborgs och ortens mest spridda tidning,
utgår dagligen i en upplaga af öfver
8,000 ex.

Frisinnad, arbetare- och nykterhetsvänlig.

Påpasslig, väl underrättad nyhetstidning,
innehåller ledande artiklar i dagens frågor.

Hvarje lördag medföljer gratis **Våra Hem.**
den omtyckta 16-sidiga bilagan
Bästa annonsorgan. - Spridd inom alla klasser.

Prenumerera!

NORRLANDSPOSTEN GEFLE.

Södra och västra Helsinglands enda fri-
sinnade och helykterhetsvänliga tidning är

Söderhamns-Kuriren

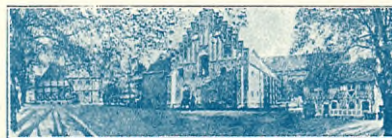
med stor och jämn spridning bland såväl
de talrika arbetarne i sågverksdistrikten
som den stora befolkningen å landsbygden,
till stor del bestående af burgna landtbrukare.

Söderhamns-Kuriren

är därför ett utmärkt annonsorgan.

Utkommer Måndag, Onsdag och Fredag middag.

Gråbrödra-
Klostret
i Ystad.



Den, som vill med en annons träffa all-
mänheten i sydöstra Skåne,
annonserar i **Södra Skåne**, organ för Ystad,
Simrishamn och landsbygden.

Den, som vill läsa nyheter från sydöstra
Skåne, prenumererar på
SÖDRA SKÅNE, Ystad,
Sveriges billigaste dagliga morgontidning
med stor spridning inom alla samhällslager.

Vestmanlands Läns Tidning,

Västerås.

Den äldsta, största och ojämförligt
mest spridda tidningen i Västmanland
och närgränsande delar af Uppland.

**Den enda morgontidningen
i länet.**

Länets mest anlitade annonsorgan.

Upplaga 10,400 exemplar.

Örnsköldsviks- Posten

uttkommer tre gånger i veckan och är

Norra Ångermanlands snabbaste
nyhetstidning och mest an-
litade annonsorgan.



Oscarshamns-Posten

läses af öfver 20,000 personer i
mellersta och norra Kalmar län,
inräknadt norra Öland, och är där-
för en förmånlig annonstidning.
Det lönar sig att annonsera i

Oscarshamns-Posten

RIKSTEL. Södertälje 23 ALLM. TEL. Södertälje 231

Södertälje Tidning

— O. DEHN —

Stadens och ortens mest spridda tidning.
Bästa annonsorganet.

Utkommer måndag, onsdag och fredag.
Pris per år: 4 kronor.

Annonpris: 6 öre före, 5 öre efter texten,
7 öre extra plats, pr millimeter.

Tidningen Upsala

Uplands enda dagliga af-
tontidning och de moderatas
hufvudorgan i Upsala län

är genom sin stora spridning bland en
köpstark publik ett anlitadt och effektivt
annonsorgan.

NYA VÄXJÖBLADET

— VÄXJÖ —

uttkommer

4 gånger i veckan.

Utmärkt annonsorgan med stor
spridning bland köpstark publik
inom Kronobergs och Jönköpings län.

Upplaga 8,000 ex.

Östgöten

Östergötlands Aftonblad

är Östergötlands och nordligaste Små-
lands mest spridda aftontidning.

Utkommer dagligen i 6- à 8-sidigt format.

Bästa nyhetstidning.

Rikt illustrerad.

Främsta annonsorgan!

Prenumerera före jul

på

STOCKHOLMS-TIDNINGEN

för år 1917.

Sveriges mest spridda dagblad.

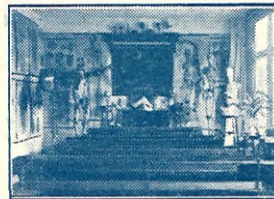
Upplaga c:a **160,000** ex. om dagen

**Nationell. Demokratisk.
Frisinnad. Själftändig.**

Nya intressanta följetonger.

Landets främsta nyhetstidning.
Landets främsta annonstidning.

GÖTEBORGS GYMNASTISKA INSTITUT



Föreläsningssal.



Kurs i



En av övningssalarna.

Massage och sjukgymnastik

Vårterminen börjar den 12 januari.

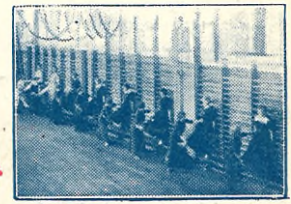
Undervisning meddela nedanstående lärare:

Anatomi, Fysiologi, Patologi, Hygien: Med. d.r Gösta Göthlin.	Sjukgymnastik och Massage: Gymnastik- direktör Karin Uddenberg.
Ortopedi: Med. d.r Sven Johansson.	Kemi: Professor Gösta Bodman.
Klinikinspektör: Med. d.r Leo Schrödl.	Ekonomidirektör: Rekt. Erik Börner.



Patientbehandling.

Begär
Prospekt!



Övningar i gymnastiksalen.

Hvilken tidning

har det klaraste framställningssättet, de läsvärdaste artiklarna, de snabbaste nyheterna, de kvickaste kåserierna och smånotiserna?

Hela den bildade svenska allmänheten svarar:

NYA DAGLIGT ALLEHANDA.

Till alla landsändar komma **nyheterna färskast** genom Nya Dagligt Allehandas **Kvällsupplaga,**

som ständigt har 12 femmars försprång före kollegerna.

NU vet Ni hvilken tidning Ni skall prenumerera på!

Musikinstrument

Endast prima och väl justerade: gitarrer, mandoliner, gitarmandoliner, gitarrlutor, violiner, violonceller, citterror, konsertinor, dragspel, flöjter, klarinetter, mässingsinstrument, sextetter av förstklassig böhmisk tillverkning, svensk modell, till 375 o. 500 kr. sextett pr extra kontant-rummor, fodral, strängar o. övriga tillbehör. Triumphon (talapparater) o. ljudskifvor med frälsningsarméstycken, Orglar o. pianon från främsta fabriker. Hög rabatt vid extra kontant köp av orglar o. pianon.

En bok, som varje missionsvän bör skaffa sig!

I MISSIONÄRENS SPÅR

Av Brigadör E. Richter.

2:a reviderade upplagan.

Av denna synnerligen intressanta, livfulla och originella skildring från en resa i Indien, Japan och Korea såldes första upplagan på några få veckor.

360 sidor. Tryckt på fint, träfritt papper. Pris häft. 3:—, fint klotb. 3:50.

Rekvisioner ställas till

Frälsningsarméns Handelsdepartement, Ostermalmsgatan 24 & 26, Stockholm 5 eller Handelsdepartementets filial, Södra Allégatan 9, Göteborg.

Handelsdepartementets rikt illustrerade varukatalog, innehållande fullständiga varu- och prisuppgifter, sändes på begäran gratis och franko.

En välkommen Julpresent!

IDUNS KOKBOK



5:te upplagan

af denna vår utmärkta och omtyckta kokbok är nu utkommen och försäljes i alla boklädor. Pris Kr. 5:50 inb. Portofritt fr. Iduns Exp., Sthlm.

Ett presentkort

å IDUN för år 1917 är en värdefull och välkommen julklapp — en julklapp, som man har nytta och nöje af **hela året om.**

Tidningen IDUN börjar år 1917 sin 30:de årgång med den fasta föresatsen att fortfarande häfda sin erkända ställning såsom den förnämsta svenska familjetidningen — en tidning, som alltid har något intressant och värdefullt att bjuda familjens *alla* medlemmar.

Prenumerera!